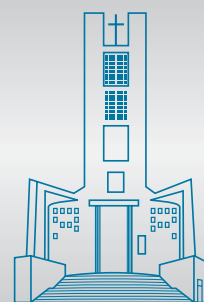

POSUŠJE

Godišnje obavijesti

Posušje, god. XXII., br.1 (22) • Uskrs 2015.

POSUŠJE GODIŠNJE OBAVIJESTI

Izdavač

Župni ured
Bezgrješnoga Začeca B.D.M.
Posušje

Adresa

Trg fra Grge Martića 1
88240 Posušje
Tel.: 039 - 681 - 052
Faks: 039 - 680 - 791

Osoblje Župnoga ureda i Franjevačke rezidencije

Fra Mladen Vukšić, župnik
Fra Ante Leko, župni vikar
Fra Milan Lončar, župni vikar
Fra Marko Dragičević, župni vikar
Fra Josip Serđo Čavar, župni vikar
Fra Dario Galić, župni vikar

Časne sestre

Trg fra Grge Martića 3
88240 Posušje
Tel.: 039 - 680 - 166

Osoblje

s. M. Marina Ivanković, predstojnica
s. M. Nada Sušac
s. M. Ana Čotić

SADRŽAJ

Uvodna riječ.....	3
OFS - Trećari.....	4
Aktivnosti Frame	6
Veliki i mali zborovi.....	9
Festival religiozne drame.....	11
Proslava Velike Gospe	12
Hodočašće naših župljana	13
Molitveni izlet	14
Tribine	
Kršćanin i izazovi	16
Kršteni	35
Umrli.....	37
Vjenčani	38
Građevinski radovi.....	39
Darovatelji za gradnju crkve.....	39

RADNO VRIJEME ŽUPNOGA UREDA

Radnim danom

Prijepodne: 8,00 do 12,00.
Popodne: 15,30 do 17,30.

Nedjeljom i blagdanima

Samo nakon svetih misa

Nedjeljom i blagdanom
ne izdajemo nikakve potvrde

**Za opremanje bolesnika fratri
su na usluzi u svako doba!**

PRILOG

Poštovani čitatelji!

U listopadu 2014., naša župa organizirala je Tribine s nazivom „Kršćanin i izazovi“. Ove Tribine pobudile su interes. Mnogi su željeli imati predavanja. Stoga, ih objavljujemo, vjerujući da će mnogima koristiti.

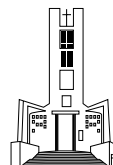

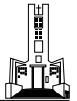
GODIŠNJE OBAVIJESTI ŽUPE POSUŠJE

Odgovorni: fra Mladen Vukšić

Lektura: prof. Vlatko Mišetić

Oblikovanje: Edita Grubišić, Grafotisak

UVODNA RIJEČ

Poštovani župljani!

Raduje nas da je prošle godine naša župa prvi put prešla brojku deset tisuća. Radosni smo da je do toga došlo zbog većeg broja krštenih nego umrlih. A dio vjernika došao je iz drugih okolnih župa. Žalosni smo što dio okolnih župa izumire. Kao što nam je žao što dio naših župljana odlazi na rad u inozemstvo. Nažalost, povijest se opet ponavlja.

Papa Franjo odlučio je proglasiti Godinu posvećenog života. Ona je započela 30. studenoga 2014., na prvu nedjelju došašća, a završava blagdanom Isusova prikazanja u hramu 2. veljače 2016. Ciljevi ove godine su gotovo isti, a koje je predložio Crkvi, na početku trećega tisućljeća, papa Ivan Pavao II.: „*Vi nemate samo slavnu povijest koje se treba sjećati i koju treba pripovijedati, nego veliku povijest koju treba izgraditi! Gledajte u budućnost, u koju vas šalje Duh da s vama učini još velikih stvari*“.

Sveti Otac naglašava: „*Godina posvećenog života ne tiče se samo posvećenih osoba, već čitave Crkve. obraćam se tako čitavom kršćanskom narodu da postane sve više svjestan dara kojeg predstavlja prisutnost tolikih posvećenih muškaraca i žena, tih baštinika velikih svetaca koji su se istakli u povijesti kršćanstva. Što bi bila Crkva bez svetoga Benedikta i svetoga Bazilija, bez svetoga Augustina i svetoga Bernarda, bez svetoga Franje i Dominika, bez Ignacija Loyolskoga i svete Terezije Avilske, bez svete Angele Merici i svetoga Vinka Paulskoga? Taj popis je gotovo beskonačan, seže sve do svetoga Ivana Bosca i blažene Terezije iz Kalkute. Blaženi Pavao VI. je rekao: 'Bez toga konkretna znaka, ljubav koja pokreće čitavu Crkvu našla bi se u opasnosti da se ohladi, spasenjski paradoks evanđelja da otupi, sol vjere da se razvodni u svijetu koji prolazi kroz razdoblje sekularizacije*“.

Papa Franjo u svom nagovoru rekao, u nedjelju 1. veljače 2015. u Vatikanu da će u subotu, 6. lipnja 2015. pohoditi glavni grad Bosne i Hercegovine Sarajevo te pozvao vjernike na molitvu.

„*Draga braćo i sestre, želim najaviti da ću u subotu, 6. lipnja, ako se to Bogu svidi, poći u Sarajevo, glavni grad Bosne i Hercegovine. Već sada vas molim da molite kako bi moj posjet tim dragim narodima bio ohrabrenje vjernicima katolicima te polučio kvasac dobra i doprinio konsolidaciji bratstva i mira, međuvjerskoga dijaloga i prijateljstva*“, kazao je papa Franjo u nagovoru nakon Angelusa.

Apostolski nuncij u BiH mons. Luigi Pezzuto pojasnio je da se radi o pastoralnom pohodu odnosno da Sveti Otac u Sarajevo dolazi primarno kao poglavar Katoličke Crkve.

Ovo je veliki događaj za naš narod. Dokaz da nas Papa nije zaboravio, da misli na nas. Stoga, uključimo se u molitvu da ovaj posjet uspije. Ako Bog da, naša župa će hodočastiti u Sarajevo.

Poštovani župljani, pred vama je novi broj Godišnjih obavijesti. Željeli smo da on ne bude samo informativni nego i formativni. Stoga, smo odlučili tiskati predavanja s Tribina koje su održane u listopadu. Tu su i ostali, stalni sadržaji. Svima želimo ugodno čitanje.

U blizini smo svetkovine Uskrsa. U Kristovu uskrsnuću, s jedne strane, objavljuje se tajna Božje ljubavi prema čovjeku; a s druge, slavi i posadašnjenje na ljudski način ljubav, poslušnost, povjerenje čovjeka prema Bogu. Kristovo uskrsnuće želi obuhvatiti svakoga čovjeka i objaviti mu Božju ljubav, navijestiti mu da je grijeh oprostjen, dati mu nadu u život nakon ovozemaljskih trpljenja i smrti.

Neka je svima Sretan Uskrs!

Vaši fratri

Događaje u Župi pratite na našoj internet stranici:

www.zupa-posusje.com

i

www.frama-posusje.com

FRANJEVAČKI SVJETOVNI RED (OFS) TREĆARI

Povodom početka *Godine posvećenog života*, papa Franjo je između ostaloga rekao: „Pozvani smo iskusiti i pokazati da je Bog sposoban ispuniti naše srce i učiniti nas sretnima, te nema potrebe tražiti drugdje našu sreću; da istinsko bratstvo življeno u našim zajednicama jača našu radost; da nas naš potpuni dar u služenju Crkvi, obiteljima, mladima, starijima, siromašnima ostvaruje kao osobe i daju puninu našem životu”. To je zapravo i program svakoga svjetovnog franjevca, koji bi trebao ostvarivati u svome svagdašnjem životu.

Tijekom prošle godine taj program smo ostvarivali kroz razne susrete i događaje.

Naše susrete održavali smo svakoga prvog petka u mjesecu. Tema naših razmišljanja bila je Sedam glavnih grijeha. Svaki naš susret započinjali smo „Večernjom“ iz Časoslova, a završavali bi „blagoslovom sv. Franje“. U svim liturgijskim slavljinama bili smo aktivni. Uoči „Gospo od Anđela“ održali smo bdjenje pred Presvetim, a nazočno je bilo dosta i ostalih vjernika.

Duhovnu obnovu i proslavu sv. Ljudevita, zaštitnika Trećara, ove godine organiziralo je bratstvo iz Čitluka. „Evangelje – borba dvaju svijetova“, bila je tema koju je obradio fra Lubo Kurtović, područni asistent FSR-a. Nakon misnoga slavlja uslijedila je bogata zakuska i zabava.

Blagdan sv. Franje proslavili smo kao i dosadašnjih godina. Obred Preminuća izveli su framaši s trećarima, a sv. Misu predslavio je fra Dario Galić.

Hodočastili smo u Kraljevsku Sutjesku u nedjelju 26. listopada na proslavu kraljice Katarine. Na hodočašće su pošli i neki naši župljani koji nisu trećari. Crkva je bila prepuna hodočasnika u živopisnim narodnim nošnjama, što je podsjećalo na Kraljičina vremena. Sv. Misu je predslavio fra Joso Oršlić, defnitor Bosne Srebrene uz koncelebraiju 17. svećenika. Nakon misnoga slavlja slijedila su folklorna društva uz pjesmu i ples. Ubrzo krećemo prema Brestovskom na dogovoreni susret sa sestrama klarisama. Jedna od njih bijaše učenica fra Markova. Svima će nam ovaj susret ostati urezan u sjećanje po radosti i iskrenosti kojom su sestre zračile svjedočeći o svom zvanju.

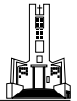
Zajedno s pukom proslavili smo 17. studenog sv. Elizabetu Ugarsku, zaštitnicu trećara.

Na duhovnoj obnovi za trećare ili nacionalni seminar trajne formacije održan u Međugorju 28. studenoga, nazočile su naše dvije sestre.

Na svetkovinu Svih svetih Franjevačkog reda, 29. studenoga na Širokom Brijegu proslavljen je provincijski Kapitul na rogožinama i 170. godina redovničkog ustroja Hercegovačke franjevačke provincije (1844.-2014.). Prije početka sv. Mise članovi Franjevačkoga svjetovnog reda i Frame prinijeli su simboličke darave pred oltar i tako svi skupa sudjelovali u ovome velikom slavlju.

U pastoranli pohod i obilazak bratstva 5. prosinca stigli su nam fra Ljubo Kurtović, područni duhovni asistent te Ankica Zelenika, područna ministra.

Nakon razgovora i pregleda našega rada dali su i svojih sugestija kako bi naše bratstvo još bolje djelovalo.

Na blagdan Bezgrešnoga Začeca BDM slavili smo i ove godine za vrijeme večernje Mise Obred primanja, obnavljanja i zavjetovanja trećara. A Obred primanja i zavjetovanja, primili su Ivana Kovač, zamjenica ministre i fra Marko. Dvije sestre su primljene u Franjevački svjetovni red, šest sestara su obnovile svoje zavjete, a šest ih je položilo vječne zavjete. Sv. Misu je predslavio fra Ljubo Kurtović, duhovni asistent područnoga bratstva uz asistenciju fra Marka, duhovnog asistenta mjesnoga bratstva. Članovi glazbene sekcije Frame sviranjem i pjevanjem uzveličali su ovo slavlje.

Na prvu nedjelju došašća (30.11.2015.) otvorena je *Godina posvećenog života*, a naši biskupi pozivaju sve vjernike da u toj godini ostanu otvoreni Duhu Svetom i mole za osobe posvećena života u Crkvi i za nova zvanja u posvećenom životu koji je dar Boga Oca svojoj Crkvi.

I ove godine na treću nedjelju došašća trećarice su pripremile izvrsne kolače, koje su vjernici poslije Mise uzimali i davali svoje priloge za siromašne naše župe. Nekoliko siromašnih obitelji primilo je pomoć, kako bi što dostojnije mogli proslaviti božićne blagdane. S tom akcijom završili smo svoje djelovanje u prošloj godini.

Novu Godinu započeli smo s jednim važnim događajem za naše mjesno bratstvo. Naime, budući da je istekao mandat dosadašnjem vodstvu bratstva u četvrtak 29. siječnja 2015. održan je izborni kapitul OFS-a. Izborima su predsjedali fra Ljubo Kurtović, područni duhovni asistent i Ankica

Zelenika, područna ministra, te članice područnog vijeća Anela Martić i Josipa Vukoja.

Nakon molitve Duhu Svetom, čitanja iz Sv. pisma i molitve predviđene u Obredniku, pristupilo se izboru. U novo mjesno bratstvo izabrani su: Branka Barišić, ministra, Zvezdana Čutura, doministra, Anđa Bakula, tajnica, Venka Penava, rizničarka, te Ivana Kovač, učiteljica formacije.

Starom vodstvu izrekli smo jedno veliko Hvala u nesebičnom služenju bratstva, a novom vodstvu nadahnuće Duha Svetoga i zagovor sv. Franje u obavljanju odgovornih dužnosti.

Istaknimo još jednu misao pape Franje iz njegove okružnice „Radujte se“: „U svijetu u kojem vladaju nepovjerenje, obeshrabrenost, depresija, u kulturi u kojoj su muškarci i žene obavijeni krhkošću i slabošću, individualizmom i osobnim interesima, od nas se traži da unesemo u nj povjerenje u mogućnost istinske sreće, ostvarive nade, koja ne počiva samo na talentima, superiornosti i znanju, već na Bogu. Svima je dana mogućnost da ga susretnu, dovoljno ga je tražiti iskrena srca“.

Molitva svetog Franje

Gospodine, učini me oruđem svoga mira:

Gdje je mržnja, da donosim ljubav!
 Gdje je uvreda, da donosim praštanje!
 Gdje je nesloga, da donosim jedinstvo!
 Gdje je zabluda, da donosim istinu!
 Gdje je sumnja, da donosim vjeru!
 Gdje je očaj, da donosim nadu!
 Gdje je tama, da donosim svjetlo!
 Gdje je žalost, da donosim radost!

Gospodine, učini da ne tražim:

da me tješe, nego da ja tješim druge;
 da ne zahtijevam da me razumiju,
 nego da ja razumijem druge;
 da ne tražim samo da me ljube,
 nego da i ja ljubim druge!
 Jer tko se daruje, prima;
 tko prašta, bit će mu oprosteno;
 i tko umire sebi, rađa se za vječni život.

AKTIVNOSTI FRAME

Siječanj

- u subotu 25.1. vijećnici i učitelji formacije imali su jednodnevnu duhovnu obnovu, gdje su nakon sv. mise i kratke meditacije obrađivali teme za Susret hrvatske katoličke mladeži, koji će se održati u Dubrovniku. Teme će izložiti na susretima Frame.

Veljača

- framaši trećaši i nekoliko maturanata radosni i ispunjeni su se vratili kući u nedjelju, 16. 2. Razlog njihovoj sreći bio je seminar u Međugorju koji se održavao u Domus Pacis (Kući mira). Seminar je bio ispunjen molitvom, druženjem, predavanjima, klanjanjem, prilikom za svetu ispovijed te odlaskom na Brdo ukazanja i zajednicu Cenacolo.

Ožujak

- dramska sekcija Frame Posušje izvela je predstavu "Sve vjeruje, svemu se nada" pred ispunjenom Kriptom. Sekcija, koju vodi Sara Lončar, odlično je prikazala životne teškoće kroz koje prolazi jedna obitelj. Framaši su dugo i naporno vježbali za ovu predstavu, a trud se na kraju isplatio jer je publika bila prezadovoljna. Pouka ove predstave je ljubav, i to čista bezuvjetna ljubav koja dolazi od samoga Boga.

Travanj

- u travnju jedan je susret Frame održan i u prepunoj kripti. Imali smo tribinu o utjecaju suvremene glazbe. Naš gost je bio don Marinko Miličević iz Gospića. Svrha ovog predavanja bila je kazati nama mladima jesmo li i u glazbi vjernici i što se sve krije iza stihova danas najpoznatijih

pjesama i izvođača. Tribina je bila predviđena za sve naše framaše, kao i za ostale mlade koji su bili zainteresirani za ovu temu.

- naša Frama sudjelovala je na Susretu hrvatske katoličke mladeži u Dubrovniku. U organizaciji naše Frame putovalo je 290 mladih, odnosno šest autobusa. Okupilo se preko 30 000 mladih iz Hrvatske i BiH. Susret se odvijao pod geslom: "Na slobodu pozvani." (Gal 5,13).

Svibanj

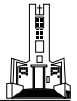
- na susretu 8. 5. u Kripti bio je Obred primanja naših malih framaša.

- na svojoj najvećoj svečanosti u godini, 307 posuških framaša dalo svoja obećanja. Svetu misu i obrede predvodio je područni duhovni asistent Frame Hercegovina fra Slaven Brekalo. Pjevanje su predvodili framaši iz Širokog Brijega. Nakon mise framaši su se premjestili u neizrađeni prostor crkve gdje su se okrijepili i zapjevali. Prisustvovali su i framaši iz brojnih drugih frama.

Lipanj

- mali su framaši imali svoje franjevačke igre. Za vrijeme sv. mise počela je padati kiša. Većina framaša bila je u kući gdje se pjevalo, ali bilo je i onih koji su odigrali nogometnu utakmicu po jakom pljusku. Iako je framaše kiša natjerala u zatvorene prostore i skratila im izlet, osmijeh je ostao na njihovu licu.

- veliki framaši su imali svoje tradicionalne franjevačke igre. Ove godine su bile na predivnom Vučipolju. Više od 150 framaša na suncu je uživalo u raznim igrama i druženju. Najbolji u nogometu su bili Ivan Mandurić, Mate Zlomislčić i Mirjana Jukić, dok su titulu u odbojci odnijeli Stjepan Penava, Mate Stipičić i Ivana Begić. Ove godine je uvedena nova disciplina - badminton, a u njoj su najbolji bili Kristina Čerkez i Marko Šušnjarić. U večernjem programu je bilo pet igara. U plesu s narančama su pobijedili Mate Stipičić i Anamarija Kovač, u utrkama u vrećama Ante Penava i Anđela Hrkać. U potezanju klipa su pobjednici bili Leo Bago i Viktorija Jukić dok su u alci pobijedili Anđela Jurišić

i Gabrijela Markota. U bacanju kamena s ramena najbolji je bio Leo Bago.

Također su nagrađeni i framaši koji su kroz sve godine u Frami prolazili s odličnim uspjehom, a to su Antonela Galić, Ivana Penava, Marin Penava, Kristina Čerkez, Mate Landeka, Ivona Tomić, Milka Miličević, Sara Lončar, Iva Karla Crnogorac, Marija Lebo, Anđela Jurišić i Gabrijela Markota.

- preko 50 framaša uputilo se pješice Gospi u Međugorje povodom godišnjice ukazanja. Framaši su hrabro izdržali napore na preko 50 prijeđenih kilometara.

Srpanj

- mali framaši su proveli lijepi sunčan dan na moru. Druženje je prošlo uz puno smijeha i zabave.

Kolovoz

- framaši su zajedno s ostalim mladima tradicionalno išli na Mladifest u Međugorje. Mladifest je događaj na kojem mladi slave Boga kroz pjesmu, predavanja, svjedočanstva i druženja. Posjeti ga više od 30 000 mladih iz više od 80 zemalja.

- Frama je dobila svoj prvi nosač zvuka! Promoviran je u ponedjeljak, 11. 8., nakon mise Devetnice, u kriпти. U programu su, uz sadašnje članove glazbene sekcije, nastupili i bivši pjevači framaši: Anita Ripić, Matea Madžar, Brigita Baćak i Mirko Ramljak. Posjetitelji promocije, među kojima su bili i bivši predsjednici i duhovni asistenti, mogli su čuti četiri pjesme koje se nalaze na CD-u. U kratkom obraćanju fra Serđo se zahvalio onima koji su sudjelovali u izradi albuma. Voditelji programa bili su Karla Petric i Ante Begić. Na albumu se nalazi deset pjesama koje su snimane od 2007. do

2014. godine. U svaku pjesmu je utkano puno truda, emocije i odricanja, stoga ovaj album ima veliku vrijednost.

- održano je zadnje vijeće Frame u ovoj sezoni. Razgovaralo se o početku nove framaške godine i školi formacije. Novi učitelji su Ante Penava, Gabrijela Ilka Jukić, Lea Lončar i Mirjana Jukić. Ovo je također bila prigoda za zahvalu dosadašnjim vijećnicima i učiteljima koji odlaze na studij, za sve ono što su proteklih godina učinili. To su: Ante Begić, Kristina Čerkez, Ivona Tomić, Ivan Mandurić, Sara Lončar, Marija Pišković i Petar Kolobarić.

- u vjeronaučnom centru održan je upis osmaša u Malu Framu. Odaziv je bio velik. Upisalo se oko 100 novih framaša. Osmashi će biti raspoređeni u tri grupe gdje će kroz siromaštvo, poslušnost i čistoću slijediti sv. Franju te se formirati za ulazak u veliku Framu.

Rujan

- na redovitom susretu koji je održan u Kripti, 25. 9., izabrano je novo vijeće Frame Posušje. Pod vodstvom područnog duhovnog asistenta fra Slavena Brekala, te područnog vijeća na čelu s predsjednicom Marijanom Mikulić za novu predsjednicu izabrana je Karla Petric. Novi potpredsjednik je Ante Mitar. Službu tajništva od sada obnaša Mirjana Jukić, a blagajnika Vinko Čutura. Voditelj formacije je Mate Zlomislić. Uz njih novo vijeće sačinjavaju još Ante Penava, Ivana Šušnjar, Kristina Knezović, Lea Lončar, Andrea Tomić, Matej Begić, Stipe Penava, Jelena Jukić i Elena Penava.

- završio je, već tradicionalni Framakup, u kojem je u finalu ekipa "Gajba Ožujskog" nadjačala momčad "Vinjana" s 4:0. Gledatelji su na franjevačkom igralištu mogli vidjeti kvalitetnu utakmicu koja je bila napeta sve do posljednjih trenutaka u kojima je Gajba stvorila osjetnu razliku.

Nakon utakmice uslijedila je dodjela nagrada. Za igrača turnira proglašen je Petar Vranjković. Najbolji golman je Jozo Đerek. Nagrada za najnesebičnijeg igrača pripala je Anti Bešliću. Uslijedila je i tombola koja je ujedno bila lijep završetak ovogodišnjeg Framakupa. U organizaciji najviše su pomogli Ante Begić, Ivan Mandurić, Matej Begić, Mate Zlomislčić te Ivan Martić.

Listopad

- jedan susret Frame bio je po mnogočemu poseban. Svojim prisutstvom i svjedočenjem nas je oduševio gost Matija Milošić. Vjeroučitelj iz Karlovca, koji je odnedavno u braku, govorio je o predbračnoj čistoći i kako u njoj ustrajati. Matija je istaknuo kako su post, molitva, sveta ispovijed, sveto pismo i redovita sveta misa najbolji put u očuvanju čistoće i dostojanstva. U nekoliko navrata naš je gost susret obogatio pjesmom uz gitaru. Framashi su Matiju više puta nagradili gromkim pljeskom. Na kraju su svi ostali u molitvi, na koljenima i izrekli molitvu za čistoću.

Studen

- framaši su, pretežno maturanti, ovaj vikend proveli na seminaru u Lištanima. Seminar je bio ispunjen druženjem, pjesmom, molitvom, predavanjima te radom po grupama pod vodstvom našega duhovnog asistenta. Zahvalni i obogaćeni duhom zajedništva i molitve vratili smo se u Posušje.

- u emisiji Popsacro Val, o domaćoj popularnoj duhovnoj glazbi na radio Mir Međugorje, gostovali su naš duhovni asistent fra Serđo, voditeljica glazbene sekcije Marijana Čutura, a telefonom se iz Sarajeva javila bivša voditeljica glazbene sekcije Marija Pišković. Predstavili su naš novi CD. Njih dvije podijelile su svoja iskustava kroz vođenje glazbene sekcije te svjedočenje vjere kroz pjesmu. Tijekom emisije pušteno je i nekoliko pjesama s našega CD-a.

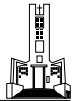

- naši framaši na poseban su se način sjetili i iskazali poštovanje prema svim našim braniteljima, osobito onima iz Posušja. Program je započeo molitvom krunice i sv. misom, a potom su se framaši, trećari ali i ostali brojni vjernici uputili niz dvije glavne posuške ulice do Trga branitelja. Putem smo postavljali svijeće, njih preko 450, a na Trgu smo oblikovali krunicu i veliki križ. Tu smo se pomolili i na samom kraju otpjevali himnu „Lijepa naša domovino“. Zaista je bilo lijepo vidjeti veliki odaziv i oduševljenje kojim smo iskazali zahvalnost braniteljima koji su žrtvovali svoje živote. Cijeli program je organizirala i koordinirala naša predsjednica uz pomoć vodstva Frame Posušje.

- na Širokom Brijegu proslavljena je 170. obljetnica samostalnosti Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM. Sv. Misa je slavljena u 12.30 h u crkvi na Širokom Brijegu koju je predvodio o. provincijal fra Miljenko Šteko. Bio je ovo dan u kojem smo se sjećali tolikih godina i Bogu zahvaljivali na njima. Na svečanom događaju sudjelovali su vijećnici naše Frame.

- kreativna sekcija Frame - „Drača“ uspješno je i ove godine odradila svoj posao. Članovi sekcije su tjednima prije došašća ulagali svoje vrijeme i talent u osmišljavanje aranžmana. Pod vodstvom voditeljice Elene Penave, sekcija je izradila preko 140

vijenaca, koje su prve nedjelje došašća prodavali na sv. misama. Prilog je išao u dobrotvorne svrhe.

Prosinac

- na večerašnjem susretu s nama je bio poseban gost, svima nama dobro poznati tenisač, Ivan Dodig. Framashi su ostali oduševljeni vidjevši poznatu, slavnu osobu. Uistinu, Ivan je jedna ponizna osoba od koje smo mogli mnogo toga naučiti, upisati njegove riječi u svoje srce i koristiti ih u svome životu.

- glazbena sekcija naše Frame, točnije njih 16. članova, ovaj vikend je provela na izletu u Dubrovniku, u župi svetoga Petra, gdje smo na poziv mjesnog župnika don Ivica Pervana u nedjelju pjevali na misi, te poslije toga održali mali koncert.

- Frama Posušje organizirala je, kao i prijašnjih godina, humanitarnu akciju, ove godine pod nazivom

“Uljepšaj Božić drugima“, uz suradnju posuških trgovina. Akcija je uspješno završena i lijepo je vidjeti kako jedni drugima pomažemo u ovo vrijeme darivanja. Prikupljeni su razni artikli, koje će naši fratri darovati obiteljima u potrebi. Ovom akcijom koordinirao je voditelj sekcije Ante Mitar.

- na blagdan sv. Ivana apostola, 27. prosinca 2014., održan je božićni koncert. Ove godine nastupili su: Veliki župni zbor “fra Grga Martić, Glazbeni vrtić, ženska klapa “Zvizdan”, Frama, Veliki i Mali dječji zbor “fra Grga Martić” i Vokalni sastav “Bel canto”. Svojim pjevanjem oduševili su slušatelje.

- na Mladence naši vijećnici poslije svete mise u 11:30, dijelili su čokolade za svu malu dječicu koja su, unatoč nevremenu i snijegu ipak došla na sv. misu i po svoje darove.

Kristina Čerkez/Mirjana Jukić

NAJVAŽNIJI DOGAĐAJI VEZANI ZA ZBOROVE U 2014. GODINI

- Župu Posušje kulturno i duhovno obogaćuje Veliki župni zbor “fra Grga Martić” iz Posušja koji broji oko 50-ak članova. Zbor je mješoviti i svojim višeglasnim pjevanjem doprinosi i obogaćuje kako liturgiju, tako i druga kulturna događanja u Posušju i u drugim mjestima. Početkom godine, Zbor počinje sa probama koje redovito održava s. Marina Ivanković utorkom i petkom u 19. sati.

- U vrijeme korizme pokorom i pobožnostima članovi Zbora sudjeluju svakog petka u na Putu križa kao i svake korizmene nedjelje. Naime, Put križa počinje u 18. sati, nakon čega slijedi Sveta Misa, a Zbor svakako sudjeluje u tome. Na Veliki petak Zbor pjeva Muku, kao i na Cvjetnicu kada Zbor pjeva u 10. sati Isusovu muku.

- Najveći i najvažniji kršćanski blagdan je Uskrs, a Zbor prekrasnim višeglasnim skladbama obogaćuje cijelu liturgiju Uskrsa. Odmah nakon Uskrsa u našoj župi se dijeli sakrament krizme. Svojim skladnim pjevanjem, Veliki župni zbor uveličava i ovo Misno slavlje.

- Nakon korizme i posta Veliki župni zbor “fra Grga Martić” iz Posušja je odlučio posjetiti svetište Majke Božje Trsatske. Predvođeni sestrom Marinom Ivanković koja je uvijek znala odabrati prigodnu destinaciju, Zbor je nakon jutarnje Svete Mise na Uskrsni ponedjeljak krenuo u Rijeku. Vidjeli smo čudotvornu sliku Majke Božje Trsatske koju je naslikao sv. Luka Evanđelist, čuli predavanja o čudesnoj kućici iz Nazareta u kojoj

je nekada živjela Isusova majka Marija, pogledali smo kratki film o svetištu, a spustili smo se čarobnim stubama Petra Kružića iz 1531. godine. Drugi dan izleta prošetali smo zadarskom Kalelargom koja je taj dan bila okupana suncem. U Zadru smo prisustvovali Svetoj Misi u crkvi sv. Šime i zapanjeni slušali događanja vezana za starca Šimuna čije se tijelo čuva u crkvi. Nakon toga posjetili smo Muzej benediktinskog samostana u Zadru gdje smo vidjeli brojne relikvije i znamenitosti koje su sestre benediktinke pažljivo stoljećima čuvale. To je bilo još jedno zajedničko druženje i bogato iskustvo Velikog župnog zbora.

- Na uočnicu blagdana Svetog Ivana Krstitelja Veliki župni zbor “fra Grga Martić” iz Posušja je sudjelovao i svojim skladnim pjevanjem uveličao Sveto Misno slavlje na vanjskom oltaru crkve sv. Jakova u Međugorju. Zbor je pozvala s. Irena Azinović da pjevanjem uveliča Misno slavlje u Međugorju, a Zbor je objeručke prihvatio njezin poziv te svojim skladnim višeglasnim pjevanjem sudjelovao u Svetoj Misi. Ovo je još jedno u nizu hodočašća kada svojim pjevanjem želimo predati svu slavu, čast i hvalu našoj zagovornici i pomoćnici, dragoj Gospi i napose, samom Bogu.

- Vjernici župe Posušje se u mjesecu kolovozu kroz devetnicu pripravlja za nadolazeći blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije na Nebo ili svetkovinu Velike

Gospo. Prvi dan devetnice uvijek pjeva naš Zbor, a misa je u 19. sati. Zbor pjeva i na uočnicu u 19. sati, kao i na sam blagdan Velike Gospe u 11. sati. Valja istaknuti i to da jednu večer na devetnici pjevaju samo muški članovi Zbora poznatiji kao klapa "Grga".

- Ove godine 21. studenoga Zbor je proslavio svoju zaštitnicu sv. Ceciliju. U Rastovači, prigodnom večerom, pjesmom i slavljem Zbor se još jednom okupio oko zajedničkog stola, ovaj put slaveći svoju zaštitnicu. Svakako treba zahvaliti župniku fra Maldenu Vukšiću i s. Marini Ivanković što su nam organizirali ovo slavlje.

- U nedjelju 30. studenoga 2014. godine kada slavimo prvu nedjelju došašća, u Širokom Brijegu u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije je održan Susret zborova. Na tom susretu sudjelovao je i crkveni zbor "fra Grga Martića" iz Posušja. U 17. sati zborovi su imali generalnu probu. Susret je počeo u 18. sati kada je sedam zborova iz Hercegovine slavilo večernju Svetu Misu i otpjevalo izabrane pjesme. Svojim višeglasnim pjevanjem zborovi su zaista veličanstveno slavili Gospodina. Nakon Svete

Mise, zborovi su se predstavili i otpjevali po dvije pjesme. Zbor "fra Grga Martić" iz Posušja je nastupio šesti uz pjesme: *Misao svijeta* i *Kog zemlja more zvjezdan svod*. Nakon predstavljanja i svečanosti susreta, zborovi su se nastavili družiti u svadbenom salonu Sunce uz večeru, pjesmu, ali i ples sve do polnoći kada su svi pošli svojim kućama, svatko u svoju župu. Uistinu smo proveli još jedan od nezaboravnih i prelijepih trenutaka zajedničkog druženja i veličanja Boga uz višeglasne duhovne stihove. Nakon susreta zborova, zbor "fra Grga Martić" se priprema za nadolazeće Božićne blagdane, kao i za Božićni koncert.

- Zbor je i ove godine pjevao na Misi polnočki. Možda najviše od svih događaja u godini se osjeti radost i vidljiv je smješkak na svim licima i župljana i našega Zbora. Zbor svojim pjevanjem oduševljava sve prisutne i nitko ne ostane ravnodušan našim nastupom jer se pjesmom osjeti veličanje Boga svim srcem.

- Iza Božića, na blagdan Svetoga Ivana održan je Božićni koncert u posuškoj kripti. Osim Zbora "fra Grga

Martić" učestvovali su: Glazbeni vrtić, ženska klapa "Zvzdan", Frama, Mali dječji zbor "fra Grga Martić" i Vokalni sastav "Bel canto". Veliki župni zbor je otvorio koncert te na kraju otpjevao još dvije pjesme, čime je i zaključio lijepo koncertno druženje.

- Za sve ono što nam je Bog darovao u 2014. godini zahvalili smo na Misi zahvalnici koja se slavila na Silvestrovo u 18. sati. Zbor je i u ovoj prigodi svojim sudjelovanjem na Misi i višeglasnim pjevanjem zahvalio, a kome drugom nego dragom Bogu.

MALI DJEČJI ZBOR "FRA GRGA MARTIĆ"

- Mali dječji zbor "fra Grga Martić" iz Posušja je na ponos cijele župe Posušje. Svojim prekrasnim dječjim višeglasnim pjevanjem u velikom broju sudjeluju svake nedjelje u 10. sati na Svetoj Misi. Zbor broji oko 100-tinjak članova pa je iz toga razloga podjeljen u dvije grupe i to na: mali i veliki Dječji zbor. Zbog školskih obveza probe se održavaju svake subote u 10. i 11. sati.

- Zlatna harfa je uistinu prekrasan susret malih zborova, a Mali dječji zbor svake godine sudjeluje i oduševljava svojim nastupom. Ove godine Zlatna harfa se održala 30. travnja u Mostaru.

- Nakon ljetne stanke, Mali zbor započinje pjevanje u mjesecu kolovozu na deveticama pripremajući se kao i svi župljani za nadolazeći blagdan Velike Gospe.

- Početkom školske godine Zbor započinje s redovitim probama, primajući nove članove i opraštajući se od starih članova, koji nerijetko prijeđu u Veliki župni zbor.

- Božićno vrijeme je posebno za djecu vrijeme radosti, stoga Mali dječji zbor rado prisustvuje pjevanju na svim Misama kroz cijelo božićno vrijeme.

Marijana Galić, prof.

FESTIVAL RELIGIOZNE DRAME

Frama Posušje organizirala je 6. Festival religiozne drame. Održavao se svakog ponedjeljka u mjesecu ožujku. Festival religiozne drame – Posušje 2014., pozitivno je odjeknuo u našoj župi i gradu. Brojna publika koja je pratila ovaj Festival, nakon predstava, uvijek je odlazila zadovoljna. Jer, teme su bile pogođene i različite, a i glumci su profesionalno odigrali svoje uloge. Predstave su se održavale u kripti nove crkve s početkom u 19,30. Na Festivalu su izvedene ukupno 4 predstave: “Sve vjeruje, svemu se nada” – Frama Posušje; “Feniks” – Dramski studio Ilirik, Split; “Quo vadis, fili?” Frama Međugorje; “U godinama gladi” – KUD Didak, Gradnići.

Snimatelji: Mate Stipić i Ivan Frano Mandurić te tehničar Matej Begić.

- Izvedbom monodrame „Feniks“, Dramskog studija Ilirik iz Splita, nastavljen je 6. Festival religiozne drame. Tema ove monodrame govori o Mariji, Vukovarki, koja je prošla četnički logor i silovanje. Kako oprostiti, nakon svega, roditi i postati majka? U vjeri i ljubavi pronalazi spas svoje duše. Njena bitka završava tako da se od žrtve pretvara u pobjednicu koja nošena gotovo nadnaravnom snagom uskrsava iz pepela poniženja. Psihijatar, lik u sjeni, kojemu povjerava patnje svoje duše, divi se njezinoj vjeri i jakosti. Ohrabruje ju da nastavi ići tim putem naglašavajući kako je i u najtežim

iskušenjima važno naučiti gledati preko zida patnje i ne dozvoliti da ostanemo zarobljeni u vlastitom zatvoru samosažaljenja i kazne. Preko četiri stotine gledatelja pratilo je ovu predstavu pažljivo. Velikom pljeskom nagradili su glumicu ove predstave Rubinu Sarajlić, te redatelja i autoricu. Nakon predstave publici su se obratili autorica Silvana Dragun i redatelj Ante Nadomir Tadić Šutre.

- U ponedjeljak 17. ožujka 2014., Frama iz Međugorja izvela je dramu „Quo vadis, Fili“? Drama

govori o mladiću koji dolazi u Međugorje i obraća se. To obraćenje nije lako jer sile tame bore se za njega, ali Gospin glas je jači. Pronalazi Boga i mir duše. Framaši su odlično izveli ovu predstavu. Treba istaknuti i tehničko osoblje, koje je doprinijelo da ova drama uspije. Gledatelji, njih preko pet stotina, dugim pljeskom nagradili su glumce ove drame.

- Izvedbom drame “U godinama gladi”, koju su odigrali članovi KUD-a Gradnići, završen je 6. Festival religiozne drame. Glumci su na uvjerljiv način prikazali teško vrijeme u Hercegovini, vrijeme gladi, kada je fra Didak Buntić mnogu djecu spasio od smrti. Slavonija je tada prihvatila tu djecu i mnogi životi su spašeni. Preko pet stotina gledatelja dugim i toplim pljeskom nagradilo je glumce.

6. FESTIVAL RELIGIOZNE DRAME
POSUŠJE 2014.

3.3.2014. “SVE VJERUJE, SVEMU SE NADA” Frama - Posušje	17.3.2014. “QUO VADIS, FILI?” Frama - Međugorje
10.3.2014. “FENIKS” Dramski studio Ilirik - Split	24.3.2014. “U GODINAMA GLADI” KUD Didak - Gradnići

Predstave se održavaju u kripti nove crkve s početkom u 19,30 h.

- Festival je otvorila predstava „Sve vjeruje, svemu se nada“, koju je izvela dramska sekcija Frama Posušje. Tekst je napisala framašica Sara Lončar. Prikazali su životne teškoće kroz koje prolazi jedna obitelj. Ali, kroz ljubav, i to čistu bezuvjetnu ljubav koja dolazi od samoga Boga, sve se mijenja i preobražava. Ljubav sve pobjeđuje. Za svoje uloge, koje su odlično odigrali, framaši su od gledatelja, koji su ispunili kriptu do posljednjeg mjesta, nagrađeni velikim i dugim pljeskom. Framaši su dugo i naporno vježbali za ovu predstavu, a trud se na kraju isplatio.

Glumci: Sara Lončar, Kristina Čerkez, Mate Landeka, Marin Penava, Anamarija Kovač, Ante Begić, Mate Zlomislčić, Marija Bešlić, Jelena Jukić i Hrvoje Kovač.

PROSLAVA VELIKE GOSPE

Ovogodišnja Devetnica Velikoj Gospi u Posušju, već je tradicionalno bila prilika u kojoj se veliko mnoštvo utjecalo zagovoru naše nebeske majke Marije. Kroz molitvu krunice, slavlja svetih misa, nadahnute propovijedi i priliku za sakrament svete ispovijedi pripravili smo se za svetkovinu. Ovogodišnja tema Devetnice bila je "Sedam glavnih grijeha", koja je okončana temom "Svetost".

Grijech je u najširem smislu kršenje Božjih zapovijedi. To je uvreda Boga te zlo učinjeno drugima, ali i sebi. Grijechom se udaljavamo od svoga Stvoritelja, ali i jedni od drugih, a cijela povijest ljudskog roda obilježena je grijehom i čovjekovim bijegom od Boga. Međutim, isti Bog ne zaboravlja svoje slabo stvorenje i milosrdno pruža očinsku ruku na praštanje. I čovjek osjeća kako grijehom promašuje smisao svoga postojanja, zato i vapije nebu: „Smiluj mi se Bože, po milosrđu svome“ (Ps 51).

Blažena Djevica Marija je upravo najsvršeniji primjer čovjeka koji se u potpunosti predao Bogu i time onemogućio djelovanje grijeha. Naša majka nam je osvijetlila put u nebo i ne samo da se to nje tiče, nego ona i nama pokazuje koja je to naša sudbina ako ostanemo vjerni Bogu. Velika Gospa je blagdan kad se s ponosom sjećamo dogme naše vjere: da je Marija dušom i tijelom po završetku svoga zemaljskog života uznesena u slavu neba u društvo sa svojim uskrsnulim Sinom Isusom. To je završnica njezina Bogu predanog života, vrhunac i cilj kojem je okrenuta svaka ljudska egzistencija.

Propovjednici su redom osvijetlili svih sedam glavnih grijeha i njihov poguban utjecaj na naš život. Misna slavlja su predslavili i propovijedali: fra

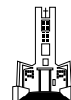

Dario Galić, fra Ljubo Kurtović, don Joko Blažević, fra Ivan Landeka ml, fra Željko Grubišić, fra Bože Milić, fra Tihomir Bazina, fra Ante Bekavac te fra Ivan Landeka st. Devetnicu prije misa su predmolili mjesni fratri, a slavlja su svojim pjevanjem uljepšali: Veliki župni zbor "fra Grga", Mali dječiji zbor, Frama Posušje, Frama Posuški Gradac, vokalni sastav "Bel canto", i klapa "Grga".

Na samu Veliku Gospu rano ujutro mnogi su hodočasnici pješke došli pomoliti se svojoj zaštitnici. Veliki broj hodočasnika pristupio je sakramentu sv.

ispovijedi. Slavljene su sv. Mise u 7, 9, 11 i 19 sati. Svečanu sv. Misu u 11 sati predslavio je fra Ante Akrap, član provincije Presvetog Otkupitelja iz Splita, profesor filozofije na KBF-u sveučilišta u Splitu. Fra Ante je u svojoj propovijedi naglasio suvremenog čovjeka koji se zatvorio u sebe, a zaboravio na Boga. Nasuprot tom stavu Gospa se predala Bogu i zbog toga je znesena na nebo. Potrebno je promijeniti svoje životne postavke i računati na Boga u svome životu. Svečanoj sv. misi prisustvovalo je nekoliko tisuća ljudi, a i na jutarnjim misama bio je lijep broj vjernika.

HODOČAŠĆE U SVETU ZEMLJU

Na prijedlog *Povjerenstva Svete Zemlje* Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM i prošle smo godine od 21. do 28. listopada organizirali hodočašće u Svetu Zemlju. Poslove organizacije sa svojim suradnicima u Svetoj Zemlji preuzeo je fra Milan Lončar, vicepovjerenik, koji na tom području ima višegodišnje iskustvo.

Smatramo važnim spomenuti da nas *Generalni statuti* Reda Manje braće obvezuju, da uvijek u novim okolnostima i s novim mogućnostima, nastavimo ono djelo koje je započeo sv. Franjo kada je sa svojom braćom 1219. hodočastio u Svetu Zemlju. Isto tako ističemo da je već godine 1342. papa Klement VI. kao službene predstavnike Katoličke crkve u Svetoj Zemlji imenovao Franjinu braću odnosno Kustodiju Svete Zemlje sa zadaćom čuvanja svetih mjesta i brige o hodočasnicima.

Kustodija Svete Zemlje je međunarodno bratstvo, koje danas ima oko tristotinjak fratara iz preko trideset zemalja svijeta. Kako ne bi bilo zabune, treba spomenuti da teritorij Kustodije Svete Zemlje obuhvaća Izrael i Palestinu, te Jordan, Siriju, Libanon, Egipat, Cipar i Rodos.

Kustodiji Svete Zemlje povjeren je 65. svetih mjesta, od kojih su 62. na području koje se općenito zove Sveta Zemlja, a 25. glavnih samostana također su župe koje je latinski patrijarh povjerio fratrima. Škole Svete Zemlje, a ima ih 14, pohađa više od 10 000 polaznika, počevši od privih razreda sve do mature. U svakom slučaju jako je široko područje djelatnosti Manje braće u Svetoj Zemlji.

Poslije sv. Petra papa Pavao VI. je prvi papa koji je hodočastio u Svetu Zemlju te je tom prigodom u pobudnici *Nobis in animo* (1974.) napisao: *Nisu bez božanskoga nacrtu povijesne okolnosti XII. stoljeća dovela u Svetu Zemlju Red Manje braće. Sinovi sv. Franje su od onda ostali neprekidno u Isusovoj domovini, služeći mjesnoj Crkvi i čuvajući, obnavljajući i štiteći sveta kršćanska mjesta.* Nakon Pavla VI. su pape Ivan Pavao II. i Benedikt XVI., sukladno svome poslanju i imenu, ponovno pozvali na dužnost i čast koje sa sobom nosi ovo poslanje povjerenoma nama franjevcima, da i nama hrvatskim franjevcima.

„*Pridošlice smo pred tobom, putnici kao svi naši očevi*“, čitamo u *Prvoj knjizi Ljetopisa* (29,15). Riječi

Na Genezaretskom jezeru

U Getsemanskoj špilji

kralja Davida pred Gospodinom ocrtavaju ne samo biblijski lik čovjeka, nego i lik svakoga ljudskoga stvora. „Put“ je, doista, simbol života. Od svoga prvoga pojavka na pozornici svijeta čovjek putuje tražeći uvijek nove ciljeve... Putovanje odnosno hodočašće je znak stanja Kristova učenika u ovome svijetu, i uvijek je zauzimalo važno mjesto u životu kršćanina. To se posebno može reći za hodočašće u Svetu Zemlju, gdje je evanđelje zasjalo s križa u svemu svojem sjaju. Sveta Zemlja je *peto evanđelje* – tako ju je nazvao Ernest Renan – jer daje ne samo

bolje, nego i nenadomjestivo razumijevanje *Svetoga pisma*. Posjeduje nešto što zadovoljava gotovo sve čovjekove težnje, o čemu mogu svjedočiti ponajbolje oni koji su imali tu milost da su bili hodočasnici, pa i ovaj put.

Uz fra Ćirila Lovrića, uglednoga bosanskoga franjevca iz Livna, s nama je na hodočašću u Svetu Zemlju u listopadu prošle godine od svećenika bio i fra Mario Knezović, kočerinški župnik, te još pedeset vjernika, ponajviše iz župe Posušje ili podrijetlom iz Posušškoga kraja. Ističemo da je uz razne uzraste, i mlade i starije, bilo i jedanaest bračnih parova, te jedna cijela peteročlana obitelj iz Posušja, što se, koliko mi je poznato, rijetko događa.

Uz najvažnija sveta mjesta – u Nazaretu, Betlehemu i Jerusalemu – program je bio obogaćen i mnogim drugim biblijskim mjestima, kako bi se što bolje doživjelo ono što je Povijest spasenja na tim prostorima oblikovalo. Posebno se hodočasnike dojmila obnova bračnih obećanja u Crkvi svadbe u Kani Galilejskoj, Gora Tabor, Gora Blaženstava, dolina rijeke Jordan, Jerihon i Brdo Kušnje, Mrtvo more, Sveta misa u Negevskoj pustinji, Ein Karem – da spomenemo samo neka od mjesta gdje smo bili.

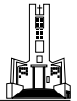
MOLITVENI IZLET ČISTAČICA CRKVE I ODRASLIH ČITAČA

subota i nedjelja, 20. i 21. rujna 2014.

Iz potrebe da se što bolje organizira čišćenje naših crkava i crkvenoga okoliša osnovana je u listopadu 2005. godine Molitvena zajednica **Čisto srce stvori mi, Bože!** Mi pišemo u množini pa kažemo čišćenja „naših crkava“. Doista je to tako i bilo spomenute godine i još jedno vrijeme nakon toga. Čistili smo redovno i staru župnu crkvu, koja je jedno vrijeme bila korištena svaki dan, a i novu, koja je 2005. sva bila jedno veliko gradilište, bez ijednog uređenog dijela i prostora. Temeljna svrha Zajednice jest čišćenjem crkava, ali i drugim duhovnim programima i sadržajima, doći do što *čistijega srca*; odatle i ime zajednice. Zajednica evo već devetu godinu živi i radi besprijekorno na radost

svih župljana. Broj zainteresiranih za ovu vrstu služenja svojoj župnoj zajednici iz godine u godinu raste, što nas posebno veseli.

Kako je II. Vatikanski sabor potakao obnovu liturgije, posebno kroz uvođenje u liturgiju jezika naroda, nastala je i potreba za onim osobama koji će Božju riječ naviještati svojim čitanjem, osobito u Svetoj misi. Za mnoge je vjernike jedini susret sa Svetim pismom upravo u bogoslužju. Biti čitač znači biti glas Božji, na radost i izgradnju zajednice vjernika i na posvećenje samoga čitača. Hvala Bogu postupno smo „otkrivali“ one koje je Bog pozvao na ovu uzvišenu službu, pa je tako nastala i Zajednica odraslih čitača. Već godinama čitaju na

Svetim misama u 10,00 i 11,30 sati, a i u drugim prigodama.

Za obadrije ove skupne svake se godine organizira jednodnevni ili dvodnevni *Molitveni izlet*, kako smo ga mi nazvali. Uopćeno rečeno, želimo svoje zajedništvo učvrstiti, duhovno se i kulturno obogatiti, upoznati ljepote naše Domovine, odmoriti se i... stalno biti otvore za darove Duha.

Ove godine u gore navedeno vrijeme naše odredište za Molitveni izlet bila su, u širem značenju riječi, **Plitvička jezera**. Nije to nastalo slučajno, kako se ima običaj reći, nego jer su prije dvije godine župljani župe **Marije Majke Crkve iz Mukinja** (Plitvička jezera) bili Božjom providnošću naši gosti. Nisu nas ostavili na miru dok im nismo posjet uzvratili.

Program je bio bogat. Krenuli smo, a bilo nas je četrdeset i troje, subotom 20. rujna u 7,00 sati. Uz uobičajene stanke putovali smo preko **Trilja, Sinja, Knina, Gračaca** do mjesta **Prijeboja**, prije Plitvičkih jezera, gdje nas je dočekaao **vlč. Josip Štefančić**, župnik Plitvičkih jezera, koji je oba dana bio i naš glavni vodič. U 13,00 sati smo u **Drežnik Gradu**. Domaćin nam je **vlč. Mile Šajfar**, mjesni župnik. Nakon ručka u stilu švedskog stola – blagovali smo ono što smo ponijeli – dok je domaćin obilato častio raznim pićima, pogledali smo obnovljenu crkvu, koja je u Domovinskom ratu, kao i sve drugo što je bilo katoličko i hrvatsko na ovim prostorima, jeko nastradala. U 14,00 sati pod stručnim vodstvom razgledamo **Baraćeve Špilje**. Potom smo kratko u **Rakovici** i stižemo uskoro u **Slunj**, gdje nas je dočekaao **vlč. Mile Pecić**, župnik i dekan na ovom prostoru. Riječ je o čovjeku iznimne erudicije i svetosti, što se nije moglo sakriti. U Slunju razgledamo vodeničarsko naselje **Rastoke** (i opet čašćenje...). Vraćamo se do Plitvičkih jezera, u mjesto

Mukinje, do župnika vlč. Josipa Štefančića, koji je, kako rekosmo stalno s nama. Smještaj u 3-krevetne, 2-krevetne i 1-krevetne sobe u Pastoralnom centru Marija Majka Crkve. Večera (plitvički specijaliteti...), zabavljači, pjesma, opuštanje i ... spavanje za one najumornije.

Iako su neki kratko spavali, nije im bilo teško ustati se na vrijeme sljedećega dana. I danas je bogat dan pred nama, prije svega *Dan Gospodnji*, nedjelja. Prija polaska iz kuće serviran nam je bogat doručak, a zatim smo krenuli u višesatno razgledanje **parka Plitvičkih jezera**. Ima se što vidjeti, ali treba četiri sata i pješačiti. Nema ga tko se nije uznojio (posebno fra Milan). Rekoše nam da je toga dana bilo pedeset skupina u razgledanju. Prije nekoliko dana na Plitvicama je bio i milijunti posjetitelj, jedan Južnokorejanc. Načelno se može reći da su stranci sve „okupirali“.

Nedjeljnu Sv. misu slavili smo u 13,00 sati u mjestu **Smoljane**, u povijesnoj drvenoj crkvi (i ova je bila spaljena, ali je, hvala Bogu, i obnovljena). Misno slavlje predvodi župnik Štefančić i pod Misom krštava jedno dijete, četvrto u ovoj godini u cijeloj župi. Reče nam da mu je ovo najbolji dio župe. Crkva je mala pa svi nismo mogli stati u nju. No, mi smo im bili velika radost, prvi hodočasnici iz „inozemstva“ pa su nas sve nakon Mise počastili.

Svečani nedjeljni ručak bio je u restoranu **DEGENIJA**, vlasništvo **Ankice i Marijana Lončar**, koji po adresi pripada Drežnik Gradu. Kako su domaći Lončari htjeli pokazati da se vesele gostima Lončarima, nikad kraja ručku. Obitelj Lončar, tako će vlč. Štefančić, je stvarno poduzetna (zapošljava 44 djelatnika), dobri su i redovno su na Sv. misama.

Nakon ručka otišli smo u Pastoralni centar u Plitvice (Mukine), kratko se osvježili, sobe malkice pospremili, uzeli osobnih stvari... i krenuli na put povratka. Imali smo još nekih planova, ali se jednostavno vremenski više nije moglo. U Posušju smo oko 23,30 sati. Bogu hvala sve je bilo dobro, reći će gotovo svi putnici, i već postaviše pitanja kakvi su nam planovi za 10., jubilarno Molitveni izlet. Vidjet ćemo tko će biti živ a tko mrtav, iako se i o mogućim planovima razgovaralo.

Javno zahvaljujemo gore spomenutim svećenicima bez kojih sve ovo ne bi bilo moguće ni vidjeti a ni platiti. Mogu i oni s nama računati kada god to žele – rečeno im je.

KRŠĆANIN I IZAZOVI

Poštovani čitatelji!

U listopadu 2014., naša župa organizirala je Tribine s nazivom „Kršćanin i izazovi“. Ove Tribine pobudile su interes. Mnogi su željeli imati predavanja. Stoga, ih objavljujemo, vjerujući da će mnogima koristiti.

Posušje, 6. listopada 2014. u 19.00 sati

KRŠĆANIN I DVOLIČNOST

Tonči Matulić, KBF Sveučilišta u Zagrebu

Status questionis

Trebamo li odmah na početku definirati pojam dvoličnosti? Držimo da nam je svima jasno njegovo osnovno značenje, izvedeno iz same riječi – imati dva lica. Umjesto pojma dvoličnosti, koristimo još pojmove kao sinonime licemjerje, hipokrizija, farizejština i prijetvornost, ali to nije sve. Zadržimo se kod pojma dvoličnosti.

Znamo da ljudska osoba ima samo jedno lice. Lice osobe je njezina osobna iskaznica, njezino ogledalo duše i zrcalo nutrine, prva poruka u susretu s drugima – to sam ja. Najosnovnija poruka moga „ja“ je moje lice. Lice odražava osobu. Lice izražava osobu. Lice šalje poruku osobe. Lice se pamti, a kad se zapamti lice zapamti se osoba. Prvo što vidimo u susretu s drugim, prvo u što gledamo kod upoznavanja drugoga, prvo što pamtimo o drugome, prvo čega se sjećamo kod spomena drugoga, jest njegovo/njezino lice. Mogli bismo reći da spram drugoga, osoba je njezino lice. Sve ljude koje poznajemo, poznajemo ih po njihovom licu, a što je preduvjet da ih možemo prepoznati među drugim ljudima – licima.

Ukratko, ljudska osoba ima samo jedno lice, dakako ono fizičko smješteno na prednjoj strani glave. Lice je u anatomskom smislu specifično, a karakterizira ga uzdignuti čeonni dio koji gore završava u vlasištu, a dolje u dvoje obrve koje nadsvođuju očne duplje u koje su smještena dva oka, razdvojena nosom koji na dnu ima dva otvora ili nozdrve, ispod kojega je smještena usna šupljina obgrljenom usnama, ispod kojih je brada koja zaokružuje donju figuru lica i daje mu ovalni oblik, a na rubovima, s lijeve i desne strane lica ispod rubova očiju, dvoje su jabučice koje zaokružuju dojam lica. U pozadini, s lijeve i

• Kršćanin i izazovi

6.10.2014.
Kršćanin i dvoličnost
Don Tonči Matulić, Kbf Zagreb

13.10.2014.
Kršćanin i sreća
Fra Ante Alkrap, Kbf Split

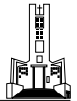
20.10.2014.
Kršćanin i uspjeh
Gosp. Zlatko Miliša, Ff Osijek

27.10.2014.
Kršćanin i užitak
Fra Ivan Šarčević, Ft Sarajevo

Tribine se održavaju u vjeronaučnom centru s početkom u 19. sati

desen strane, vise kao u zraku dvije ušne školjke koje daju konačni pečat fizičkom izgledu ljudskoga lica. Upravo ove anatomske činjenice tvore osnovni materijal našega pamćenja drugoga kao drugačije osobe. Kad kažemo da nekoga poznajemo, onda ga najprije poznajemo po njegovom licu. Lice je osnovni znak prepoznavanja i raspoznavanja drugoga. Lice je i osnovni znak razlikovanja, budući da ne postoje dva apsolutno identična lica, samo relativno identična kod identičnih blizanaca, a često i kod bliske rodbine. Kada, dakle, kažemo da nekoga poznajemo, to znači da ga poznajemo po licu i da bismo ga lako među mnoštvom ljudi prepoznali upravo po njegovom licu.

Ovih nekoliko natuknica o licu služe nam kao podloga i polazište za upoznavanje značenja lica, ali

i značenja dvoličnosti. Sve dosad rečeno ukazuje i potvrđuje da ljudska osoba ima samo jedno lice, da pomoću lica ili kroz svoje lice ulazi u susret s drugim osobama, da se dopušta upoznati i zapamtiti upravo kroz lice. Lice je doista prvi odraz osobe. Lice šalje jedinstvenu poruku izgleda osobe. Lice, dakako, uvijek prenosi određenu poruku iz nutrine osobe. Ono je prvi glasnik ljudske osobe o ljudskoj osobi. Lice otkriva također i neke karakterne osobine osobe, tj. ono što je specifično baš za tu osobu. Grimase lica, tj. micanje usnama, obrvama i očima, a ovisno o duševnom stanju osobe i okolnostima u kojima se ona nalazi, omogućavaju nam da i bez osobnog poznavanja osobe zaključimo u kakvom je ona nutarnjem stanju. Je li ona radosna, žalosna, ljuta, opuštena, napeta, odsutna, prisutna, sabrana, rastresena, prestrašena, izgubljena, očajna i dr. Dakako, dok grimase lica otkrivaju nutarnje duševno stanje osobe, dotle jednostavna i opuštena tekstura lica omogućava otkrivanje dobi osobe, spola osobe, rase osobe, a katkada čak i kulture osobe.

Lice je, dakle, najvidljiviji, najneposredniji i najistaknutiji odraz ljudske osobe. Štoviše, lice je jedinstveni i neponovljivi pečat ljudske osobe.

Ovih nekoliko misli je bilo korisno iznijeti da bismo lakše zakoračili u temu dvoličnosti. Već sada nam se spontano nameće zaključak da je dvoličnost nespojiva s istinskim značenjem ljudske osobe koja ima samo jedno lice. Problem je kad ljudska osoba ima dva lica. To je najprije nešto neprirodno. Reći će se da to nije niti normalno. No, prosudba koja nas ovdje zanima tiče se onog moralnog. Može li dvoličnost biti moralna, ako je u faktičkom pogledu neprirodna i nenormalna, jer ljudska osoba ima samo jedno lice?

Naša se zadaća sastoji u traženju odgovora na to pitanje, dakle je li dvoličnost moralna pojava?

Korisno je pozabaviti se ukratko značenjem pojma dvoličnosti. Prvo što treba reći jest to da se dvoličnost može izraziti s mnogo sličnih i srodnih riječi. To znači da za dvoličnost imamo mnogo sinonima, to jest drugačijih riječi koje kažu isti ili sličan smisao.

Evo nekih riječi: bigotizam, prijevara, obmana, neiskrenost, dvojnost, izrugivanje, prijetvornost, skrivanje, prevarantstvo, prevrtljivost, lažljivost, brbljavost, podvala, šarlatanstvo, pobožnjaštvo, ekstravagantnost, lažno predstavljanje, isprazno obećanje, farizejština, hipokrizija.

Arsenal riječi koje izražavaju isti ili sličan smisao riječi dvoličnost dovoljno je širok i raznolik da ne ostavlja nimalo prostora sumnji da se doista radi o nečem izrazito moralno problematičnom.

Ako se uz to prisjetimo pojmova koji imaju suprotno značenje od dvoličnosti, a to su: iskrenost, dosljednost, čestitost, otvorenost, poštenje, povjerljivost, istinoljubivost, ispravnost, ozbiljnost i pravičnost, onda je jasno da nas dvoličnost vodi u živo blato koje ne samo da kalja ljudsku osobu, nego je može posve utopiti u nemoralno i utoliko čovjeka nedostojno ponašanje i držanje.

Positivni zahtjev moralnosti je da budemo iskreni, dosljedni, čestiti, pošteni, istinoljubivi, ispravni, ozbiljni, otvoreni i pravični. Suprotno od toga je neiskrenost, dvojnost, prijetvornost, prevarantstvo, prevrtljivost, lažljivost, šarlatanstvo, lažno predstavljanje, isprazno obećavanje, farizejština ili jednostavno dvoličnost koji su također zahtjev moralnosti, ali negativni zahtjevi koje prava moralnost zabranjuje kao nedolična, neprimjerena, jednom riječju, nemoralna ponašanja i držanja.

Nasuprot dvoličnosti, dakako, ne stoji jednoličnost koju razumijemo kao monotoniju, dosadu i uniformiranost koja ima više veze s estetikom, nego s etikom.

Dvoličnost je moralna kategorija nasuprot koje stoji ispravni moralni zahtjev za dosljednošću, iskrenošću, čestitošću, istinoljubivošću, poštenjem, povjerenjem, ozbiljnošću i pravičnošću. Kad lice ljudske osobe svijetli svjetlom ovih kvaliteta i vrlina onda je jasno da na licu drugoga ne vidimo samo drugačije lice, nego vidimo također izgrađeno lice, prepoznamo karakter, ispravni stav, moralno držanje koji plijene našu pozornost, pobuđuju u nama divljenje i spontano propituju našu osobnu moralnost.

Dvoličnost kao moralna kategorija znači da se pred drugima predstavljamo da imamo određeni karakter, određenu vrlinu, određeni stav, određenu vjeru, određeno mišljenje koje zapravo uopće nemamo. Ne radi se samo o tome da se jedno misli i osjeća, a drugo kaže i tvrdi, nego se radi o tome da postoji procjep ili jaz između nutarnjeg i vanjskog, između onoga što jesam i nosim u sebi i kakvim se pred drugima predstavjam. Riječ je o moralnoj shizofreniji. U psihijatriji shizofrenija označava podijeljenu ličnost. Analogno tome, moralna shizofrenija je podijeljeni karakter, podijeljeni odnos,

podijeljeni stav, podijeljeno držanje. Dvoličnost se ne opterećuje istinom, poštenjem, dosljednošću i čestitošću, nego se opterećuje sviđanjem, dodvoravanjem, pretvaranjem, glumljenjem, a sve to zajedno otkriva volju da sebe predstavimo boljima, nego što jesmo, da od drugoga izvučemo neku osobnu korist, da se svidimo drugima radi osobnog probitka, ili da svoje uvjerenje zaniječemo pred drugima da ne bismo doživjeli neku neugodnost ili proživjeli neku nelagodu.

Nadalje, valja reći da onaj tko dijeli moralne lekcije, to jest tko aktivno i neposredno sudjeluje u moralnom odgoju čovjeka, a to su na prvom mjestu isključivo roditelji, a onda su po njihovom ovlaštenju tu također škola, odnosno odgojitelji i učitelji, i Crkva, odnosno svećenici i vjeroučitelji, treba imati na umu da je redovito izložen sumnji koja glasi: Zar moral u svakom slučaju ne vodi u dvoličnost? Jer, svatko se treba osobni zapitati: Mislim li doista ono što kažem, dakle dosljedno, iskreno i vjerodostojno? Živim li doista prema onim načelima i normama koje govorom zastupam? I još, činim li i ja osobno ono isto što od drugih zahtijevam da čine? To su pitanja koja se tiču dosljednosti, a diraju u žalac dvoličnosti, hipokrizije, licemjerja ili prijetvornosti.

Sveto pismo o dvoličnosti

Jasan i jednoznačan odgovor na prije postavljena pitanja pronaći ćemo samo u evanđelju. Među evanđelistima sveti Matej pokazuje veliku osjetljivost za dvoličnost za koju u grčkom izvorniku koristi riječ **ὕποκρισις** (*hypokrisis*) koja u pohrvaćenom obliku glasi hipokrizija, hrvatskom prijevodu evanđelja glasi licemjerje. Hipokrizija dolazi od grčke riječi **ὑποκρίτης** (*hypokritēs*) koja se koristila u kazališnom žargonu, a označavala je ulogu koju je glumac, pa odatle naziv za glumca hipokrita, igrao u dramskom komadu. Hipokrizija, dakle, izvorno označava kazališnu ulogu hipokrita ili glumca. U prenesenom razumijevanju hipokrizije u širem društvenom kontekstu, hipokrizija je zapravo glumatanje ili puko igranje uloge da se sviđi ili ugodi očekivanjima gledateljstva, ali bez nutarnjega uvjerenja i stava. Hipokrizija je, dakle, držanje hipokrita koji glumi da jest ono što nije, da misli ono što javno govori, da vjeruje ono što pred drugima priznaje, da osjeća ono kakvim se drugima predstavlja. Posrijedi je svojevrsna podvojenost koju su od početka nazvali pravim imenom – dvoličnost.

Hipokrita je osoba koja se ljudima predstavlja s dva lica, jedno za javnost, drugo za sebe.

Hipokrizija ili licemjerje u Isusovom nauku u Matejevom evanđelju je predstavljena kao jedna od velikih zapreka za dosljedno prihvaćanje evanđelja i za dosljedno svjedočenje vjere u Isusa Krista, Sina Božjega. Matej u dvjema glavama svoga evanđelja iznosi na vidjelo vjersku i moralnu problematičnost licemjerja odnosno njezinu nespojivost s evanđeoskim nasljedovanjem Gospodina.

U 6. glavi Matejeva evanđelja, a riječ je o dijelu kojega svake godine na Čistu srijedu, Pepelnicu, ili na početak Korizme slušamo u evanđeoskome odlomku, Isus nas poučava kako trebamo vršiti tri vrhunska djela ljubavi – davati milostinju, moliti i postiti (usp. Mt 6,1-18). Ova tri čina u Mojsijevom Zakonu čine samu srž starozavjetne židovske pobožnosti. Njihovim vršenjem je pobožni Židov očitovao pripadnost i vjernost Mojsijevom Zakonu koja je bila isto što i pripadnost i vjernost Bogu koji je Zakon objavio Mojsiju i preko njega cijelome židovskom narodu.

Isus poučava svoje učenike i istovremeno od njih zahtijeva da svoju pravednost, dotično svoj odnos prema Bogu i njegovu Zakonu, ne vrše na isprazan način samo da bi ih ljudi vidjeli, hvalili i možda im se divili, nego na dosljedan i Bogu ugodan način koji isključuje svako glumatanje odnosno hipokriziju ili licemjerje. Bogu se ne može ugađati na način da isključivo pazimo na vanjštinu, da se isključivom brinemo za izgled u očima drugih ljudi, da ono što činimo, činimo samo zato da nas drugi vide i eventualno pohvale. Isus svoje učenike poučava da nema koristi od molitve koja se moli radi moljenja, odnosno molitve koja je samo isprazno izgovaranje naučenih obrazaca, jer to isto čine pogani – oni kad mole blebeću (usp. Mt 6,7), a mi bismo dodali glumataju. Istinska molitva je izraz nutarnjega odnosa prema Bogu koji je naš Otac. Isus nam također poručuje da nema koristi od milostinje koju dajemo samo zato da nas zapaze drugi ljudi (usp. Mt 6,2). Isus nam isto tako poručuje da ne postimo radi posta, niti radi običaja, a još manje radi navike, pozirajući pred drugim ljudima s namjerom da im se pokažemo pobožnima (usp. Mt 6,16). Sve to predstavlja samo-isticanje koje uprizoruje različite oblike hipokrizije odnosno glumatanga koji ne stječu zasluge kod Boga, nego se namiruju lažnim i samodopadnim zadovoljstvom što su nas drugi ljudi primijetili.

Evandelist Matej ponovno u 23. glavi svoga evanđelja na široko razvija temu hipokrizije odnosno licemjerja. U tom dijelu Isus žestoko kritizira i proziva hipokriziju i farizeja i pismoznanaca. Kroz sedam „jao vama“ uzvika Isus prokazuje, razobličuje i osuđuje dvoličnosti farizeja i pismoznanaca, ali preko njih i svakog od nas. Evandelist Matej dakako pritom ima na umu i mladu crkvenu zajednicu u kojoj su se već javljale tendencije samodopadnosti, taštine i licemjerja. Prema tome, Isusova osuda licemjerja farizeja i pismoznanaca, poslužila je kao podloga za stvaranje još jednog sinonima dvoličnosti ili hipokriziji, a to je farizeizam i farizejština kao eklatantni i dakako uvredljivi izrazi kojima se označava evidentna dvoličnost ili hipokrizija.

Gospodin Isus nam pokazuje put izlaska iz zamršene mreže dvoličnosti. Prvo, to je čisto i ponizno srce. „Ne onečišćuje čovjeka što ulazi u usta, nego što iz usta izlazi – to čovjeka onečišćuje“ (Mt 15,11). Problem je u čovjeku, njegova sklonost grijehu i njegovo pristajanje uz grijeh.

Antropološko-moralni izazovi dvoličnosti

Hipokrita ili licemjer je osoba koja sve što čini, čini isključivo da bude viđena. On/ona je glumac. Njemu/njoj je društvena zajednica srozana na kazalište, a vlastiti život na osobnu ulogu koju treba odigrati što bolje da ispuni očekivanja drugih, da se sviđi gledateljstvu odnosno ljudima oko sebe. Hipokrita je pokopao osobnu autentičnost ispod bijedne, siromašne i naučene uloge. Hipokrita ne poznaje puninu i radost osobne autentičnosti, radost vlastite osobnosti koja je satkana od darova primljenih od Boga, prirode, roditelja, obiteljskog doma i društvene sredine odrastanja, nego samo poznaje ispraznost vlastite uloge. Hipokrita je zapravo čovjek-marioneta, to jest osoba koja uopće nije onakva kakvu je izvorno Bog želi, nego onakva kakvu od nje zahtijeva društvena uloga. Strašna je pomisao na činjenicu da konkretna ljudska osoba može sav svoj život igrati samo ulogu, svjesno se zaogrnuti oklopom izvanjskih očekivanja društvene sredine te pred sobom i drugima živjeti i djelovati samo prema zahtjevima i diktatima oklopa. Jer, što ako osobnost pojedinca ne može stati u striktnu okviru oklopa? Odmah će se reći da nije za tu ulogu, a istina je da tako definirana uloga nije za njega.

Nažalost, često je bio slučaj, a nije rijetkost ni danas, da se veća važnost pridavala i pridaje ulozi, nego

konkretnoj ljudskoj osobi. Pritom se zaboravljalo i zaboravlja da je samo ljudska osoba stvorena na sliku Božju i da je, kao takva, obdarena apsolutnim i nepovredivim ljudskim dostojanstvom. Zbog toga uloga i igranje uloge, koje se katkada pretvara(lo) u bijedno glumatanje, itekako može vrijeđati ljudsko dostojanstvo pojedinca ako u njemu potire njegovu/njezinu individualnost, njegovu/njezinu talentiranost, njegovu/njezinu jedinstvenost i originalnost. To da je svaka ljudska osoba jedinstvena, neponovljiva i originalna veličina stvar je elementarnoga ljudskog iskustva. To je također stvar Božje stvarateljske volje i odluke. Odatle proizlazi da je opasno u odgoju, a naročito u moralnom odgoju inzistirati na oblačenju krutog oklopa određene društvene ili crkvene uloge koji često ne dopušta da pojedinac izražava sebe na sebi svojstven, jedinstven i originalan, način koji je u konačnici primljen od samoga Boga.

Nažalost, odgoj pojedinca, a napose odgoj moralnih dimenzija pojedinca koje se ugrađuju u karaktera i osobnost, nerijetko je bio obilježen inzistiranjem na vanjskom ponašanju, poistovjećujući konkretno ponašanje s grijehom, što je nužno utjecalo na stvaranje, ako ne direktno, a onda ipak indirektno plodno tlo za razvoj dvoličnosti u gojencima. Posrijedi nije samo pitanje o ostvarivosti ovdje i sada zahtijevanoga ideala, nego je prije svega posrijedi problem pojednostavljenoga poistovjećivanja konkretnog ponašanja s grijehom. Kako se grijeha svatko želi kloniti, kako nikome nije stalo ga da drugi prepoznaju u grijehu, onda se izvana predstavljalo bez grijeha, a srce i nutrina su bili daleko od te izvanjske poze. Poza je zapravo odraz glume, a ne osobne autentičnosti i dosljednosti. Takvu glumu je nametnula uloga, odnosno zahtjevi društvene uloge. Uloga je na pojedinca djelovala kao anestetik njegovoj individualnosti, jedinstvenosti i originalnosti. Društvena uloga od pojedinca zahtijeva uniformnost, usklađenost, ujednačenost i nerijetko monolitnost, dok pojedinac kao osoba stvorena na sliku Božju posjeduje vlastitu individualnost, vlastitu osobnost, vlastitu jedinstvenost, vlastitu originalnost koji vapi za ostvarenjem. Zbog toga je odgoj kao društvena djelatnost, a naročito moralni odgoj unutar nje, stalno izložen opasnosti nehotimičnog ili indirektnog poticanja dvoličnosti u pojedinca, jer nužno inzistira na normama i idealima, dok se pojedinac nalazi u svome realnom stanju.

Nužno je, stoga, da svaka odgojna aktivnost vodi pomno i pažljivo računa o složenom i mukotrpnom

susretu i dijalogu zahtijevanoga odgojnog ideala, s jedne, i osobnih mogućnosti i sposobnosti pojedinca, s druge strane. Potrebno je razvijati sustav i proces uzajamnog razumijevanja, izbjegavanja moraliziranja, i poticanja rasta u svakom pojedincu. U protivnom se izlaže opasnosti da od pojedinca stvorimo dobrog glumca, upravo dvoličnu osobu koja izvrsno igra zahtijevanu ulogu, ispunjava sve što se od njega traži, ali bez nutarnjeg stava i opredjeljenja. Primjećuje se bljutavost u međuljudskim odnosima, manjak strasti u vršenju službe, kronični nedostatak kreativnosti i samoinicijative. Bljutavost i nedostaci nisu posljedica nevaljanosti osobe, nego su posljedica odgoja i utjecaja društvene zajednice koja od pojedinca nije zahtijevala da stasa u autentičnu osobu s izgrađenom osobnošću i karakterom, nego je zahtijevala usuglašavanje s ulogom, odijevanje oklopa uloge bez obzira je li oklop prevelik ili premalen pojedincu i je li oklop uopće primjeren. Isključivo preuzimanje uloge i bespogovorno poistovjećivanje s ulogom poticalo je i potiče licemjerje, jer pojedinac radije odustaje od izgradnje autentične osobnosti, nego od započetog puta odijevanja oklopa uloge.

Ne trebamo se onda čuditi što pred sobom imamo hipokrita ili licemjernu osobu koja se za jedno predstavlja pred ljudima, a pred sobom je sasvim nešto drugo. Pojedinac često pod teretom krutoga oklopa preuzete uloge više ni ne poznaje razliku između uloge i svoje osobnosti. Za društvenu zajednicu je dobra ta totalna poistovjećenost s ulogom. No, to nije dobro za pojedinca, jer samo je čovjek stvoren na sliku Božju, samo on zbog toga uživa nepovredivo ljudsko dostojanstvo. Žalosno je kad se takva veličina sroza na puku ulogu, odnosno još gore, na puko igranje društvene uloge. To nije život dostojan čovjeka, to je puko glumatanje, a glumatanje je zapravo životarenje.

Problem se, dakako, ne odnosi samo na pojedinca, nego se odnosi i na cijelu društvenu zajednicu, budući da upravo ona stvara i nameće norme i pravila te samo ona zahtijeva od pojedinca preuzimanje određenih uloga. Ako taj zahtjev ne vodi računa o dinamikama razvoja ljudske osobe, ako ne vodi računa o jedinstvenosti i individualnosti svakog pojedinca s vlastitim talentima o osobnošću, onda trebamo teret odgovornosti prebaciti na leđa društvene zajednice koja sama od sebe proizvodi hipokrite ili licemjerne osobe.

Posušje, 13. listopada 2014. u 19.00 sati

KRŠĆANIN I SREĆA

Fra Ante Akrap, KBF Sveučilišta u Splitu

Od davnina su ljudi opsjednuti pitanjem sudbine, odnosno sreće ili nesreće te mogućnošću da unaprijed otkriju slijed budućih događaja. Tom vjerovanju u postojanje sreće i nesreće, čak i danas u XXI. stoljeću ne mogu odoljeti ni ljudi snažnoga duha, znanstvenici i genijalci na bilo kojem području. Svi smo postali lovci za srećom. Postoje tradicionalna vjerovanja koja se prenose stoljećima, a koja nas upućuju u tajne putove sreće. Prema katoličkom učenju bit praznovjerja je prenošenje Božjih osobina na stvorenje to je obožavanje stvorenja i grijeh protiv kreposti poštovanja Boga.

U praznovjerju dolazi do izražaja duboka čovjekova potreba za sigurnošću, a većina se praznovjernih radnji i shvaćanja može razumjeti kao pokušaj čovjeka da se obrani od prijetećih opasnosti, straha i smrti.

Oslobođenje i rasterećenje od vlastitog ega bolni je put svakoga čovjeka koji prolazi pustinjom vlastitih zabluda. Ne možemo se obraniti od činjenice da smo poklonici idolatrije, robovi svojih maštanja, iluzija, snova i želja, a idolopoklonstvo je kako zapisa Martin Buber: *“Kada se jedno lice obraća s punim pouzdanjem licu koje nije lice”*. Umjesto Bogu radije se klanjamo idolu, čiji je izvor poznat jer je naša ruktvorina. Pred idolom se čovjek ne upušta u rizik mogućnosti da mu bude upućen poziv koji će ga pozvati da iziđe iz svojih sigurnosti. Među idolopoklonstvo svakako ubrajamo opsjednutost srećom.

Kome sreća postane idol, tome Bog prestaje biti Bog. Idol, piše papa Franjo, nije ništa drugo nego izgovor da same sebe stavimo u središte stvarnosti, klanjajući se djelu svojih ruku. Onaj koji se ne želi pouzdati u Boga mora slušati glasove mnogih idola koji mu viču: *“Pouzđaj se u mene!” (Lumen fidei)*

No, što učiniti kada svi čarobni štapići zakažu? Na ovom mjestu pouzdanje je sveta riječ koja nam nudi rješenje. Sreća je stav koji nazivamo pouzdanjem - dubokim pouzdanjem - praćen umirujućim osjećajem uspješnog svladavanja svega što život donese dobrog ili lošega. taj stav pouzdanja

omogućuje čovjeku živjeti u sadašnjem trenutku u kojemu nema uzrujanja zbog prošlosti niti zabrinutosti zbog budućnosti. Taj osjećaj pouzdanja je ugodan, okrepljujući, postojan riječi su Albert Schweitzera, nobelovac, liječnik i humanist.

Htjeli priznati ili ne danas na sve strane niču raznorazni proroci i gurui samopomoći čiju mudrost kupujemo na raznorazne načine, ne obazirući se na riječi svetoga Pavla da je naša vjera jako krhka, glinene posude koje se lako mogu razbiti. Mnogi, koji nam dolaze, nude brza i laka rješenja za sve probleme našega života. Svoje ideje i vlastita načela potpisuju Isusovim imenom, dekoriraju se njegovima znakovima ali im nedostaje njegova milosrđa i dobrote. Za kršćanina je otkupitelj jedino Isus Krist. O takvim „objavama“, kojih je danas sve više, sv. Pavao piše: „Kad bismo vam mi, ili kad bi vam anđeo s neba navješćivao neko evanđelje mimo onoga koje vam mi navijestismo, neka je proklet! Što smo već rekli, to sad i ponavljam: navješćuje li vam tko neko evanđelje mimo onoga koje primiste, neka je proklet“ (Gal 1,8).

Ljudi o sreći razmišljaju već tisućama godina i čini nam se da je već sve rečeno, kao što zapisa *Alfred North Whitehead*, britansko - američki filozof, fizičar i matematičar, jedan od najzanimljivijih mislilaca dvadesetog stoljeća “Sve važno već je rečeno.” No, unatoč ovakvoj spoznaji uvijek očekujemo da ima nešto neizrečeno, neobjavljeno, tako bitno i važno, a pokriva nejasne i neželjene sfere našega života. Stoga se uvijek i iznova mučimo s pitanjem: Što doista čini čovjeka sretnim?

Stari Grci imaju lijepu priču o Heraklu koji se u 18. godini života našao na raskrižju te morao odlučiti hoće li svoju silnu snagu upotrijebiti na dobro ili zlo. Dok je jednom razmišljao o svojoj budućnosti, približe mu se dvije žene koje su mu nudile svaka svoj put. Prava se zvala Sreća ili - kako su je njezini neprijatelji nazivali - Zloća. Ona je Heraklu nudila put na kojem neće biti neugodnosti, neprilika ili napora. Što mu se bude prohtjelo imat će, uživat će bez muke i rada. Ničega se neće morati odreći što bi mu donijelo dobitak.

Druga žena, kojoj je ime bilo Krepost, nudila mu je da bude vještak u svemu dobrom i plemenitom. Ponudila mu je rad i muku. Rekla mu je da mora poštovati bogove, ako želi da mu budu milostivi; hoće li da ga prijatelji ljube, mora im biti od koristi; teži li za tim da ga država poštuje, mora joj činiti usluge;

želi li da mu se cijela Grčka divi, mora postati njezin dobrotvor; želi li u ratu pobjeđivati, mora svladati ratnu vještinu: kani li žeti, mora sijati; želi li vladati svojim tijelom, mora ga radom i znojem čelichiti.

Onaj prvi put upozorila je Krepost Herakla, vodi k tome da si isključen iz društva bogova a ljudi te preziru. Put kreposti vodi u društvo bogova, ljudi poštuju one koji idu tim putem, domovina se njima diči.

Heraklo odluči krenuti putem Kreposti.

Ova nam priča pokazuje kako su već stari Grci osjetili da svome životu moraju dati vrijednost, smisao i određenje.

Svatko sreću doživljava na svoj način. Čovjeka ne može promijeniti nekakav moral, niti askeza, niti tehnika, nego neposredni susret s osobom. Jednako rečeno čovjek ne može dosegnuti sreću nego samo kroz susret kako s Bogom, tako i s čovjekom, jer “*Svaki istinski život jest susret*”, a susret milost (Buber).

Sveto Pismo Staroga zavjeta sreću veže uz prijateljstvo, vjernost i služenje Bogu. Nema sreće ondje gdje nema Boga. *S Bogom ti se sprijatelji i pomiri i vraćena će ti opet biti sreća* (Job 22,21).

O, da si pazio na zapovijedi moje, kao rijeka tvoja bi sreća bila, a pravda tvoja kao morski valovi! (Izaija 48,18)

Slikovito rečeno, naš se život sastoji u stalnom usponu na 'brdo' susreta s Bogom a zatim silaženju među ljude, noseći ljubav i snagu koje nam taj susret daje, tako da svojoj braći i sestrama služimo istom onom ljubavlju kojom Bog ljubi. “*Izraelovi sinovi, ne udarajte na Jahvu, Boga svojih otaca, jer nećete imati sreće!*” (2Ljet 13,12). Ostati s Bogom znači biti sretan, okrenuti Bogu leđa znači zatvoriti vrata sreći.

Knjiga Otkrivenja sv. Ivana Apostola na jednom mjestu donosi: “*Ovo govori Amen, svjedok vjerni i istiniti, Početak Božjeg stvorenja: Znam tvoja djela, nisi ni studen ni vruć. O da si studen ili vruć! Ali jer si mlak, ni vruć ni studen, povratit ću te iz usta.* (Otkrivenje 3, 14-22) Upravo u ovim riječima se nalazi proročanstvo onoga što će postati kamen spoticanja. Ukoliko pažljivo analiziramo tekst odgovor se sam nameće: Govoriš: *Bogat sam, obogatih se ništa mi ne treba, a ne znaš da si nevolja i bijeda, i ubog, i slijep, i gol.* Modernizacija i užurbani tempo života, koji se sam po sebi nameće

kao krpelj, tjera nas na kontraproduktivnu misao u kojoj je klica svih grijeha oholost. Vjera je dar, dar od Boga, upravo zato sam Bog mora ući u naše srce i razariti vjeru koja je ugrožena mlakošću i površnošću. Naše molitve i pobožnosti često su rutina, stvar navike, obavljamo ih površno, mehanički. Molimo samo usnama. Naša je vjera u Boga bez ljubavi i zanosa, bez poleta i predanja za Božju stvar. Sve činimo nekako izvanjski. U našem odnosu prema Bogu nedostaje osobna otvorenost srca i zanos Duha. Krist nas nije dodirnuo. Mi kršćani ne želimo se posve predati Bogu, nego pravimo kompromise tamo gdje ih ne bi trebalo biti (*a ne može se sjediti na dvije stolice, služiti dvojici gospodara ili se s Bogom nekako pogadati*...). Bojimo se posve otvoriti vrata svojega srca i života Isusu Kristu, i osloniti se na snagu njegove milosti i ljubavi.

Za razliku od Staroga zavjeta, Evanđelja za sreću najčešće koriste riječ radost (Lk 6. 22; 15, 6; 15, 9) kao i apostol Pavao (1 Sol 5; 16-17; Fil 4, 4). Može li se biti radostan u svijetu u kojemu živimo i na način na koji živimo. Nisu li tuga i žalost nešto prirođenije čovjeku od radosti.

Ako svijet promatrate sa stajališta amorfnosti, bezobličnosti i nakaznosti, on postaje zastrašujuće mjesto življenja, u konačnici mjesto očajanja.

“Prošao sam kroz grozne stvari u svom životu, a neke od njih su se i dogodile,” rekao je Mark Twain ukazujući na činjenicu da uvećavamo i stvaramo probleme razmišljajući o njima na negativan način. Koliko se puta dogodilo da smo se danima brinuli oko nečega što se nikada nije dogodilo? Ili da problem i nije bio tako velik kao što smo zamišljali? Koncentriramo li se što više na sadašnjost, možemo smanjiti brige koji stvaraju negativne osjećaje kao što je strah i tjeskoba. Tuga je bolest srca koja se čini tako jasnom i prepoznatljivom, ali poput magle sprečava vidjeti pravu stvarnost. Nije razvidno da je tuga plod našega grijeha i nešto neovisno od nas. Dozvolimo da nam u razjašnjenju ove enigme pomogne riječ Božja. Knjiga Sirahova upozorava: *„Ne prepuštaj se žalosti ... Prevari svoje brige i utješi srce svoje, otjeraj od sebe žalost: jer je žalost pogubila mnoge, od nje nema koristi nikomu. Zavist i srdžba skraćuju dane, i briga donosi starost prije vremena.“* (Sirah 30,21-25). Samo ako se privežemo za Ljubav možemo se osloboditi omče stvarne tuge. Ona se hrani osjećajima kao što su neizbježna razočaranost, spoznaja ograničenosti i ugroženosti

života, osjećaj potpune ostavljenosti, izoliranosti i odsutnosti sa strane nekoga. Tuga završava u posjedu osjećaja koji u potpunosti gasi čovjekovu nadu. *„Jednom se jedan hasid tužio rabi Lubinu da ga uznemiravaju zle požude i da ga to gura u veliku žalost. Rabi mu odgovori. Čuvaj se nadasve tuge, ona je najgora i najškodljivija od grijeha. Ono što zli duh ima u promisli kada budi čovjekove apetite, nije u tome da padne u grijeh, nego da padne u tugu po grijehu“*. I mladić iz Evanđelja odlazi žalostan jer imaše veliki imetak (usp. Matej 19, 16-22). Tuga je posljedica, plod čovjekova straha da ljubi i da ga slijedi kao zaljubljenik koji je konačno pronašao što je tražio i što mu bijaše potrebno.

Evanđelje puni radošću čovjeka grešnika, zato što je nevjerojatna ponuda ljubavi koja oslobađa navezanosti koje osvajaju čovjekovo srce. Odgovor na tugu nije ništa drugo nego stvarnost i radost. Naša radost ne nastaje zbog posjedovanja stvari, već zbog susreta s jednom osobom: Isusom, koji je među nama i s njim nikada nismo sami, pa ni u teškim trenucima kada se nalazimo pred problemima i preprekama koje izgledaju nepremostive. Prava radost jest odraz nutrine. Radost je moje nutarnje stanje kada se borim da nešto napravim, kada ne dopuštam da iznevjerim svoje ideale. Nemojmo kukati uvijek za nečim nedostižnim ili prošlim, darovan nam je sadašnji trenutak kojega radosno trebamo prihvatiti i živjeti, jer samo čovjek koji je radostan živi život dostojan čovjeka i vjernika. Stoga prestani tretirati radost samo kao osjećaj koji je posljedica vanjskih okolnosti, već tretiraj radost kao stav prema životu i kao urođenu vrlinu, uzrok tvojih životnih okolnosti. Da ovo postala i stvarnost našega života potrebno je ispravno shvaćati okolnosti i ljude koji nas okružuju. Ispravno shvaćanje vrlo je važno za sreću jer situacije u kojima to ne uspijevamo izvorom su krivnje u našem životu. Neki ljudi gotovo neprestano prigovaraju zbog vremena, posla, supružnika, susjeda i niz drugih stvari. U biti tomu smo svi pomalo skloni, stoga su nam riječi kojima dijalogiziramo ili pak monologiziramo uvijek negativno intonirane. A riječi su proizvod naših misli, stoga potrebno pronaći što više pozitivnih tema o kojima možemo razmišljati i pretočiti ih u riječi. jer *“Riječi su ponor rubom kojeg hoda onaj koji govori Čovjek treba govoriti tako kao da govori u nebo”* (Buber).

Trebamo biti svjesni da se ponekad dogode stvari koje su izvan naše kontrole, a umjesto da

gubimo energiju na negativne emocije, bolje je prihvatiti da stvari nisu onakve kako smo ih planirali ili željeli. Potrebno je staviti u praksu kopernikansku objavu, shvatiti da u centru nismo mi nego da je to drugi. Da je drugi izvor našega života, naše sreće i našega zadovoljstva. Učinimo nešto dobro za druge jer ćemo samo tako omogućiti sebi odmak od vlastitih problema i njihovo sagledavanje na drugačiji način. U opasnosti smo da poput farizeja znamo reći i objasniti što trebaju promijeniti drugi umišljajući da smo zaštićeni od svih zala koja dolaze izvana, zaboravljajući da svi imamo slabosti. Samo usmjeravanje pozornosti na ono pozitivno i dobro u nama sprečava nas da očajavamo. Zahvalnost u nama može pobuditi osjećaj sreće. Moda je upravo to ono čudesno na što je ciljao mudri engleski mistik *Meister Eckhart* kad je u davnome četrnaestom stoljeću napisao riječi koje i danas odzvanjaju istinom: "Ako je 'Hvala' jedina molitva koju ćeš izreći u čitavom životu, dovoljna je." Jedna od najvećih prepreka ulasku u sadašnji trenutak jest prisutnost mržnje. Opraštanje je i omiljena tema svetoga Franje - Učini me Gospodine sredstvom svoga mira!. (*Ako želiš biti sretan jedan dan - osvećuj se, ako želiš biti sretan cijeli život - praštaj!*) Zahvaljivanje, opraštanje i suosjećanje tako postaju putovi čovjekove sreće! Na ovom stupnju dotičemo područje čovjekovih emocija, jer gdje god bi se na zemlji pojavilo ono što se može nazvati srećom, bilo je satkano od emocija. Da li je sreća povezana sa osjećajem zadovoljstva? Usidreni na području emocija govorimo o sreća kao trajnom, pozitivnom emocionalnom stanje koje uključuje smireno zadovoljstvo svojim životom ali i aktivno zadovoljstvo i postignuća. Prolazno iskustvo zadovoljstva ovisi o okolnostima, o određenom mjestu ili trenutku. Po prirodi je nestalno, a osjećaj kojeg pobuđuje ubrzo postaje neutralan ili čak neugodan. Isto tako, ako se ponavlja, može postati dosadno ili čak dovesti do gađenja: uživanje u izvrsnom obroku izvor je istinskog zadovoljstva, ali čim se zasitimo, postajemo ravnodušni i bit će nam zlo ako nastavimo jesti. Ako ga često koristimo, zadovoljstvo se potroši, poput svijeće koja se ugasi. Ono je gotovo uvijek povezano s *aktivnošću* i ako se ponavlja, sasvim prirodno dovodi do dosade. Za razliku od zadovoljstva, na istinski razvoj mogu utjecati i okolnosti, ali razvoj ne ovisi o njima. Ne mijenja se u suprotno, nego traje i razvija se s iskustvom. Za razliku od uvriježenoga mišljenja da su sreća i zadovoljstvo gotovo sinonimi ne

postoji izravna veza između zadovoljstva i sreće. Zadovoljstvo nije neprijatelj sreće. Sve ovisi o tome što je izvor našega zadovoljstva, ako je pak to pohlepa ili bolesna ambicija zadovoljstvo postaje zapreka sreći jer sprječava unutarnju slobodu uzrokuje prividno oduševljenje i ovisnost.

Na uglu jedne ulice stajao je prosjak i prosio za kruh. Ulicom je naišao konjanik, dojahao do njega i udario ga bičem po licu. Gledajući jahača dok se je udaljavao, prosjak se ispravi i povika: "Budi sretan!" Neki seljak stajao je u blizini i vidio sve što se dogodilo. Ipak... prosjakove zadnje riječi su ga u potpunosti zbunile. Nije izdržao, a da ne upita prosjaka: "Zar si zaista toliko ponizan i skroman?" "Ne", odgovorio je prosjak. "Ali, da je jahač bio sretan čovjek, nikada ne bi došao da me udari bičem po licu!"

Kao ljudi imamo potrebu zadovoljiti svoje želje, misleći da su to normalne stvari jer čine dio naših svakodnevnih potreba. Vjerujemo da ih lako možemo kontrolirati. Pohlepa je bolest ljudskoga srca koju nije teško identificirati. Teško je sakriti pretjerani nagon za posjedovanjem nekoga ili nečega. Ona je suprotnost ljubavi. Ono što povezuje različite vrste ovisnosti jest osjećaj da dovoljno nikad nije dovoljno... ili bar ne zadugo. Ključna riječ za sve ovisnosti jest "više". Od svih ovisnosti od kojih ljudi mogu patiti, pohlepa je u samom vrhu po svojim obilježjima drskosti, manipulativnosti i odvratnoj neosjetljivosti za potrebe i osjećaje drugih. Velikom privrženošću stvarima ili sposobnostima pomno prikrivaju (i od sebe i od drugih) jedan nedostatak svoje osobnosti navlačeći prigodnu masku. *Radix omnium malorum avaritia - Korijen svakog zla je pohlepa* - govorio je sveti Pavao (1.Tim 6, 10), a sveti Toma piše da se pohlepa izravno suprotstavlja Bogu, nastoji ga zbaciti s prijestolja, da bi ga zamijenili idoli od srebra i zlata. Starozavjetni proroci prijeli su onima koji su na lukav i nepošten način od drugoga izvlačili tuđe dobro - „*Jao onome koji gomila ono što nije njegovo!*“ - girmio je prorok Habakuk (2,6).

Mnogi društveni analitičari u dijagnozi današnjeg društva vide pohlepu kao najveće zlo koje ugrožava budućnost čovječanstva. Plodovi pohlepe su bolesne ambicije, škrtost, neumjerenost, nesposobnost da dijelimo, podčinjavanje drugih našim nagonima i željama. Pohlepan um nikada nije miran. Pohlepa je temelj većine naših navezanosti i negativnih emocija. Pohlepa je bit životnog stava kojemu je osnovni pojam 'ja' i 'moje'. Pohlepni su ljudi poput

jame bez dna. Što više imaju, to više žele, a ipak nisu nikada zadovoljni, jer onaj tko grabi sebi nikada neće uhvatiti sreću.

Živimo u kulturi koja priznaje samo uspješne stoga je uspjeh postao opsesija mnogih i ne rijetko se u potpunosti poistovjećuje sa srećom. Sretan je onaj koji je uspješan. Uspjeh nije ključ sreće. Sreća je ključ uspjeha. Svima onima koji su opijeni čovjekovim uspjesima da Boga izbacuju u potpunosti iz svoga svijeta, apostol Pavao poručuje: *Mnogi žive kao neprijatelji Kristova križa. Svršetak im je propast, bog im je trbuh, slava u sramoti - jer misle na zemaljsko (Filipljanima 3, 18-19).*

Da bismo dosegнули sreću nije potrebno biti ni vidovnjak, ni čarobnjak ni mistik, moramo biti samo ljudi a vjerujem da taj preduvjet ispunjavamo. Ne dopusti da žaljenje zbog prošlosti uništi nade u budućnost jer **sreća je uvijek bila i jest tamo gdje je netko tko umije voljeti i tko živi za svoja osjećanja**, ako ih je njegovao, ako ih nije gazio i potiskivao, ona su mu donosila zadovoljstvo. Ljepota ne pruža radost onome ko je posjeduje, već onome ko umije da je voli i da joj se divi (*Herman Hesse*).

Jednoga dana vidješe dječaci nekog starca kako ide ulicom sa torbom na ramenu, prepunom blistavih zvijezda. Laganim zamahom ruke on bi s vremena na vrijeme zagrabilo iz torbe i zamahao kao da sije. Tada bi mnogo prekrasnih zvjezdica zalepršalo oko njega kao jato iskri.

- Što to radite? - upitaše dječaci goreći od znatiželje.

- *Sijem sreću!* - odgovori čovjek i mirno nastavi svoj posao dok su mu se među prstima caklili prekrasni dragulji iz kojih su dječake gledale tople dugine boje. Osvojeni tom ljepotom mališani smjesta pojuriše da uhvate sreću, ali uzalud. I oni najhitriji i najokretniji ostajali bi praznih ruku.

- *Uzalud je to što činite - osvrnuo se tajanstveno starac. Tako je nikada nećete uloviti.*

- *Zašto?* - upitaše začuđeno dječaci. *Nasmiješivši se, starac im odgovori:*

- *Tek kad se naučite sijati radost i ljepotu oko sebe, bit ćete pozvani na žetvu sreće.*

Doista, čudno je kako je malo potrebno da budemo sretni, i još čudnije: kako često nam baš to malo nedostaje. Moramo biti svjesni da je prava tajna sreće u tome, da mnogo zahtijevamo od sebe, a vrlo malo od drugih, jer ma kako bili nesretni, svatko je barem načas bio nečija sreća.

Posušje, 20. listopada 2014. u 19.00 sati

KRŠĆANIN I USPJEH

Zlatko Miliša, FF Sveučilišta u Osijeku

Što znači biti uspješan?

Suvremena civilizacija ostavlja čovjeka bez mira. U njoj se nameće koncept sebičnosti kao vrline, uspjeh se mjeri po materijalnom bogatstvu, slavi, primanjima..., dok prava mjera napretka ili uspjeha ovise o „marljivosti i ustrajnosti” (J. M. Templeton). Čovjek današnjice sve manje je biće rada, tolerancije, razumno, smisleno, odgovorno, pravedno, osviješteno i savjesno, društveno i biće nade, a sve više potrošačko biće, tjeskobno, neodgovorno, skeptično, netolerantno, (auto) destruktivno, biće dosađivanja, nemoralno, otuđeno biće ovisno o (s)tvarima i biće koje negira sve autoritete. Suvremeni čovjek ima zabludu o sreći kroz zadovoljstvo materijalnim stvarima i prepušten je stihiji života. Izgubio je društvenost, ponos i maštu. Na kraju i sebe. Zauzimanje za (opće) dobro često prate podsmijeh i prijezir. Solidarnost se promatra kao ludost.

Na mjesto hrabrosti, kritičnosti, kreativnosti, snošljivosti, odgovornosti, miroljubivosti, iskrenosti, poniznosti i nade došli su beskičmenjaci, kritičari svega postojećega, nasilnici, imitatori, lijenčine, ovisni, zavidni, samoljubivi, neiskreni, pohlepni i ljudi bez ideala. Civilizacija sa svim modernizmima dovodi u pitanje ljudski opstanak. O tome imamo brojne nalaze etnoloških, antropoloških i socioloških studija. Stanovnici velikih gradova su pod silnim stresovima, turobnijeg su raspoloženja, otuđeni, anemični, depresivni, vjeruju da je brzina – vrлина, a „prema jugu” još uvijek postoji gostoprimstvo, solidarnost, ležernosti i/ili opušteniji način života. Will Rogers, omiljen jednom je ironično izjavio: „Ne množe se reći da civilizacija ne napreduje; ipak vas u svakom ratu ubiju na neki novi način.”

U *Zborniku dječjih radova* (učenika zadarskih osnovnih škola) izdvajam mišljenje djevojčice koja je, po meni bolje nego itko, opisala glavne probleme u odgoju i vrednotama suvremena svijeta: „Problemi koji muče djecu često su nebitni odraslima. Došlo je vrijeme opranih ruku i okrenutih glava. Odjednom su svi oslijepili i oglušili. Ne čuju i ne vide što se oko njih zbiva, a što je najgore, više i ne suosjećaju.

I smrt mlade osobe od predoziranja nije posebna vijest, nego statistika.”

Poniznost i vjera u tzv. suvremenoj civilizaciji ciljano se destruiraju kao nazadnjačke vrednote. Horacije poručuje: „Nevolja čini da na površinu izađu sposobnosti koje bi u povoljnim okolnostima ostale usnule.” Zato je Eldridge Clever pred suvremenim čovjekom ostavio dilemu: „Ili si dio problema ili si dio rješenja.” Prije nego što počnu govoriti o (svojim) problemima, trebamo sugovornike upitati: „Imate li rješenje?”

Osamljenost, patnja i emocionalna hladnoća (prema problemima drugih) su (sve)prisutni. „Patimo jer mislimo da dajemo više nego što primamo. Patimo jer mislimo da je naša ljubav neshvaćena. Patimo jer ne uspijevamo nametnuti svoja pravila.” (P. Coelho) Thomas Mann u romanu „Smrt u Veneciji” navodi riječi Gustava von Aschenbacha: „Gotovo sve veliko što postoji nastalo je nečemu usprkos, usprkos žalosti i patnji, siromaštvu, napuštenosti, tjelesnoj slabosti, poroku i tisuću drugih zapreka.”

Moja prijateljica Milka imala je i ima težak život. Ali nikad je kuka o problemima. Kada je od 1. do 20. veljače 2012. godine njezino mjesto Čitluk (pored Međugorja) bilo zameteno snijegom i bilo bez struje i vode, ona je bila zadovoljna jer je imala brašna u kući i drva. Nazvala ju je telefonom prijateljica i uplašena upitala: „Moja Milka, je li ovo sudnji dan?” Milka joj je odgovorila: „Ako jeste, prekrasan je!” Njezina prijateljica Sanda, koja mi je to ispričala, dodala je kako joj je (tada) Carica telefonski, sva ushićena, rekla: „Kakve ljepote! Baš kao nekada! Nema auta, nema buke, ljudi se međusobno pomažu, mole se i više razgovaraju otkada je nestalo struje i vode. Ovo nam treba da nas vrati našoj pravoj kući i samima sebi. Da vidiš kako je sve sledilo okolo i koliko krasnih mosura imam na kući. U daljini čujem samo zvona. Divna tišina. Molim se Bogu da svi vide i osjete ovu krasotu. Bog samo želi da se malo odmorimo i shvatimo što je pravi život. Baš kao nekada. Uživaj u ovoj ljepoti. Ostalo će se nadoknaditi.” Njezin otpor teškoćama slika je njezina ponosa. Njezine su je žrtve (kao i inih koji su prošli pakao života) ojačale. Ostala je uspravna. Nije se uprljala mržnjom. Oslobodila se straha. Živi u vjeri i pokornosti prema Stvoritelju i životu. Ovdje se dobro uklapaju dvije latinske poslovice: *Audaces fortuna iuvat* (Odvajžnima sreća pomaže) i *Felix, qui*

potuit rerum cognoscere causas (Sretan je onaj koji zna uzroke stvari).

Branimir Bilić, rođen i odgojen u siromašnom, kršnom krajoliku, jedan od rijetkih naših novinara „sa stavom”, ovako opisuje poklone svojih najbližih: „Od oca, radišnog lugara, naslijedio sam socijalnu osjetljivost, a od majke Marije – stroge pravednice – naslijedio sam vjeru, radne navike, uspravnost, ponos i pravednost. Ona je svoju cjeloživotnu muku i rad pretvorila u ljubav.” (Bilić u knjizi „Zapisi savjesti”)

Kada bismo nabrojili sve velikane koji su obilježili našu i europsku kulturnu i znanstvenu baštinu „ljutog krša” iz siromašne Like, Imotske i Sinjske krajine ili Hercegovine, siguran sam da u svijetu na toliko malo prostora i ljudi te težih uvjeta rada ne bismo pronašli skup genijalaca. „Nijedan uspješan čovjek nikad se nije požalio na nedostatak prilika” (R.W.Emerson).

Danas uživam u ljepotama devastirane Slavonije i Baranje. Otkako sam postao stanovnikom te Županije, vidim (kao svi) trošne zgrade s neuređenim fasadama, napuštena poljoprivredna dobra..., ali vidim i nešto puno važnije. Svakodnevno svjedočim da ovdje još ima ljudi s toplom dušom, da su zadržali gostoprimstvo, solidarnost, altruizam... To je što mi treba. Osijek, Slavonija i Baranja bi mogli konkurirati u Europi, a i šire kao gard i Županija s najgostoljublivijim ljudima. Mi smo u Dalmaciji sve to sahranili. Tamo je prošao *cunami modernizma*. Tamo se ljudi natječu čija će kuća biti što prije izgrađena kao zgrada (za turiste).

Laži znaci uspjeha

Laži u koje se uvjeravamo naziv je knjige sjajnog psihologa Crisa Thurmana. Ovdje izdvajam tri najznačajnije za ovu temu: 1. *Moram biti savršen/a*, a istina je da je ljudski griješiti. Nema savršenih ljudi. To je „najdestruktivnija laž koja hara svijetom orijentiranim na uspjeh. Ako vam nije stalo do toga da nešto napravite kako valja, činite jednako bolnu pogrešku kao kad pokušavate biti savršeni” (Thurman). 2. *Možeš imati sve*, a(li) istina je da nema osobe bez problema i da nitko nema sve. Thurman to slikovito opisuje: „Život je jelovnik iz kojega možete birati. Ako kažete *da* uspjehu na poslu, obično govorite *ne* razumnom povratku kući i mogućnosti življenja uravnoteženim životom. Kad god neka osoba nečemu kaže *da*, to neizostavno

znači da nečemu drugom mora reći *ne*. Postoji golema razlika između želje za nečim i osjećaja da polažemo pravo (za dobar život ili dobro plaćen posao, respekt od drugih, povratak duga od onih kojima smo nešto učinili, pravo na mir, pomoć od mlađih). Gorčina i nezadovoljstvo emocionalni su otrovi s kojima se teško nosimo. Ako želite siguran recept za jad i bijedu u životu, uvjerite sebe da polažete pravo na nešto ili nekoga. Jesmo li upali u taj obrazac razmišljanja? Kad polažemo pravo na nekoga, usmjeravamo se na ono što drugi duguju nama umjesto na ono što bismo mi trebali učiniti za njih." Priznanje od drugih je važno, međutim problem nastaje „ako živimo za odobravanje drugih i ako ga pokušamo dobiti od svih” (Thurman). Ovdje izdvajam još jednu sjajnu poruku: „Ne mogu vam reći recept za uspjeh, ali mogu za neuspjeh – Nastojte ugoditi svima!” (Herbert Bayard Swope)

3. Moja vrijednost određena je mojim uspjehom. Vrijednost je znatno šira od uspjeha na poslu, zanimanja, karijere ili statusa u društvu. Nećemo valjda reći da vrijedimo onoliko koliko smo uspješni na poslu? Amerikaci kažu da veliki ljudi imaju velika vozila. Je li to mjerilo uspješnosti i kod nas? Koliko puta griješimo kada kažemo da nam je dijete uspješno jer ima izvrsne ocjene. Takav je uspjeh posljedica trke za karijerom. Sjećam se i danas očeva poučna pitanja (na kraju svakog dana): „Sinko što si danas korisno učinio za druge, a što za sebe? „

Lažni sjaj uspjeha u odgoju i obrazovanju

Ovo je vrijeme najmasovnijeg porobljavanja u kojem se gubi najvrednije. Djeca i mladi su nam (dobrano) zatrovani. Već su preuzeli stil života s nametnutim konzumerizmom i egoizmom. Djeca koja su odgajana u zaštitničkom (roditeljskom) okruženju i bivala mimoze, sada su na putu da postanu mali monstumi neosjetljivi na patnje drugih.

Ruski je književnik Mihail Ljermontov kroz opis glavnog lika Pečorina u romanu „Junak našeg doba” portretirao sudbinu odrastanja mladog naraštaja. Pečorin je bio nadaren mladić koji je zbog teških društvenih okolnosti ostao odbačen od društva. Propao je zato što ga je mučio dvostruki moral u svijetu. „Govorio sam istinu – nisu mi vjerovali pa sam postao moralni bogalj!”

Nekadašnji urednik i voditelj emisije na Radio Splitu „Uvijek nedjeljom – nikad nedjeljom” Ivica Ursić 28. siječnja 2008. godine opisao je što se događa sa suvremenim čovjekom koji je postao robom koncepcije gdje sve ima cijenu, a ništa vrijednost. Prepričao je zgodu kad su se nakon niza godina našli učenik i nastavnik. Ugledavši ugladenog i raspoloženog bivšeg učenika, a sada odraslog čovjeka, umirovljeni profesor ga upita: „Pretpostavljam da si uspio u životu jer si sav ozaren. Jesam li u pravu?” „Da”, odgovori učenik. No odmah nakon toga rekao mu je formulu svog uspjeha: „Učili ste nas da u životu nisu bitne korice, nego sadržaj, a ja sam uvijek davao značaj vanjskom izgledu (formi) jer to ljudi cijene.” Nastavio je: „Učili ste nas da valja biti iskren, a ja sam diplomatski zaobilazio iskrenost i ugađao drugima i uspio. Rekli ste nam da se treba vraćati korijenima. Ja se nikada nisam vratio u svoje rodno mjesto jer tamo nikada ne bih bio shvaćen.” Uzeo je primjer Isusa Krista. On je živio život duhovnosti, a ne forme, bio iskren i ispred svojih neprijatelja te se vratio u rodno mjesto. Epilog je da su ga u rodnom kraju ti isti, lažni prijatelji, zbog iskrenosti razapeli. Zato M. A. Šolohov upozorava: „Čovjeka primaju u društvo prema odjeći koju nosi, a ispraćaju ga prema duhu koji je pokazao.”

Zato treba redefinirati pojam uspjeha u odgoju i obrazovanju s pomažućim ponašanjem. Osobito je korisno u obrazovnom procesu pitati suradnike da navedu desetak vrednota koje najviše preferiraju. Potom se razgovara o implikacijama nesklada proklamiranih vrednota i ponašajnih. Trebamo otkriti je li iza ponašanja stoju vrednote. Život je poput valova koji donose spokoj pa nevolje. „U trenutku uspjeha ne zaboravljaj svoje neuspjehe.” (kineska poslovice)

Knjiga „Hymn of the Tiger Mother” Amy Chua, profesorice prava na *Yaleu*, koja šokirala je Amerikance kako je „spartanskim” odgojem uspješno „podignula” svoju djecu u stručnjake i karakterne osobe. „Ne mogu”, „ne bih” ili „neću” bilo je zabranjeno. Strogim odgojem razvijala je kod djece upornost i dosljednost, upravo ono što izostaje u tzv. suvremenim obiteljima. Njezina pravila, zabrane i kažnjavanja, neza-misliva su većini zapadnjačkih roditelja. Dijelovi njezine knjige me-moara o odgoju objavljeni su u *Wall Street Journalu* pod naslovom „Zašto su kineske majke superiorne?” Ono što je začudilo urednike i izdavača jest činjenica da je dvije

trećine „zapadnjaka” podržalo auto-ricu. Njezin je savjet: „Ocjene nisu važne, glavno da se trude, da djeca ne pate zbog neuspjeha i da im ne strada samopoštovanje.” Sve su to primjeri i argumenti da još jednom pitam moje kritičare: dajte mi (jedan primjer) suvremene obitelji!

Vještine se lako savladavaju, dok se vrednote teško ispravljaju. „Reci mi, pa ću zaboraviti. Pokaži mi, možda zapamtim. Uključi me, pa ću shvatiti.” (Benjamin Franklin) Funkcija škole nije samo razvijanje znanja i vještina nego i formiranje vrednota. Stvarnost je drugačija. Ocjene postaju mjerilo uspješnosti. Postaju sredstvo kojim loši nastavnici grade svoj autoritet. Slijedi poučan citat: „Najdraža kćerko, znam da si obeshrabrena lošom ocjenom. Molim te, nemoj brinuti. Ti imaš petice iz svega što tvoj otac i ja smatramo važnim za život. Ti si poštena, odgovorna i neovisna. Osim toga, ti si i divno ljudsko biće. Sve ostalo nije istinski važno. Grlim te i ljubim. Mama.” (iz knjige M. Rijavec i I. Brdar: „Što učiniti kad dijete dobije lošu ocjenu?”)

Znanje i uspjeh treba redefinirati kao „umijeće življenja.” (Montaigne Michel u svojim „Esejima”) Odgoj se kod brojnih pedagoga i danas promatra kroz moć utjecaja odgajatelja na odgajnika, kao da djeca i mladi nisu učitelji. Isključuju se u procesima (su)odlučivanja. To je činjenica. Etičke vrijednosti slabe i zbog prenaplašavanja neselektivnih informacija u obrazovanju. U mnoštvu informacija gubi se odgojna komponenta. Znanja bez etičkih komponenti vode u propast odgoja za vrednote. Znanja koja stječu djeca i mladi sve su rascjepkanija, površnija, nepovezanija, što povećava duhovnu slijepoću. Tako se zastire vrednovanje odgojne komponente škole. Latinska je poslovice putokaz za dobrog učitelja, a glasi *Gloria discipuli, gloria magistri* (Slava učenikova je slava učiteljeva).

Čovjek ne može biti uspješan ako ima negativan stav prema radu i odgoju. Suprotno, kad se posao doživljava kao poziv, „svaki dan je blagdan” (Frank Tyger). Dosada je novi porok mladih. To jre jedamn od okidača za svijet ovisnosti. Oni koji su bili više od dvije godine u terapijskoj zajednici otkrivaju formulu uspjeha: „Vjera, molitva i rad izvukli su nas iz ponora.” Sada imaju smisao života, a kao gubitnici postadoše pobjednici i lučonoše života.

Važno je na svim životnim područjima (intelektualnom, emocionalnom, radnom, tjelesnom...) poticati i razvijati moralni aspekt u

radu i odgoju. Kao prvo, treba poticati entuzijazam. Bez njega „ne možete dobiti nijednu važnu bitku” (John Lord O”Brian). Wolfgang Belitz u knjizi „Razvoj radne tehnike u protestanata i njihov doprinos novom shvaćanju rada” navodi karakteristike „uzornog moralnog ponašanja: visoka motivacija, marljivost, osjećaj odgovornosti, disciplina i odricanje.” Mahatma Ghandhi tvrdi: „Čovjek je zbroj svojih djela, svega što je učinio i onoga za što je sposoban.”

Medijska i stvarna slika uspješnosti

Ivan Rimac sa suradnicima iz 2004. godine otkriva (u istraživanju *Siromaštvo u Hrvatskoj*) da su od dvadeset jedne ispitivane vrednote bogatstvo i uspjeh zauzele prva dva mjesta kod građana/ki Hrvatske. Suosjećajnost i altruizam na dnu su ljestvice. Taj podatak sve govori. Jedan od razloga je činjenica da se kultura pretvorila u medijsku tiraniju.

Uspjeh i izgled stavljaju se iznad svega, najvažnije je biti prvi, biti bolji, a gubiti se smatra porazom. „Nije svako napredovanje u poslu i napredovanje u životu jer ako nemate nikoga s kim ćete podijeliti postignuti uspjeh, čemu vam onda uspjeh služi” (nepoznati autor).

Uspjeh u pravom smislu riječi krasi ljude pomažućeg ponašanja. Walter Russel dao je apel čovjeku: „Sve dok čovjek ne nauči izgubiti sebe, ne može se pronaći.” Uspješan je onaj koji prihvaća i kreira promjene (u sebi i izvan sebe), a nije onaj koji ih odbacuje. Uspješan je onaj tko nikada ne prestaje učiti, a nije onaj tko misli da sve zna. Uspješnost je vrlina hrabrih, a nije onih koji gledaju samo na svoju karijeru. Nije uspješan onaj koji ima karijeru, slavu ili novac, a nema etičke vrednote. Uspješni dijele pohvale, a neuspješni ih žele samo primati. Uspješan ne zavidi, dok neuspješan zavidi svima. Prvi drugima priznaju uspjehe i prihvaćaju odgovornost za svoje neuspjehe. Drugi sve zasluge pripisuju sebi, a za neuspjeh okrivljuju druge. Prvi su kritičari, a drugi kritizeri. Njima je uvijek netko drugi kriv. Kritičari svega postojećega neprestano “sole pamet drugima”, jer svoju ne mogu nikome prodati. Prvi raspravljaju o problemima i nude rješenja, dok drugi ogovaraju druge i nisu zainteresirani kako riješiti problem. Neuspješni vole titule i status, dok uspješni žive pomažuće ponašanje. Ta *nova*

paradigma uspješnosti uočljiva je u ponašajnim vrednotama altruizma, solidarnosti i suosjećanja.

Istraživači Odjela za pedijatriju Sveučilišta u New Mexico pratili su kako se među mladima mijenjaju preferencije ovisno o vrednotama koje iskazuju njihovi medijski idoli. Top 4 vrednota kod medijski indoktrinirane mladeži su slava, popularnost, imidž i uspjeh. (Studija je objavljena u časopisu *Cyberpsychology*). „Najveća je čovjekova niskost u tome što traži slavu.” (Pascal u *Mislima*)

Jeste li znali da su iste poruke u listovima za tinejdžere, reklamama, filmovima, glazbenim spotovima, dramama i svjetskim uspješnicama? Imaju iste šablone s istim ciljem, vratiti čovjeka najprimitivnijim porivima za voajerstvom, nasiljem, seksom, neradom i (auto)destrukcijom.

Celebrity-kultura vodi u moralnu izopačenost, gdje se poželjnost podređuje izgledu, uspjehu, koristi, bogatstvu i slavi. Moralni nihilizam seksualna osvajanja prikazuje kao seksualne slobode. Autobiografski roman „Seksualni život Katherine Millet” francuske spisateljice K. Millet postaje hit-tema, a u njemu ona ne krije svoje (sado) mazohističke sklonosti, orgijanja i pozamašno „kolekcionarstvo” muškaraca s kojima je imala perverzne odnose. Tako u jednom dijelu svoje knjige priznaje: „Kako sam bila savršeno dostupna u ljubavi i profesionalnom životu nisam utvrdila nikakav ideal koji trebam dostići, okarakterizirana sam kao osoba koja ne poznaje zabrane” (K. Millet). I Ovdje vidimo kako se sloboda tretira kao bijeg od ljubavi. Zato Tomilav Ivančić apelira: „Podivlja li sloboda otkinuta od savjesti, ona počinje razarati čovjeka.”

U izvrsnom američkom (mračnom) trileru *Seven* (Sedam) redatelja Davida Finchera glavni lik u filmu (*fighter*) poručuje mladima: „Lakše se izgubiti u drogama nego se suočiti sa životom. Lakše je ukrasti ono što trebaš nego zaraditi.” Trivijaliziranjem i relativiziranjem odgojnih vrijednosti dolazi se do toga da djecu odgajamo u raspuštenosti „i to nazivamo progresivnim odgojem. Mi smo ogrezli u pornografiji i bogohulnosti i to nazivamo slobodom izraza. Mi se izrugujemo duhovnom nasljeđu svojih predaka i to nazivamo prosvječenosti” (O. Platonov).

Jesmo li sahranili prijateljstvo?

Jesmo li razmišljali tko su nam *prijatelji*? Postoji li „prijateljstvo vjerno poput soli koja je vjerna moru”

(Saša Drinić) ili je to skup poznanika u kojima tražimo potvrdu vlastitih potreba, interesa i vrednota? Možemo se pojedinačno sastajati s prijateljima, ali ih je riskantno sastaviti, jer se na tom skupu svi mogu osjetiti razočaranima. Ljudi prijateljima nazivaju one koji potvrđuju njihove sebičnosti. „Onome kome sam prijatelj, kazujem ono što i ne pita” (Ivo Andrić). Nisu nam prijatelji oni koji stalno propituju, vazda su u problemima ili, suprotno, oni koji nam laskaju. Nije nam prijatelj koji kaže da se uvijek predstavlja žrtva ovih ili onih ljudi i okolnosti. Takve treba odmaknuti od sebe. „Ne ljutim se jer si mi lagao – ljutim se jer ti više ne mogu vjerovati” (Friedrich Nietzsche). Priča (kome vjerovati) kaže kako je vrabac slomio krilo i pao u blato. Počeo se smrzavati. Naiđe krava i ispusti „sadržaj” na njega. To je promatrao mačak. Skoči na vrapca, izvadi ga iz balege i pojede. Pouka: Nije svatko neprijatelj tko te nabaci blatom, a nije svatko prijatelj, tko te izvadi iz istoga. U depersonaliziranom životu čovjek se pretvara u Djeda Mraza koji jednom godišnje poklanja ili posjećuje prijatelje ili bolje – poznanike. Danska poslovice kaže: „Put do prijateljeve kuće nikad nije dug.” Je li to cijena civilizacije koju moramo platiti i s kakvim posljedicama? Jesmo li ikada okupili naše prijatelje i pokazali im naše isječke iz kružnice života? I što smo doživjeli? Učimo (li) se (ne)iskrenosti i u prijateljstvu?! „Svodimo li druge na stepenište vlastitog uspona, možemo imati samo nazovi prijatelje. Volimo li samo sebe, zapravo ne volimo ni sebe. Volimo li samo druge, zapravo ih ne volimo.” (I. Golub) Jednom sam od nekoga zapisao sjajnu misao: „Tko te želi vidjeti ili kome je stalo do tebe – potražiti će te, kome trebaš – naći će te. Ostalo su izgovori. Kada padneš znat ćeš imaš li prijatelja.” Oni koje nazivaš prijateljima osuđuju kod padova, a postaju zavidni kad postigneš uspjeh. To su poznanici, ne prijatelji. Isprva laskaju, a onda otkrivaju pravo lice s našim usponima i padovima. S njima se ne možeš „rukovati stisnutih šaka” (Indira Gandhi).

Zahvalan sam svima koji me izbjegavaju ili su me ostavili u ključnim trenucima kad mi je trebala njihova pomoć. Isto tako, nije prijatelj „koji govori loše o drugima, a dobro o vama” (Tolstoj). Prijateljstvo se najbolje testira u nesreći ili suprotno, uspjehu i/ili sreći. „Ako pri svakoj usluzi očekuješ zahvalnost, onda nisi darovao, nego prodao.” (Fjodor Mihajlovič Dostojevski)

Na individualnoj i društvenoj razini trebamo shvatiti da imam(o) MOĆ IZBORA i nikada ne posustati. Neka nas vodi maksima IDEM(O) DALJE! Neka nas ne obeshrabri činjenica da nemamo prijatelja na koje možemo računati za prve korake u promjenama. „Svakome je pošteno ono što se njega tiče” (M. Selimović). Prijatelj je riječ koju kao slobodu, istinu i poštenje olako izgovaramo. M. Selimović (nas) pita: „Ima li prijateljstva među ljudima koji drugačije misle?” Pascal ovo još radikalizira: „Nitko ne govori u našoj prisutnosti onako kako govori u našoj odsutnosti. Kad bi svi ljudi znali što govore jedni o drugima, ne bi se našla četiri prijatelja na svijetu.” On kratko daje opis čovjeka kao „ovisnost i želja za neovisnošću.” Kod uspona i padova prepoznajemo tko nam je (pre)ostao Zato “ morate vjerovati u sebe jer ste, katkad, jedina osoba koja vjeruje u vaš uspjeh” (Tim Blixseth). Nedavno preminuli borac za ljudska prava Nensol Mandela poučno je izjavio: “Ne sudi o meni na osnovi mog uspjeha, sudi mi na osnovi toga koliko puta sam pao i ponovno ustao.”

Zaključne misli i poučna priča

U zdravom društvu i odgoju uspjeh se više neće mjeriti time koliko imaš, nego time koliko suosjećaš i pomažeš drugima. Odatle se vrijedi podsjetiti pitanja Martina Kinga: „Svaki čovjek mora sam za sebe odlučiti želi li koračati kroz život u svjetlu altruizma ili u tami sebičnosti?” Corita Cent ovako poručuje: „Život je niz događaja. Proživjeti svakog od njih znači uspjeti.”

Uspješan pojedinac ne dopušta da ga određuju vanjske okolnosti. „Neuspjeh može biti prilika za novi početak, ovaj put puno pametniji” (Henry Ford). Mladima je važno napomenuti da ne nasjedaju onima koji tvrde da su proizvod okolnosti. Ako vjeruju da je sve nametnuto, tada se privikavaju na društvene nepravde. To stvara osjećaj bezizlaznosti. Tome se treba odlučno suprotstaviti. Uspjevaju samo oni koji se ne predaju. Svatko od nas kreira današnjicu i budućnost. U suprotnom prepuštamo se stihiji života. „I kada vas gađaju kamenjem, guraju u stranu, vuku unazad, vi nastavite! Slijedite svoj cilj, polako koračajte, istrpите svaku nedaću i uspjeh je neminovan! Onda ćete se osvrnuti, pogledati sve njih, bijednike, koji i dalje stoje na istom mjestu i rade to isto drugima. Ovaj put vas će veličati, govoreći da su oni zaslužni za vaš uspjeh. Oprostite i sažalite se, neka nisu pomogli, vi ste uspjeli, a oni

su ostali iza vas.” (Siniša Pavlović – „Zavet”) Zato slijedimo glavni cilj u brbi protiv ravnodušja za patnje i probleme drugih!

Predlažem da svaka škola jednom godišnje izabere najprijatelja. O obrazovnom procesu treba podupirati projekte s nedvosmislenim i afirmativnim porukama: *Svi smo različiti, Uspješan je vršnjak - pomagač, Uključi se u ekipu koja pozitivno razmišlja, NE povodljivosti, Pruži ruku pomirenja...*

Slijedi poučna priču *Sjeme* nepoznatog autora...

„Jedan uspješni biznismen ušao je u starost i shvatio kako je došlo vrijeme da ga netko zamijeni. Pozvao je potencijalne kandidate i održao im govor: „Došlo je vrijeme da odem u mirovinu. Želim odrediti novog generalnog direktora. Odlučio sam da će to biti jedan od vas. Dat ću svakome od vas po jedno specijalno sjeme. Želim da ga njegujete i da se ponovno okupimo za godinu kako bismo vidjeli što ste učinili s njim te odlučili tko će biti moj nasljednik.” Na tome je sastanku bio i Jim i kao svi prisutni dobio sjemenku. Kada je stigao kući, podijelio je sa svojom suprugom direktorovo razmišljanje i oni odlučise zajedno njegovati sjeme. Pronašli su teglu, stavili gnojivo, uzeli termometar, pročitali knjige o njegovanju biljaka, čekajući novosti iz tegle. Danima su zalijevali zemlju i nestrpljivo iščekivali da nešto iznikne. Nakon tri tjedna neki od Jimovih kolega već su počeli u uredu govoriti o biljci koja raste. I Jim je svakodnevno gledao u teglu, ali se ništa nije događalo. Jim je shvatio kako jedino kod njega nema ničega i da je jedino on neuspješan. Počeo je vjerovati kako je u nečemu pogriješio. Možda previše vode ili loše gnojivo ili, pak, nešto drugo što nije mogao objasniti. Godina je došla kraju. Jim je rekao supruzi da neće nositi praznu teglu, ali ga je ona, ipak, uspjela na to nagovoriti, rekavši mu neka pošteno kaže što se dogodilo. Ovo će, slutio je, biti za njega najneugodniji trenutak u životu. Unio je svoju praznu teglu u sobu za sastanke. Ugledao je na stolu različite, pažljivo odnjegovane, biljke. Sve su bile neodoljivo privlačne. Stavio je, uz podsmijeh kolega, svoju praznu teglu na pod. Kada je generalni direktor stigao, Jim je pokušao biti što dalje od njega kako ne bi susreo njegov pogled. „Kako ste ih samo lijepo odnjegovali” – počeo je generalni direktor. „Vidim da mi neće biti jednostavno pronaći nasljednika...” I, u tom trenutku uoči praznu teglu. Zatražio je od vlasnika da je donese. Jim protrne. „Sada će puknuti bruka. Možda će me izbaciti iz firme” – pomislio je.

Kada je istupio, generalni direktor ga upita što se to dogodilo s njegovom sjemenkom. Jim mu iskreno ispriča. Generalni direktor zatraži od svih da sjednu – osim Jima. Pogleda ih i doda: „Jim, ponosan sam na tebe. Ti si novi generalni direktor firme!” Svima je to izgledalo nestvarno, posebice Jimu. „Kako je to moguće? Moja tegla je prazna” - mucao je zbunjeno. Stari direktor pojasni: „Prije godinu dana svakome od vas sam dao jalovu sjemenku. Svaki od vas, kada je vidio da ništa ne raste, odlučio je zamijeniti zdravim sjemenom. Svaki od vas – osim Jima. Jedino je Jim prihvatio neuspjeh i imao hrabrosti i poštenja da mi donese praznu teglu. Svi ste tražili uspjeh pod svaku cijenu, a Jimu je njegovo poštenje bilo važnije od uspjeha. Zbog toga je on danas generalni direktor.” I nastavi: „Ako sijete poštenje i dobrotu, požnjet ćete povjerenje i prijateljstvo. Ako sijete poniznost, požnjet ćete veličinu. Ako sijete jednostavnost i iskrenost požnjet ćete radost. Ako sijete otvorenost, požnjet ćete respekt. Ako sijete odanost, požnjet ćete uspjeh. Ako sijete oprost, požnjet ćete pomirenje. Zato pazite što sijete, jer to će nam odrediti što ćemo kasnije žnjeti.”

Posušje, 27. listopada 2014. u 19:00 sati

KRŠĆANIN I UŽITAK

Fra Ivan Šarčević, FT Sveučilišta u Sarajevu

Užitak i čežnja

*Sad uživaj dušo moja!
Zašto sami od sebe ne sudite što je pravo?*

Naslov teme može implicirati dvije teze. S jedne strane, neotklonjiv i neizbježan zahtjev za užitkom suvremenoga čovjeka. Čovjek kao da nema izbora, užitak mu je zapovjeden, nametnut kao jedini izbor i moralna obligacija. S druge strane, naslov implicira da je posljedica užitka jedna vrsta patnje, jer nijedan užitak nije vječan ni potpun. Čovjek je u stalnoj čežnji za uživanjem. Kršćanstvo je, kako mu prigovaraju njegovi kritičari preveć vjera žalosnih i tužnih ljudi, ljudi koji su sumnjičavi prema životnim radostima i užitcima, iako za sebe kaže da je vjera radosne vijesti, evanđelja. U našim crkvenim krugovima, prema staroj i uhodanoj duhovnosti, uživanje se smatra nečim negativnim, nečim što proizvodi nesreću a kod nekih je usko vezano uz samo zlo pa i đavolsko zavodjenje.

Višeznačnost uživanja i užitak kao “cilj” djelovanja

U ovom razmišljanju nakana mi je rasvijetliti višeznačnost pojma užitka, ukazati na njegov karakter provizornosti, nestalnosti, nečega što prati ljudsko djelovanje, ali ne bezuvjetno, te ukazati na njegov mogući viši i transcendentni smisao. U polazištu je dakle riječ o pozitivnom vrednovanju užitka kao iskustva određene ili slučene punine života, određene potvrde djelovanja ili ljudskih relacija, kao otkriće temeljnog povjerenja u postojanje i potvrde smisla života. Naime, radi se o tome da užitak “izvučemo” iz jednostranog promatranja – svođenja na puki hedonizam, da ga ne promatramo jednodimenzionalno. Hedonizam kao načelo moralnoga djelovanja¹ i užitak kao njegov cilj nije svediv samo na zadovoljenje čovjekovih bioloških potreba, na osiguranje hrane, odjeće, kuće, uopće fizičke sigurnosti ili samo na samoodržanje. Postoje, o tome govori posebno kršćanska mistika (kao i psihologija u smislu ispunjenja potreba), duševni i duhovni užici i kada se živi u oskudnosti materijalnoga pa čak i u apsolutnoj neizvjesnosti fizičkoga opstanka i u trenucima smrti. Kršćanskim mučenicima se, još od Stjepana Prvomučenika, u smrti pripisuje osvjetljeno lice (Dj 6,15: “kao lice u anđela”), blaženo uživanje u gledanju otvorenih nebesa, Božjega svijeta i samoga Sina čovječjega (Dj 7,55-57) što – prevedeno u kršćanski mistični rječnik – označava duhovni užitak, najvišu duhovnu sreću. Nije dakle riječ da užitak donosi patnju i nesreću, nego ljubav koju prati patnja, mučenička smrt donosi određeni užitak. [Može li se govoriti o sreći Maksimilijana Kolbea kada je svoj život darovao u nacističkom logoru umjesto oca obitelji.] Proizlazi, dakle, da je užitak i ondje i ovdje samo nešto popratno širem djelovanju i postavljenom cilju.

Bez obzira na to što su kršćanstvo i kršćanska teologija, posebno neke asketske i duhovne struje isključivale i isključuju govor o užitku, užitak – shvaćen kao *eudaimonizam*, kao nastojanje za dobrim životom ili za postizanjem sreće kao

¹ Najraniji odgovor u povijesti čovječanstva, prema Speamannu, na pitanje “što mi to uistinu i u osnovi hoćemo i radi čega hoćemo sve drugo, jest postizanje užitka i sprečavanje neugode, ili pak, jednostavnije rečeno: Želimo se osjećati ugodno. Dobro je ono što pridonosi postizanju toga cilja; loše je ono što mu nanosi štetu. To shvaćanje nazivamo ‘hedonizmom’ – po grčkoj riječi *hedoné*, užitak. Hedonizam je bio prvi rezultat refleksije o temelju našeg djelovanja a time i prvi sistematski moralni princip” (Robert SPAEMANN, *Osnovni moralni pojmovi*, Svjetlo riječi, Sarajevo-Zagreb 2008, 28).

sjedinenje s najvišim dobrom, kao blaženstvo u Bogu, i to još ovdje na zemlji – dakle, užitak kao vrhunac ljudskoga iskustva neporeciva je sastavnica kršćanske moralnosti i kršćaninove prakse. Uostalom, ni Isusova blaženstva nisu samo obećanje onostranog, zagrobne nagrade srećom, nego potvrđuju da će još na ovoj zemlji i siromašni, i žalosni, i milosrdni, i čisti, i mirotvorci, i progonjeni zbog pravednosti, i progonjeni zbog evanđelja i Isusa, imati sreću, užitak sa svoga vladanja. Ovdje se određena – naravno netražena patnja i ugroženost razumijeva kao sreća, i ne samo usko duhovno uživanje i duhovna slast, nego blaženstvo cjelinom bića.

Očito je dakle da pojam užitka u najmanju ruku otkriva da postoje različiti užici, odnosno da užitak sam po sebi ne treba ni moralno ni teološki diskvalificirati. Čitava povijest filozofskoga mišljenja, od senzualista Aristipa iz Kirene (sreća je osjećanje zadovoljstva i naslade), preko Epikura s njegovim naukom o ataraksiji (stanje slobode od straha i požuda, te uklanjanje neugode) i racionalistički usmjerenim eudaimonizmom, preko Platonova nauka o čovjeku i inherentnoj aspiraciji duše za najvišim dobrom, preko Plotina i Augustina da čovjek konačnu sreću postiže u blaženom gledanju Boga, u spokoju duše u Bogu, pa preko mistike (Meister Eckhart) i raznih duhovnih pravaca u kršćanstvu koji zagovaraju odricanje od svega vanjskoga, od vlastite volje, i težnja za duhovnim užitkom (nasladom) koji su ishodište rađanja Boga u duši (*unio mystica*), pa čak i do Kantova poimanje moralnosti iznad sreće (kojega se nekada ishitreno naziva “grobarom sreće”) kroz ostvarenje autonomije moralne slobode, nasuprot svim uvjetovanostima, pokazuje se da čovjeka trajno prati pitanje sreće, ugone i užitka.²

Užitak i sreća, tjelesna i duhovna zadovoljstva u nekom su smislu prirodni zakon i nisu uvijek svedivi na puki hedonizam i bezočni utilitarizam (*korisno je ono što čovjeka čini sretnim*). Užitak nije samo puko zadovoljenje materijalnih potreba, nije samo u ostvarenju svojih planova (ako se ikada i mogu posve ostvariti) kao što ni moralno dobar život nije jedino u ispunjavanju dužnosti i odgovornosti bez ikakve primisli da bi takvo moralno ponašanje

² U ovom se izlaganju koristimo vrlo dobrom sintezom povijesti mišljenja o ljudskoj sreći od grčke filozofije, Augustina, Tome Akvinskoga, renesanse, Kanta i prosvjetiteljstva, do danas: Jörg LAUSTER, *Dio e la felicità. La sorte della vita buona nel cristianesimo*, Querina, Brescia 2004.

uvijek moralo biti praćeno užitkom. Uživanje (kao i uspjeh) nisu ni egzistencijalno ni teološki irelevantni. Naprotiv.

Užitak i moral, sreća i etika nisu istoznačni ali se ne isključuju. Slično tome užitak i djelovanje iz vjere, odnosno iskustvo užitka i religiozno iskustvo nisu istoznačni ali se ne isključuju. Naime, nije svaki užitak po sebi nereligiozan, neduhovan, kao što ni svako religiozno (mistično) iskustvo ne nosi sa sobom sreću i užitak, kako bi pojedini gorljivi duhovnici htjeli. Pojedini užici, i oni najsenzualniji pa i “grešni”, praćeni su pitanjem beskonačne sreće. Slično i pojedina religiozna iskustva nisu uvijek praćena ni tjelesnim ni duhovnim užitkom, štoviše, nekada su krajnje i fizički i duhovno neugodna, puna patnje, osjećaja krivnje i nemoći, kajanja, napuštenosti i samoće, boli i plača. Ljudi mistici često fizički pate, svjedoče o boli duše ili dugim noćima duha, vremenima teških kriza. [Neki misle da je duhovnost i pobožnost samo nešto lijepo oko srca, duhovno uživanje, unutarjni ushit posebno kod ispovijedi...]

Odgovori na provizornost i kratkotrajnost užitka

Iz temeljne oznake čovjeka da je konačno, prolazno biće, proizlazi da je i užitak uvijek privremen, prolazan, nestalan. Provizornost (i kratkotrajnost) užitka kao i ljudske sreće uopće jedne ljude tjera na nezajažljivi hedonizam, na grozničavo traženje uvijek novih užitaka, pri čemu može doći do slijepa i egoistične brige za sebe, do gubitka slobode u smislu da čovjek bude vlasništvo svojih unutarnjih pohota ili izvanjskih ponuda. Nezajažljivi hedonizam ne odnosi se, međutim, samo na traženje materijalnih, tjelesnih užitaka, nego i duhovnih. Ni u naše vrijeme nije rijedak slučaj, štoviše vrlo su prisutna duhovna strujanja da se “tiranija tijela” (tiranija strasti) zamjenjuju “diktaturom duha”³, da se tjelesni užici zamjenjuju neutaživim duhovnim hedonizmom, duhovnim aktivizmom (nagomilavanjem molitava, pokorničkih vježbi, hodočašća...).

S druge strane, provizornost užitka kod nekih drugih ljudi uzrokuje povlačenje pa i eskapizam (bijega) iz života, određenu vrstu neprijateljstva ne samo prema tjelesnim osjećajima nego svakoj vrsti prolaznog užitka. Dok su, dakle, jedni okrenuti stalnom nagomilavanju, maksimiranju užitaka, i onih duhovnih, drugi nastoje reducirati sve izvanjske

³ Usp. isto, 48-49.

pa i unutarnje podražaje, ući u stanje ataraksije (i a-patije kao bezbolnosti), pronaći mir u sebi i sa svijetom, ili – po Epikurovom nauku (ili prema nekim budističkom naučavanjima) – izmaći svim neugodama, dolazile one iz vanjskoga svijeta ili od unutarnjih prisila, strasti i požuda. [Ovdje leži razlog zašto se neki “dobri” ljudi sklanjaju iz javnosti, npr. neće u politiku, jer će im nanijeti muku; ili se neki isključuju iz komunikacija, iz obiteljskoga života, jer se ne žele suviše opterećivati.]

Kršćanski skepticizam prema užitku, naročito među redovnicima, utjecao je na njegovo svođenje na tjelesnost i tjelesne požude (na konkupiscijenciju), na duhovnost koja je tražila ne samo odricanje od vlastite volje s obzirom na zavjet poslušnosti, nego i od svake strasti, od svake osobne želje. Redovništvo se razumijevalo kao stalež osoba koji su bez vlastite volje i bez vlastitih želja. Odricanja od užitaka i razna mrtvljenja (postovi i pokore) nerijetko su činila od redovnika i fizički slabe i duhom bezvoljne ljude. Takav redovnički ideal duhovnosti i kršćanstva uopće uzrokovao je i uzrokuje i danas licemjerni stav prema ljudskoj sreći, prema smijehu i zadovoljstvu, prema tjelesnim uživanjima i radostima, pripisujući ih nekada zavodljivosti samoga đavla. Kao da je čovjek osuđen na tugu u ovoj “dolini suza”, a Bog da je zavidnik i orobljivač ljudske zemaljske sreće, namrgođeni policajac u zemaljskom zatvoru, koji je uvijek budno spreman da kazni svako čovjekovo veselje i uživanje koji nisu izravno vezani za njega, na samoponiženje i molitvu njemu. Isusovi protivnici, pogotovo farizeji, kako izvještavaju evanđelja prigovarali su mu gozbe i veselja s grešnicima. [Ljudi bez strasti ne prepoznaju ljepotu života, oni su mrtvi, hladni, onesposobljuju se za angažman, za ljubav. Ako se nekada odgajalo s načelom ušutkavanja želja, nisu je li danas postavljeno načelo želja, odnosno “uživanje” svojih individualnih prava.]

Većina suvremenih ljudi svoju zemaljsku sreću, svoje užitke ne vežu za vjeru u Boga. Pa ni za moralnost. Najbolje se to ogleda na području seksualnosti. S jedne strane, smatraju, tjelesna ljubav je nešto što nije moguće povezati s Bogom, nešto kao nužnost i kazna (“ispodpojasni teolozi”), pa se s druge strane posve otišlo od ikakve moralnosti i religioznosti, tjelesna se ljubav isključila iz cjeline ljubavi (dolazi do perverzija raznih vrsta). [Ljudi koji su u braku, od neke dobi – osobito ako su “duhovniji”

– počinju isključivati užitak u hrani, u govoru tijela, susprežu se tjelesne nježnosti...]

Čini se da je povučena teško premostiva granica između ovostranosti i onostranosti, između zemaljskoga užitka i onoga punoga, vječnoga, eshatološkoga s Bogom licem u lice. Dijelom je to uvjetovano i kršćanskim propovijedanjem (kao i propovijedanjem duhovnika drugih monoteističkih religija) u kojem se proročki glas protiv teških i nezaslužanih nepravdi imunizira ili lažno skriva ogrtačem nebeske nagrade i božanske utjehe. A dijelom i zbog toga što vjera u Boga, vjera u Isusa Krista ne smanjuje nego povećava upitnost užitka, što s pravom dovodi u pitanje ono što sebi većina današnjih ljudi postavlja kao sreću života i užitak kao njezin vrhunac. Jer mnogi unesrećeni i siromašni ne mogu se utješiti lijepim i slatkastim riječima “duhovne utjehe”.

Medijsko posredovanje sreće i otpor realnosti

U ovom kontekstu je svakako nezaobilazno osvrnuti se na ulogu suvremenih medija u stvaranju modela uživanja i užitka. Suvremeni mediji u najvećoj mjeri imperativno kreiraju javno mišljenje i modele ponašanja. Zapravo, njihova najveća moć počiva u stvaranju nove zbilje, nove realnosti, najčešće virtualne, koja dakle ne postoji u stvarnosti, koja je njezin simulakrum. Pritom uzurpiraju nekoliko za ljude važnih pitanja, kao što su primjerice vanjski izgled, društvena uspješnost, seksualnost, komunikacija, ljubav, bliski odnosi, pa i anonimnost.

Mediji serviraju lakoću ostvarenja ljudske sreće, užitak na dohvata, a iza njih ustvari najčešće stoji profit i utilitarizam. Mediji u konačnici posreduju iluziju da je čovjek gospodar samoga sebe i da mu se realnost podčinjava prema njegovim željama. Nije samo riječ o posjedovanju predmeta užitka, nego i veće zbilje kao što su ljudski odnosi. Mediji, naime, insceniraju mogućnost mnogih komunikacija, iluziju da svakoga trenutka možemo upravljati odnosima, priključiti se i isključiti se kad to god hoćemo; biti sveprisutni i nestati u nedostupnost. Komunikacije bez odnosa, bez živoga susreta, stvara privid važnosti i sreće. To su često užici osjećaja vladanja sobom i dominacije nad drugima. Posrijedi je često i teror javnosti (biti viđen!), teror estradizacije i estetizacije što rađa unutarnjom neravnotežom (pa i nesrećama) i sve većim traženjima i prisilama da se bude viđen,

potvrđen. Ali i ideju da se može utjecati na stvarnost, društvenu pogotovo. Nekarakterni ili anonimni i strašljivi ljudi na društvenim mrežama uživaju da oblikuju javnost, da kreiraju javno mišljenje, da ga iskrivljuju i destruiraju, da difamiraju i denunciraju svoje bližnje. [Koliko je samo nepotpisanih ljudi s "užitkom" proizvelo zla i nesreće po društvenim mrežama, što je jedna vrsta sveopće inkvizicije i internetskog udbašenja.]

U konkretnom životu, međutim, većina ljudi živi posve izvan medijalne realnosti i medijalnih modela; muče se i raduju, pate i vesele se u svojim redovnim pa i najviše prosječnim životima, nastoje voljeti i biti voljeni, zaraditi za sebe i održavati svoje bližnje. Oni nisu samo "ometani hedonisti" (S. Freud) nego susreću realnost, svoje bližnje i društvo, svijet u cjelini ne samo kao "carstvo beskrajnih mogućnosti" ostvarenja svojih užitaka, nego kao zbilju koja pruža otpor, čak se protivi i najboljim željama i najvišem dobru.⁴ Realnost se ne prigiba, ona je nerijetko i opresivna. [Povrh svega ljudi, ni oni najbliži, nisu nam na raspolaganju, opiru se našim zahtjevima i željama.] Uz to čovjek prepoznaje i svoja ograničenja, iracionalnost vlastitoga htijenja i želja. Zaključuje da individualne želje ne mogu biti univerzalni principi djelovanja.⁵ Iz toga razloga neki se odlučuju za stoičko ponašanje, povlače se pred neprijateljskom realnošću na sigurno, nedodirljivo, neranjivo mjesto. Njihov hedonizam, može se kazati, je uzmičanje od svake vanjske (a i unutarnje) neugode, moralne dileme, konflikata; slični su onima iz Isusovih jao koji su poput zaraslih grobova, neprimjetni – ljudi po njima gaze, a oni uživaju u svojoj truleži i nezamijećenosti.

No, mnoge suvremenike ne pokreće tek puki egoizam kako u povećavanju svojih užitaka tako ni u uzmičanju i sprečavanju neugoda u svoj osigurani mali svijet. Stari hedonizam, smatra Lauster, zamijenjen je danas načelom samoodređenja (autodeterminizmom, samoostvarenjem). O tome govori i humanistički psiholog Abraham Maslow unutar koncepcije potreba. Dok su stari bili usmjeravani prema Najvišem Dobru, sada se ljudi usmjeravaju prema svojim težnjama⁶ i svojoj

autoaktualizaciji. Ne možemo međutim ne registrirati i mnoge kojima dobar, sretan život nije u ostvarenju svojih planova sreće nego u ispunjavanju dužnosti, vrlina, moralnosti⁷; koji prihvaćaju stvarnost i žele je mijenjati na bolje; kojima je cilj djelovanja biti od koristi drugima, učiniti druge, osobito svoje bližnje sretnima: koji imaju veći užitak kada u očima čovjeka kojem su pomogli otkriju radost veću nego recimo u uživanju erotske ljubavi (razlikovanje agape od erosa!). Stoga je dio patnje i muke suvremenoga čovjeka, osobito onih koji odgajaju, roditelja i odgojitelja, kako mlade "vratiti" u realnost života iz virtualnog svijeta medija i pripomoći im da sumjeruju u zdravom konfliktu svoje potrebe i želje s realnošću, te kako da postanu odgovorniji za bližnje i zajednicu, svoje društvo i svijet.

Kozmička nenavezanost i bogaćenje u Bogu

Govor o užitku, sreći u uživanju, povezan je s čovjekom prirođenom težnjom za samoodržanjem, za sigurnošću pri čemu se posjedovanje, ne samo ono materijalno, nego i kao osobno planiranje, autonomno određivanje svoga života najvažniji izraz te sigurnosti. Vjera je s druge strane milosno stanje i odluka apsolutne nenavezanosti na ikakvo posjedovanje, ni na ono duhovno; ona je radikalno izručenje Bogu, na sigurnost u Bogu, štoviše gubitak i darivanje života za bližnje i prijatelje. Isus govori o nužnosti vladanja učenika poput ptica nebeskih i ljljana (Mt 6,25-34), na napuštanje farizejske ohole sigurnosti u pravovjerju i vjerskoj praksi. Prema Lukinom evanđelju (Lk 12,13-21) Isus traži da se čovjek kloni i čuva svake pohlepe, jer "koliko god netko obilovao, život mu nije u onom što posjeduje". Na mnogo mjesta govori o tome tko čuva život, da će ga izgubiti.

Uočljivo je da Isus nije protiv materijalnih dobra, bogatstva, posjedovanja i uživanja u posjedovanju kao takvom. On se protivi pohlepi, nezajažljivosti, zgrtanju blaga bez "bogaćenja u Bogu", protivi se – prema prisposobi o bogatom čovjeku koji je planirao proširiti svoje žitnice i osigurati zalihe za mnoge godine – onom, dakle, projektu života koji za jedini cilj ima materijalnu sigurnost i tjelesni užitak, pri čemu nema spomena ikoga drugoga (*curvatio in seipsum*), ikakve brige i odgovornosti za bližnje, a pogotovo ne za siromašne. Vjera ne dokida užitak,

⁴ Oslanjajući se na Freuda Spaemann govori o "principu užitka" i "principu realnosti" u moralnom djelovanju (usp. Robert SPAEMANN, *nav. dj.*, 31-32).

⁵ Usp. Jörg LAUSTER, *Dio e la felicità*, 132-134.

⁶ Jörg LAUSTER, *Dio e la felicità*, 129.

⁷ Usp. Jörg LAUSTER, *Dio e la felicità*, 134.

nego naglašava da su sreća i uživanje više od planiranja darovani trenuci, te da se zauzetost samo za vlastitu sreću i vlastiti užitak (*amor sui*) kao cilj života donosi trajnu propast i nesreću. I bez vjere, već su Epikur i drugi mislioci tvrdili da "koncentracija na vlastito postizanje zadovoljstva je upravo prepreka zbiljskoj sreći".⁸ Užitak je nemoguće namjestiti, onda je to izopačenje svrhovitosti ljudskoga djelovanja. Dobro djelovanje može i ne mora bezuvjetno biti praćeno uživanjem. Uživanje je pratnja ljudskoga djelovanja koje si postavlja cilj daleko veći od dosizanja pukog užitka.

I na još nešto Isus upozorava. Kada opisuje svoj naraštaja navodi kako ljudi znaju odrediti kakvo će vrijeme biti prema oblacima sa zapada ili vjetru (južnjaku), ali ne znaju i neće prosuditi duhovne znakove vremena, ne zauzimaju stav, slično kao zaraslim grobovima. Govori skupljenom mnoštvu da su licemjerni, da se čitav život postavljaju dvolično. "Zašto sami od sebe ne sudite što je pravo?" (Lk 12,57). Koliko se samo ljudi izmiče da ne bi izgubili prijatelje ili kakav privilegij da ne zauzmu stav, da ne kažu što je pravo, a kako bi spriječili neugodnost u koju ih jasan, iskren i pošten osobni stav može odvesti. Koliko je ljudi kompromisera i oportunist, poslušnika iz ugone. A kada se tako čini, kada se čovjek ne određuje za ono što je pravo, uvijek se staje na stranu zla i zloga, lošijega.

Čežnja za nedosegnutim

I suvremeni čovjek, kao i čovjek svih vremena, ima svoju patnju, patnju uslijed temeljne prolaznosti (smrti) i svoju duboku čežnju za neokrnljenom i trajnom srećom još ovdje na zemlji. Užitak kao pratnja sreći i dobrom životu nije nam na raspolaganju; on je popratna pojava moralnoga djelovanja kojemu nije cilj uživanje nego neko dobro; užitak se ne može programirati, iznuditi; nenadan je, najčešće kratkotrajan, propadljiv, u konačnici nije nužno potvrda dobroga i savršenoga života. No, užitak ima u sebi anticipaciju sreće posljednje zbilje. Čežnja za srećom i njezinim najmaterijalnijim pratiteljem – užitkom, znak je čovjekove konačnosti, njegove nemoći da se za trajno fiksira u postojeću situaciju, njegove transcendentne upućenosti prema uvijek višem i boljem, konačno znak čežnje za Bogom. Uvodimo ovdje termin čežnje i povezujemo

ga s potrebom i željom čije ispunjenje nosi mogući trenutni užitak.⁹ Čežnju bismo u negativnom smislu mogli označiti kao stanje u kojem je čovjek pregorio u svojim potrebama i željama, a nije ostao ogorčen, zlopamtilo i nesretnik.

Dok se potrebe, barem neke, mogu zadovoljiti, dok se želje, barem neke, mogu ispuniti, čežnja je ono iskustvo, čak ljudsko stanje (*condition humaine*) koje prati i zadovoljene i nezadovoljene potrebe, ispunjene i neispunjene želje, dogođeni ili nedogođeni užitak. Čežnja je neispunjiva na zemlji, ona je znak čovjekove projektiranosti nekamo drugdje i nekome drugom, i posve drugom, transcendentnom. Ni vjera u Boga tu čežnju ne može ostvariti niti zatamiti, nego je drži otvorenom s mogućnošću čak da je poveća i do *religiozne patologije*, do oboljenja. Naime, kao što ljudi polomljenih čežnji (neispunjenih potreba i neostvarenih želja) padaju u frustracije, bezutješna stanja i depresije do očaja (kod nekih i mržnje), vjera u Boga, odnosno čežnja za mističnim iskustvom i sjedinjenjem s Bogom može čovjeka paralizirati za stvarni život i učiniti ga preaktivnim u duhovnim nastojanjima do duševnih i duhovnih bolesti, do religioznog oboljenja.

U užitku, i u onom najduhovnijem i najtjelesnijem, u onom najsvetijem i najgrešnijem moguće je da se iznenada otvori beskrajni horizont jednog drugog svijeta, nedosegnute punine. Može se dogoditi obraćenje, ali i još nezajažljivija potreba za nagomilavanjem sličnih užitaka, zaustavljanje na trenutku sreće i zatvaranju u dosegnuto. Koliko je samo ljudi ostalo na jednom iskustvu sreće, na jednom za njih vrhunskom užitku (i onom erotičnom, i onom umjetničkom i onom religioznoga iskustva), drže ga za apsolutnim i svjedoče o njemu kao nenadmašnom. Vjera, odnosno sve što pripada prostoru duha, ne poznaje, međutim, "duhovnih starosjedilaca" (V. Bajsčić).

⁹ Bogatija društva sve više premještaju zadovoljenje potreba na ispunjenje želja, i to na individualnom planu. Virdžinijski ustav je koncipirao da država mora osiguravati sreću pojedinca. U takvim društvima naglasak je također više na individualnoj sreći (osim ujedinjenja u kolektivnost ako osjete da im je upravo individualna sreća ugrožena, npr. od stranaca). U siromašnijim i konfliktnim društvima kolektivna, npr. nacionalna sreća (interes) je nad individualnim potrebama, željama i srećama, nad pojedinčevim (osobnim) projektom života. Pojedinač svoju sreću treba žrtvovati kolektivnoj sreći. Onda i u ovome ima razlika. Ideja nacionalne države žrtvovala je često narod, velik dio naroda. Pritom se služi određenom vrstom užitka u autoviktimizaciji ili kolektivnoj viktimizaciji.

⁸ Robert SPAEMANN, nav. dj., 30.

KRŠTENI U NAŠOJ ŽUPI

od 1. 1. 2014. do 1. 1. 2015.

Sveukupno je kršteno 138 djece/osoba. U odnosu na prošlu godinu kršteno je 13-ero djece više. Ovdje donosimo popis krštenih u našoj župi.

Prezime	Ime	Roditelji
Bago	Mihael	Josip i Marija r. Buljan
Bago	Josip	Marin i Anđelka r. Perković-Šauta
Bago	Drago	Josip i Mateja r. Martinović
Bakula	Ivana	Božo i Joispa r. Suton
Bakula	Leo	Marin i Marija r. Pavković
Bakula	Anna	Zvonimir i Ivna r. Penava
Bakula	Leona	Josip i Nina r. Jurčević
Bakula	Ivan	Bruno i Ivana r. Kordić
Bakula	Niko	Marin i Ružica r. Markić
Bakula	Lara	Mario i Ana Marija r. Bešlić
Bakula	Ana Martina	Ivica i Jelena r. Bošnjak
Barać	Lucija	Jozo i Monika r. Kovač
Barišić	Lucija	Josip i Danijela r. Pavković
Bašić	Marko	Stipan i Ivana r. Oreč
Begić	Iva	Mariofil i Marija r. Grubišić
Begić	Anđela	Vinko i Blaženka r. Čutura
Begić	Niko	Tomislav i Marina r. Petric
Begić	Noa	Josip i Marija r. Bagarić
Begić	Anna	Ljubo i Ivana r. Budimir
Bešlić	Lana	Mario i Zorica r. Jukić
Bešlić	Matija	Ivan i Božena r. Bešlić
Bešlić	Paula	Ivan i Marijana r. Ćesić
Bešlić	Ana	Ivan i Lidija r. Bago
Bešlić	Marko	Jerko i Katica r. Ivanković
Bešlić	Anastasia	Petar i Monika r. Rimar
Bešlić	Anita	Ladislav i Veronika r. Jović
Biško	Filip	Ivan i Željka r. Begić
Budimir	Mario	Ante i Vesna r. Jurišić
Crnogorac	Goran	Goran i Anica Pacinella r. Galir
Čamber	Sara	Ante i Andrea r. Tomić
Čamber	Iva Aurora	Vjekoslav i Danijela r. Stipanović
Čuljak	Matea	Josip i Marija r. Sabljo
Čutura	Domagoj	Tihomir i Martina r. Bešlić
Čutura	Mia	Stjepan i Ružica r. Majić
Čutura	Lovro	Frano i Antonija r. Čuljak
Čutura	Goran	Dario i Draženka r. Čamber
Ćesić	Matej	Slobodan i Maja r. Lončar
Ćorić	Lucija	Damir i Martina r. Zovko
Ćorić	Andrej	Mario i Antonija r. Grubišić

Dilber	Leon	Ivica i Mladenka r. Grubišić
Dragoja	Petra	Robert i Marija r. Ramljak
Dragoja	Josip	Srećko i Svejlana r. Čamber
Dumančić	Marija	Branko i Snježana r. Mihalj
Duspara	Patrik	Slavo i Sanda r. Krešić
Filipović	Petra	Miroslav i Marija r. Bagarić
Galić	Noa	Krunoslav i Lucija r. Naletilić
Galić	Petra	Josip i Ružica r. Jukić
Gavran	Nikola	Petar i Marijana r. Jukić
Gavran	Veronika	Josip i Anita r. Višević
Gavran	Vinko	Josip i Anita r. Višević
Gavran	Mate	Josip i Katraina r. Hrkač
Gavran	Petar	Ivan i Ružica r. Bošnjak
Gavran	Matej	Jerko i Marina r. Jukić
Gavran	Marko	Ivica i Milena r. Oreč
Gavran	Domin	Ivica i Renata r. Galić
Grubišić	Ivan	Petar i Ivana r. Miličević
Jakovljević	Andrija	Branko i Ivana r. Abramović
Jažo	Lucija	Mijo i Katarina r. Vranjković
Jukić	Matej	Slavko i Marija r. Matković
Jukić	Zvonko	Petar i Ljubica r. Čamber
Jukić	Emanuela	Toni i Ivana r. Galić
Jukić	Magdalena	Mate i Iva r. Maras
Jukić	Anica	Zoran i Dražena r. Bago
Jukić	Matea	Mate i Ružica r. Kevlji
Jukić	Petra	Vjekoslav i Katarina r. Galić
Jukić	Šimun	Mario i Anita r. Lončar
Jukić	Marija	Damir i Ivana r. Bagarić
Jukić	Andrea	Ivan i Morana r. Bakula
Jurišić	Filip	Tomislav i Marija r. Leko
Karamatić	Nikola	Zoran i Anđela r. Karamatić
Karamatić	Petra	Nedjeljako i Mateja r. Bakula
Kovač	Ana	Tomislav i Nikolina r. Kajvić
Kovač	Ana	Ivan i Josipa r. Polić
Kriško	Roko	Ivan i Jadranaka r. Galić
Kukić	Mihael	Mate i Angela r. Marić
Kukić	Frano	Oliver i Magdalena r. Kukić
Landeka	Stipe	Josip i Katica r. Vukoja
Landeka	Marijana	Tomislav i Matija r. Baković
Landeka	Marko	Ante i Marijana r. Čolak
Lebo	Karla	Ivica i Franka r. Protuđer
Lebo	Marija	Pero i Ivana r. Jukić
Leko	Lucija	Petar i Martina r. Penava
Livaja	Jan	Ivan i Brankica r. Filipović
Majić	Iva	Tomas i Divna r. Skoko
Mandurić	Karlo	Petar i Marjana r. Lončar
Mandurić	Emanuel	Ljudevit i Antonija r. Karamatić

Mandurić	Gabrijela	Josip i Iva r. Topić
Mandurić	Mihaela	Josip i Iva r. Topić
Mandurić	David	Miroslav i Sonja r. Galić
Maras	Iva	Zvonimir i Željaka r. Miličević
Marić	Klara	Zdenko i Andrijana r. Biško
Marić	Lea	Bože i Ivana r. Jukić
Martić	Mila	Mate i Mirela r. Galić
Martić	Stipe	Pero i Andrea r. Sentić
Mihalj	Anđela	Marijo i Stanak r. Rajić
Mikulić	Sara	Kristijan i Ivana r. Knezović
Mikulić	Karlo	Marko i Ivana r. Lončar
Miličević	Ivana	Jerko i Lidija r. Markota
Miličević	Mihaela	Ljubo i Marija r. Protrka
Miličević	Matej	Blago i Marija r. Kožul
Miloš	Antonija	Zoran i Kristina r. Miloš
Mioč	Lucija	Petar i Marijana r. Lebo
Mitar	Jelena	Ante i Dragica r. Skoko
Mitar	Mia	Marinko i Marta r. Joskić
Oreč	Jelena	Branimir i Danica r. Pašalić
Oreč	Ana	Ljubo i Venka r. Vukoja
Oreč	Ante	Zoran i Terezija r. Dragoja
Paponja	Mihaela	Zoran i Marija r. Mitar
Pekas	Petar	Pero i Ivana r. Sunara
Pekas	Šime	Slaven i Lucija r. Lonačr
Pekas	Drago	Milan i Ivana r. Pišković
Penava	Luka	Antonio i Andrea r. Bašić

Penava	Marijo	Jerko i Ružica r. Kukić
Penava	Jerko	Darko i Marijana r. Galić
Penava	Josip	Mario i Nedjelja r. Bešlić
Petric	Ante	Filip i Katica r. Širić
Petric	Anita	Robert i Marijana r. Lasić
Petričušić	Lana	Mateo i Mira r. Begić
Petrović	Elena	Josip i Marina r. Mikulić
Pišković	Filip	Andelko i Zdravka r. Zovko
Polić	Luka	Teo i Kata r. Ramljak
Rezo	Niko	Antonio i Martina r. Oreč
Rezo	David	Josip i Marija r. Zovko
Ripić	Ivana	Mario i Mare r. Šitum
Senjak	Tomislav	Slobodan i Sanela r. Lasić
Šego	Lea	Mario i Mirjana r. Markota
Šego	Dominik	Darijo i Marija r. Rezo
Šego	Marin	Mario i Sonja r. Oreč
Širiš	Patrik	Mladen i Dragana r. Naletilić
Šušak	Suzana	Dalibor i Aleksandra r. Gavrić
Šušnjar	Petar	Zoran i Ana r. Kvesić
Tomić	Mario	Miro i Dubravka r. Gašpar
Tomić	Marko	Damir i Marina r. Hrkać
Udovičić	Miki	Mario i Katarina r. Landeka
Vranješ	Klara	Ante i Ana r. Vranješ
Vranjković	Petra	Dražen i Josipa r. Vranjković
Zlopaša	Andelka	Danijel i Katica r. Grubišić
Zlopaša	Luka	Marko i Sonja r. Visković

UMRLI U ŽUPI

od 1. 1. 2014. do 1. 1. 2015.

Umrlo je 77 osoba što je 5 više nego prethodne godine. Donosimo popis umrlih u našoj župi, te neke statističke pokazatelje.

Prezime	Ime	Godište
Arapović	Ljubo	1951.
Bago	Ivan	1920.
Bago	Vinko	1956.
Bago	Ante	1964.
Bakula	Anđa	1927.
Bakula	Andrija	1931.
Barišić	Marijana	1968.
Bešlić	Ivan	1928.
Bešlić	Ljeposava	1932.
Boban	Ivan	1933.
Boras	Kata	1936.
Bošnjak	Ante	1943.
Bošnjak	Anđa	1931.
Bošnjak	Tomislav	1994.
Bošnjak	Kata	1935.
Crnogorac	Veselko	1958.
Čuljak	Dragica	1929.
Čutura	Vranjka	1928.
Čutura	Janja	1926.
Čutura	Petar	1947.
Čutura	Jure	1943.
Čutura	Mario	1966.
Čutura	Mate	1938.
Čutura	Anđa	1919.
Dragoja	Ruža	1936.
Duspara	Mira	1946.
Galić	Dominik	1951.
Gavran	Ana	1932.
Gvran	Jerko	1929.
Hrkać	Anđa	1925.
Jakovljević	Žarko	1947.
Jukić	Mila	1936.
Jukić	Sofija	1924.
Jukić	Dragica	1950.
Jukić	Dragica	1928.
Jukić	Ljubica	1970.
Jukić	Stipan	1935.
Jukić	Mara	1928.
Jukić	Ana	1952.
Jukić	Andrija	2014.
Karamatić	Matija	1927.
Karamatić	Iva	1928.
Karamatić	Stjepan	1929.

Kovač	Mate	1944.
Kovač	Tomislav	1996.
Kovač	Vinko	1952.
Krnjić	Milan	1947.
Landeka	Iva	1927.
Landeka	Mila	1934.
Mandurić	Janja	1939.
Mandurić	Vladimir	1928.
Mandurić	Ana	1955.
Mandurić	Anđa	1932.
Marić	Milan	1935.
Marić	Slavo	1932.
Marić	Dragica	1928.
Martić	Anđa	1924.
Martić	Petar	1943.
Martić	Marinko	1941.
Martić	Jerko	1940.
Mikulić	Danica	1939.
Milas	Mila	1939.
Miličević	Boža	1926.
Miličević	Danica	1936.
Miloš	Jozo	1935.
Mitar	Ante	1927.
Mrvelj	Ante	1952.
Mrvelj	Marija	1933.
Mrvelj	Jerko	1921.
Oreč	Mila	1925.
Oreč	Ruža	1928.
Pekas	Drago	1943.
Penava	Kata	1921.
Penava	Anđa	1933.
Petric	Jadranko-Mladen	1956.
Pišković	Ivano	2014.
Polić	Petar	1954.
Pušić	Milica	1923.
Ramljak	Marinka	1961.
Senjak	Petar	1937.
Senjak	Boro	1963.

NEKE NAPOMENE

1. Ukoliko se radi o teškom bolesniku koji traži svećenika, obitelj neka to omogući.
 2. Po svećenika treba doći u župni ured, a ne zvati telefonom.
 3. Nemojte čekati noć kako bi zvali svećenika, osim ako nije iznimno hitan slučaj.
 4. Ako je osoba već umrla, ne treba zvati svećenika nego doći u radno vrijeme ureda i dogovoriti za pokop.
- Nemojte tiskati osmrtnicu dok ne dogovorite vrijeme pokopa u župnome uredu!

VJENČANI U ŽUPI

od 1. 1. 2014. do 1. 1. 2015.

Ukupno je vjenčano 65 parova. Donosimo popis vjenčanih parova s mjestom njihova stanovanja nakon vjenčanja. Ovdje su vjenčanja koja su obavljena u našoj crkvi.

Prezime	Supružnici	Mjesto stanovanja
Andrić	Stipo i Ružica r. Galić	Mostar
Bakula	Mario i Ana Marija r. Bešlić	Posušje
Bakula	Ivan i Tanja r. Kovač	Posušje
Bakula	Petar i Vinka r. Karamatić	Posušje
Bakula	Damir i Valentina r. Čutura	Rastovača
Bašić	Tomislav i Draga r. Marić	Broćanac
Begić	Ljubo i Ivana r. Budimir	Posušje
Begić	Ante i Blaženka r. Bešlić	Posušje
Biočić	Ante i Ivana r. Tomazić	Split
Biško	Marko i Anita r. Ripić	Čitluk
Bošnjak	Stjepan i Anđela r. Čutura	Strožanac - Podrstrana
Bošnjak	Tomislav i Josipa r. Jukić	Posušje
Buntić	Darinko i Branka r. Tomić	Prćavci
Crnjac	Mate i Ivana r. Begić	Široki Brijeg
Čorić	Bože i Ivana r. Bakula	Posušje
Galić	Jozo i Dijana r. Kovač	Vinjani
Galić	Željko i Anđelka r. Ramljak	Posušje
Galjar	Krešo i Martina r. Bakula	Zagreb
Grabovac	Vladimir i Andrijana r. Ereš	Posušje
Hrkać	Josip i Marijana r. Česić	Zagreb
Ivandić	Stipe i Antonija r. Boras	Grude
Jakšić	Igor i Marijana r. Ramljak	Posušje
Jović	Mijo i Ivana r. Kramatić	Posušje
Jukić	Ante i Josipa r. Pirić	Osoje
Jukić	Stanko i Anđelina Jurišić	Zagreb
Jukić	Josip i Katarina r. Bešlić	Osoje
Jukić	Darko i Mirela r. Grubišić	Posušje
Jurišić	Bože i Ivana r. Pirić	Zagorje
Jurišić	Antonio i Ana r. Galić	Bern
Karamatić	Jure i Željana r. Bešlić	Sindelfingen
Kelava	Ivica i Josipa r. Širić	München
Knezović	Ante i Kata r. Kovač	Broćanac
Kovač	Dalibor i Marina r. Karoglav	Hodovo
Kovač	Mate i Katarina r. Grubišić	Posušje
Kovač	Luka i Helena r. Biško	Njemačka
Lebo	Mario i Gabrijela r. Nađ	Posušje Sotin
Lebo	Frano i Petra r. Tomić	Rastovača

Lovrić	Bože i Vedrana r. Petric	Široki Brijeg
Lukenda	Josip i Mirela r. Širić	Tihaljina
Lukić	Bojan i Katarina r. Bešlić	Mostar
Ljubas	Antoni i Vesna r. Jukić	Split
Maras	Mario i Josipa r. Budimir	Posušje
Marić	Ivan i Marija r. Musa	Grude
Markota	Antonio i Ivana r. Pavković	Posušje
Markota	Josip i Marijana r. Groznica	Rakitno
Medić	Nikola i Josipa r. Hrkać	Međugorje
Milas	Željko i Anamarija r. Biško	Posušje
Mitar	Ivica i Marina r. Kovač	Posušje
Palac	Tomislav i Anđela r. Penava	Malmö
Petric	Ante i Anđela r. Bošnjak	Posušje
Pokas	Patrick i Mila r. Petrčušić	Frankfurt
Protrka	Ivan i Katarina r. Zlopaša	Posušje
Radoš	Jozo i Ljilja Martić	Ingolstadt
Sesar	Marin i Antonija r. Jukić	Široki Brijeg
Shah	Nihor Intravadau i Sanja r. Crnogorac	USA
Soldo	Žarko i Ivana r. Martić	Rakitno
Svalina	Ivica i Dragica r. Leko	Zagreb
Širić	Zvonimir i Andrea r. Zlopaša	Broćanac
Šušnjar	Ivan i Lidija r. Budimir	Frankfurt
Šutalo	Slaven i Marina r. Šušnjar	Teskera
Tolo	Pere i Martina r. Ramljak	Vir
Tomić	Josip i Ljiljana r. Jurišić	Rakitno
Vidulin	Petar i Željka r. Rezo	Split
Vlajčević	Ante i Lucija r. Miličević	Donji Muć
Vranjković	Franjo i Marijana r. Mitar	Zagreb

Broj obitelji i vjernika u župi Posušje

Mjesto	Broj obitelji	Broj vjernika
Batin	96	395
Čitluk	242	931
Konjovac	2	4
Nuga	4	5
Osoje	156	570
Posušje	1536	6443
Rastovača	326	1308
Sobač	9	27
Tribistovo	18	73
Vinjani	75	276
<i>Sela:</i>	928	3589
<i>Grad:</i>	1536	6443
<i>Zajedno:</i>	2464	10032

UPUTE ZA MLADENCE

1. Prije sklapanja kršćanskog braka potrebno je najaviti ženidbu i dogovoriti zaruke. Za zaruke potrebno je imati:

- Potvrda o sudjelovanju na tečaju.
- Krsni i slobodni list (ne stariji od 6 mjeseci ako ste kršteni izvan župe u kojoj se želite zaručiti. Ako ste kršteni u župi u kojoj se i zaručujete, spomenuto vam nije potrebno.)
- Dokument o civilno sklopljenoj ženidbi. Ne trebate nositi prstene.

2. Prije vjenčanja potrebno je obaviti ispovijed.

3. Kod vjenčanja u crkvi nakon pozdrava počinje sveta misa, te iza propovijedi sam čin vjenčanja.

Svećenik dolazi pred mladence i govori:

Predragi, došli ste u ovaj crkveni dom... Stoga vas pred crkvom pitam o vašoj namisli:

I. i I., jeste li ovamo došli bez prisile da potpuno slobodno sklopite ženidbu?

Mladenci govore: Jesam!

Jeste li spremni da se u braku za svega svoga života uzajamno ljubite i štujete?

Mladenci govore: Jesam!

Jeste li spremni s ljubavlju primiti od Boga djecu i odgajati ih po zakonu Krista i njegove Crkve?

Mladenci govore: Jesam!

Svećenik: Kad ste dakle naumili sklopiti sveti ženidbeni savez, pružite jedno drugom desnu ruku te pred Bogom i njegovom Crkvom izrazite svoju privolu.

Mladenci pružaju jedno drugom desnu ruku (mlada preda buket kumi i ako ima rukavice desnu neka svučje).

Svećenik uzima obrazac ❶ ili ❷ prema vlastitom odabiru ili želji mladenaca!

❶ *Mladoženja izgovara: Ja I. uzimam tebe I. za svoju ženu i obećavam ti vjernost u dobru i u zlu, u zdravlju i bolesti. Ljubiti ću te i poštivati u sve dane života svoga.*

Mladenka izgovara: Ja I. uzimam tebe I. za svoga muža i obećavam ti vjernost u dobru i u zlu, u zdravlju i bolesti. Ljubiti ću te i poštivati u sve dane života svoga.

Svećenik uzme raspelo i kaže: Stavite desnu ruku na raspelo te svoju privolu potvrdite zakletvom.

Najprije mladenac a zatim mladenka kaže:

Tako mi pomogao Bog, Blažena Djevica Marija i svi sveci Božji!

Svećenik kaže: Gospodin vam bio dobronam, ... Što Bog združi čovjek neka ne rastavlja.

Mladenci odgovore: Amen.

Svećenik zatim blagoslivlja prstenove: Blagoslovi Gospo- din ove prstenove što ćete ih jedno drugome predati u znak ljubavi i vjernosti.

Mladenci odgovore: Amen.

Mladoženja uzima prsten i stavlja mladenki na desnu ruku govoreći:

I., prvi ovaj prsten u znak moje ljubavi i vjernosti. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. (Isto čini i mladenka).

4. Nakon obreda u crkvi mladenci će sa svojim kumovima doći u župni ured potpisati potrebne dokumente i izmiriti obveze prema Crkvi i Župi. Tko želi pjevanje na vjenčanju neka se javi vodstvu Frame. Sve druge grupe koje žele pjevati trebaju dozvolu! Raspored tečajeva pronađite na stranicama ovih novina.

GRAĐEVINSKI RADOVI TIJEKOM 2014. GODINE

Nova crkva

Uprošnoj godini završena je kamena obloga koja je bila dogovorena prvim projektima. Kamen je postavljen, dorađivan na licu mjesta po potrebi (specifični dijelovi rubova i detalja), fugiran i očišćen.

U nastavku uređenja zvonika pristupilo se izmjeni izgleda oko velikog otvora. Prema novoj ideji projektanta, prof. Hržića, izbetoniran je novi izgled velike rozete.

Tribistovo

Uređen je pristup i prostor ispred crkve. Postavljena je prirodna ploča na stazu koja vodi do ulaza u crkvu. Mozaik je postavljen pred crkvom. Tako da je pristup i sami ulaz u crkvu mnogo ljepši.

POPIS DAROVATELJA ZA IZGRADNJU NOVE CRKVE

od 1. 1. 2014. do 1. 1. 2015.

Darovatelji su doneseni po mjestima i abecednim redom. Posebno smo izdvojili darovatelje prigodom vjenčanja, krštenje i sprovoda, te darovatelje u ime organizacija i poduzeća. Neki su davali priloge u više navrata pa su, poneki, pojedinačno za svaki put napisani. Ako je bilo što krivo napisano, ili ste možda izostavljeni svakako nam to javite!

DAROVATELJI IZ POSUŠJA

Prezime	Ime	Otac / majka	Nadimak	Iznos
Anić	Mladen	+ Stjepana		100 KM
Anić	Željko	Mladenov		100 KM
Arapović	Nikola	+ Franje		100 KM
Arapović	Boro	+ Frane		100 KM
Babić	Marijan	Ivin		100 KM
Bagarić	Ivan	+ Jerke		100 KM
Bagić	Željko	Krunić		100 KM
Bago	Šima	ud.+Jerke		100 KM
Bago	Mate	+ Joze		100 KM
Bago	Slaven	Matin		100 KM

Bago	Vedran	Matin		100 KM
Bago	Stjepan	+ Ivana		100 KM
Bago	Drago	+ Vinka		100 KM
Bago	Branko	+ Jerke		100 KM
Bago	Ljubica	+ Branka	Ivačević	200 KM
Bakula	Anđa	ud. +Stanislavova		100 KM
Bakula	Milan	+ Stipana		100 KM
Bakula	Iva	ud. +Ante		200 KM
Bakula	Blago	Petrov		100 KM
Bakula	Slava	ud. Ante		100 KM
Bakula	Zoran	Antin		500 KM
Bakula	Dalibor	Antin		100 KM
Bakula	Branko	+ Stjepana		100 KM
Bakula	Jerko	+ Mate		100 KM
Bakula	Vinko	+ Pere		100 KM
Bakula	Vjekoslav	Vinkov		100 €
Bakula	Frano	+ Ilije		100 €
Bakula	Vjekoslav	Vinkov		300 KM
Bakula	Blago	+ Pere	Ćićanović	1000 KM
Bakula	Milan	+ Slave		100 KM
Bakula	Veljko	+ Mate		300 KM
Bakula	Jerko	+ Mate		100 KM
Bakula	Petar	+ Mate		100 €
Bakula	Tomislav	+ Slave		100 KM
Bakula	Miro	+ Milana		100 KM
Bakula	Milan	+ Stipana		200 KM
Bakula	Iće	Mirkasov		100 €
Barišić	Stipe	Stankov		100 KM
Barišić	Josip	+ Mate		100 KM
Bašić	Petar	Ivanov		50 €
Bašić	Ivan	+ Mate		100 KM
Bašić	Radoslav	+ Peše		300 KM
Bašić	Ivan	+ Ljube		100 €
Bašić	Veljko	+ Cvitana		500 KM
Begić	Mariofil	Ljubin		100 KM
Begić	Nada	ud. + Ivce		50 €
Begić	Vinko	Ljubin		100 KM
Begić	Robert	Ljubin		100 KM
Begić	Vinko	Ljubin		100 KM
Begić	Darko	Matin		100 KM
Begić	Mijo	Marijanov		500 €
Begić	Mate	+ Pere	Stipić	100 KM
Begić	Dragica	ud. + Ljube		100 KM
Begić	Jerko	+ Ikića		50 €
Begić	Ivan	+ Ljube	Ćiće	100 KM
Begić	Vlado	Ivanov		100 KM
Begić	Jure	+ Petra		200 KM
Begić	Oliver	Jurin		1000 KM
Begić	Miroslav	Tomislavov	Đuđanović	100 KM
Bešlić	Marijan	+ Stjepana		100 KM

Bešlić	Franjo	Ivanov	Juragić	50 €
Bešlić	Petar	Jurin		100 KM
Bešlić	Ivan	+ Maćana		150 KM
Bešlić	Vlado	+ Jerke	Amenović	500 KM
Bešlić	Ante			100 CAN \$
Bešlić	Ivan		Ivanica	200 €
Bešlić	Tomislav	+ Joze		400 HRK
Bešlić	Vinko	Slavkov		100 KM
Bešlić	Jozo	+ Ante		100 KM
Bešlić	Stipe	+ Petra		100 KM
Bešlić	Milan		Bokić	50 €
Bešlić	Ivan	Franin		100 KM
Bešlić	Željko	Jurin		200 KM
Bešlić	Žarko	Ivanov		1000 HRK
Biško	Darijo	Matin		50 KM
Biško	Blago	+ Mate		200 KM
Biško	Petar	+ Mate		100 KM
Bogut	Ivica	+ Petra		100 KM
Bogut	Branko	+ Petra		100 KM
Bogut	Branko	+ Petra		100 KM
Boras	Stjepan	+ Bože	Boškanović	100 KM
Boras	Janja	ud. + Vlade	Boškanović	100 €
Boras	Tomislav	+ Ante		100 KM
Bošnjak	Mate	+ Ante		50 €
Bošnjak	Zdenko	+ Jerke		100 KM
Bošnjak	Anica	ud. + Jerke		100 KM
Bošnjak	Mate	+ Jure	Snigić	100 KM
Bošnjak	Ante	+ Jure	Snigić	100 KM
Budimir	Tomo	+ Stanka		300 €
Budimir	Mara	ud. + Milana		50 €
Budimir	Tomo	+ Stanka		300 €
Budimir	Ivica	+ Mirka		50 €
Budimir	Ivan	+ Mije		100 KM
Budimir	Ante	+ Marijana		50 €
Budimir	Jozo	+ Mije	Šiško	100 KM
Budimir	Tomo			300 €
Budimir	Mirko	+ Joze		50 €
Buntić	Mario	+ Josipa		200 KM
Bušić	Ljubica	ud. + Jerke		50 €
Crnogorac	Anica	ud. + Ike		100 KM
Crnogorac	Ivica	Petrov		300 KM
Crnogorac	Slobodan	+ Ivana		100 KM
Crnogorac	Marin	Antin		100 KM
Crnogorac	Ante	+ Martina	Marićušić	200 KM
Crnogorac	Ljubo	+ Joze	Dević	50 €
Crnogorac	Želimir	+ Petra		50 €
Crnogorac	Draga	ud. + Ante		400 HRK
Crnogorac	Zvonko	+ Stjepana		100 KM
Crnogorac	Tomislav	+ Milana		100 KM
Čamber	Vinko	+ Šimuna		100 €

Čamber	Žarko	+ Vatroslava		200 KM
Čamber	Želimir	Mirkov		100 KM
Čamber	Ivan	Vatroslavov		200 KM
Čuljak	Zdravko	Tomin		100 KM
Čuljak	Franco	Dominov		100 KM
Čuljak	Mario	Dominov		100 KM
Čuljak	Marija	ud. + Dane		100 KM
Čuljak	Domin	+ Tome		100 KM
Čutura	Zoran	+ Šimuna		150 KM
Čutura	Petar	Janjin	Beban	100 KM
Čutura	Ivan	Zvonkin		200 KM
Čutura	Milena	ud. + Jure		50 KM
Čutura	Mate	+ Martina		100 KM
Čutura	Iva	ud. + Jerke		100 KM
Čutura	Iva	ud. + Jerke		100 KM
Čutura	Jerko	+ Ivana	Čorlukušić	100 KM
Čutura	Ivan	+ Jerke		100 KM
Čutura	Stjepan	+ Ivana	Mičo	100 KM
Čutura	Vinko	+ Nikole	Božičić	100 €
Čutura	Ivan	+ Zvonke		200 KM
Čutura	Vinko	+ Joze		100 KM
Česić	Dominik	+ Mate		150 KM
Česić	Kata	Jurina		150 €
Česić	Kata	+ Jure		120 KM
Čočkaló	Janja	ud. + Stanka		100 KM
Čorić	Ante	+ Vlade	Čoka	100 KM
Čurdo	Hrvoje	+ Kreše		50 €
Dragoja	Srećko	Perin		100 KM
Duspara	Josip	+ Frane		400 KM
Đerek	Zvonimir	Lukin		100 KM
Đerek	Veljko	Antin		200 KM
Đurišić	Mirko	+ Slavka		100 KM
Đurišić	Miro	+ Slavka		100 KM
Đurušić	Stana	ud. + Slavka		100 KM
Éreš	Anda	ud. + Rude		100 KM
Filipović	Jakov	+ Ante		100 KM
Galić	Zoran		Balić	200 KM
Galić	Milan	+ Petra		50 €
Galić	Ante	Matin		100 KM
Galić	Vinka	ud. Mirka		150 KM
Galić	Ante	+ Marka	Čivić	50 €
Galić	Vlado	+ Ivan		100 KM
Galić	Vinko	+ Ante		100 KM
Galić	Ante	Ivanov	Aće	100 €
Galić	Ana	ud. + Milana		100 KM
Galić	Radoslav	Antin	Gujić	100 KM
Galić	Zdravka	ud. + Ivana	Vicić	200 KM
Galić	Ante		+ Mije	100 KM
Galić	Ante	+ Joze		200 KM

Galić	Milan	Bonin		200 KM
Galić	Milan	Maćin		50 €
Galić	Ante	+ Marka		50 €
Galić	Matija	ud. + Berislava		100 KM
Galić	Ante		Gujić	100 KM
Galić	Vlado	+ Ivana		100 KM
Galić	Miro	+ Vinka	Bajić	100 €
Gašpar	Josip	+ Ante		100 KM
Gavran	Ivan	+ Jerke		100 KM
Gavran	Petar	+ Josipa		150 KM
Gavran	Marinko	+ Jure		100 KM
Gavran	Ante	Ivanov		100 €
Gavran	Petar	+ Jerke		100 KM
Gavran	Petar	+ Jerke		100 KM
Grubišić	Petar	Marijanov		100 KM
Grubišić	Dražén	+ Ljube		100 KM
Grubišić	Marinko	+ Ivana		50 €
Grubišić	Vjekoslav	Matin		100 KM
Hrkać	Anica	ud. + Vinka		100 KM
Ivan	Mitar	+ Bože		100 KM
Jakovljević	Žarko	+ Mirka		100 KM
Jakovljević	Blaženko	Ivanov		100 KM
Jerko	Jukić	+ Jakova		100 KM
Jukić	Dragica	ud. + Grge		100 €
Jukić	Ljubo	Petrov	Brašnarević	200 KM
Jukić	Željko	Vinkov	Cvitanović	100 KM
Jukić	Slavo	+ Ivana		100 KM
Jukić	Ivica	Josin		100 KM
Jukić	Mate	Zvonkin		100 KM
Jukić	Dragica	ud. Zvonke		100 KM
Jukić	Zora	ud. Ivana		100 KM
Jukić	Slavo	+ Mate	Zekić	100 KM
Jukić	Zora	ud. + Ivana		100 KM
Jukić	Petar	+ Jakova		150 KM
Jukić	Jerko	+ Petra	Vranjkić	200 KM
Jukić	Iva	ud. + Pere	Tomičića	400 KM
Jukić	Jerko	+ Pere	Blažinović	100 €
Jukić	Jerko	+ Ivana	Matišić	100 KM
Jukić	Vinko	+ Stjepana	Cvitanović	100 KM
Jukić	Tomislav	+ Ikana		100 KM
Jukić	Ljubo	+ Šite		100 KM
Jukić	Mate	+ Zvonke	Krešić	200 KM
Jukić	Vinko	+ Milana	Biškušić	100 KM
Jukić	Ante		Bajco	100 KM
Jukić	Ivan	+ Petra	Vranjkić	200 KM
Jukić	Željko	+ Tome		150 KM
Jukić	Marija	ž. Tomislava		100 KM
Jukić	Ante	+ Domina		100 KM
Jukić	Vlado	Milanov	Toljkić	100 KM

Jukić	Kata	+ Branka		100 KM
Jukić	Pero	+ Cvitana	Zokanović	200 KM
Jukić	Ante	+ Đole		250 €
Jukić	Ivan	+ Mate	Zokanović	300 KM
Jukić	Branko	+ Ivana	Dušić	50 €
Jukić	Ivan	Bilin		400 HRK
Jukić	Jozo	Cvitanov		100 KM
Jukić	Mate	+ Cvitana	Zokanović	200 KM
Jukić	Grgo	+ Petra	Vranjkić	200 KM
Jukić	Ante	+ Mate	Krešić	100 KM
Jukić	Tomislav	+ Ikana		200 KM
Jukić	Marinko		Biškušić	50 €
Jukić	Miro	+ Cvitana	Zokanović	300 KM
Jurišić	Andrija	Božin		100 KM
Jurišić	Jozo	+ Bože		100 €
Jurišić	Andrija	Božin	Čokanović	100 KM
Jurišić	Zvonko	Mirkov		800 KM
Jurišić	Zora	+ Mije		50 €
Jurišić	Jozo	+ Bože		100 €
Jurišić	Stipe	+ Petra	Kevaljević	100 €
Jurišić	Antonijo			100 KM
Jurišić	Jozo	+ Bože		100 €
Jurišić	Stipe	Kevaljević		100 €
Karamatić	Ivan	+ Stjepana	Iko	100 KM
Karamatić	Robert	+ Ivana		100 KM
Karamatić	Mara	ud. + Mate		50 €
Karamatić	Miro	+ Mate		100 KM
Karamatić	Janja	ud. + Ante		50 €
Karamatić	Darko	Svetin		100 KM
Karamatić	Sveto	+ Slave		100 KM
Kevilj	Jure	+ Ivana		100 KM
Knezović	Josip		Cikić	150 €
Knezović	Anđa	+ Ivana		100 KM
Knezović	Jerko	+ Petra		50 €
Knezović	Pero	+ Ivana		100 KM
Knežević	Ana	ud. + Mirka		50 €
Knežević	Miljenko	+ Mirka		400 HRK
Kolobarić	Hrvoje	+ Joze		100 KM
Koštro	Darko	+ Ilije		400 KM
Kovač	Anđa	ud. + Stanka		50 €
Kovač	Branko	+ Mate		200 KM
Kovač	Željko	+ Mate		500 KM
Kovač	Joka	ud. + Petra		100 KM
Kovač	Marija	ud. + Slave		100 KM
Kovač	Milan	+ Ivana	Mića	100 €
Kovač	Slavo	+ Ivana	Bilošević	100 KM
Kovač	Ivan			100 KM
Kovač	Ivan		Barić	100 €
Kovač	Nada	ud. + Mate		100 KM
Kovač	Mate	+ Ante	Jukasović	100 €

Kovač	Marinko	+ Mate	Barić	100 KM
Kovač	Branko	+ Ivana	Jukasović	100 KM
Kovač	Nediljko	+ Mate		100 KM
Kovač	Ivan	+ Čire		100 KM
Kovač	Frano	+ Mate	Barić	500 HRK
Kovač	Ivan	Petra	Busarušić	100 KM
Kovač	Nada	+ Mate		100 KM
Kovač	Ljubo	+ Stjepana		150 KM
Kovač	Ante	+ Petra	Jukasović	150 KM
Kovač	Ljubo	+ Joze		100 KM
Kovač	Frano	Stjepanov	Jukasović	100 €
Kovač	Stjepan	+ Frane	Jukasović	100 €
Kovač	Slavo		Rižinović	100 KM
Kovač	Slavo	+ Frane	Jukasović	100 KM
Kovač	Zlatko	+ Čire		100 KM
Kovač	Vlado	+ Mate		50 €
Kovač	Ante	+ Ivana	Miškov	50 €
Kukić	Slavko	Milanov		150 KM
Kutleša	Ante	+ Marijana		50 €
Landeka	Jozo	+ Ivana		50 €
Landeka	Mate	+ Ivana		50 €
Landeka	Josip	+ Jure		100 KM
Landeka	Miroslav	Matin		50 €
Lebo	Anđelko	Mirka		100 KM
Lebo	Jozo	+ Petra		100 KM
Lebo	Ante	+ Jure		100 KM
Lebo	Anđelko	Mirkov		100 KM
Leko	Željko	Jerkin		100 KM
Leko	Ivica	+ Jerke		300 KM
Leko	Veselko	+ Petra		100 €
Leko	Domin	+ Cvitana		150 KM
Leko	Ivan	+ Cvitana		100 KM
Leko	Branko	Matin		150 KM
Leko	Ante	Matin		100 KM
Leventić	Frano	+ Andrije	Caja	100 KM
Leventić	Alen	Franin		100 KM
Lončar	Oliver	Petrov	Juketinović	200 €
Lončar	Robert	Antin	Bilić	200 KM
Lončar	Branko			50 KM
Lončar	Drago	+ Dane		100 KM
Lončar	Pavo	Brankov		100 KM
Lončar	Mario	+ Joze		100 €
Lončar	Ivan	Perin		100 KM
Lončar	Slobodan	+ Vlade		100 KM
Lončar	Milan	+ Mije	Bilić	50 €
Lončar	Cvita			100 KM
Lončar	Miro	+ Pere	Pavlović	50 €
Lončar	Pavo	Brankov	Pavlović	100 KM
Lončar	Damir	+ Jerke	Jozarić	300 KM
Lončar	Pero	+ Jerke	Bazinović	300 KM

Lončar	Božo	+ Mate	Gajić	50 KM
Lovrić	Ante	+ Bože		200 KM
Lovrić	Dragan	+ Ante		100 €
Malenica	Mirko	+ Mate		50 KM
Mandurić	Anđa	ud. + Davida		100 KM
Mandurić	Ivan	+ Stanka		150 KM
Mandurić	Gordan	+ Zvonke		100 KM
Mandurić	Ljubo	+ Stanka	Špičić	100 KM
Maras	Petar	+ Karla		100 KM
Maras	Rajko	+ Karla		100 KM
Maras	Vinko	+ Slave		100 KM
Marić	Veselka	ud. Ljube	Tubić	100 KM
Marić	Jakov	+ Rajka		500 KM
Marić	Ivan	+ Ivana		200 KM
Marić	Jakov	+ Rajka		600 KM
Marić	Joka	ud. + Šimuna		150 KM
Marić	Rudo	+ Andrije		100 €
Marić	Jeronim	+ Jerke		200 KM
Markota	Jerko	+ Ivana		200 KM
Markota	Stjepan	+ Križana		200 KM
Markota	Ivan	Vinkov		100 KM
Markota	Blago	+ Mate		300 KM
Martić	Miro	Jozin		50 €
Martić	Ante	+ Filipa		100 €
Martić	Branko	+ Branka		100 KM
Martić	Miljenko	+ Ane		100 KM
Mihalj	Marijo	+ Ivana		200 KM
Mikulić	Ljuba	ud. Mije		50 €
Milas	Ana	ud. + Milana		50 €
Milas	Jerko	Matin		100 KM
Milas	Dragomir	+ Tomislava		200 KM
Miličević	Tomislav	+ Jerke		100 KM
Miličević	Ante	Ivanov		100 KM
Miloš	Jerko	+ Petra		100 KM
Mišetić	Vlatko			50 €
Mitar	Krešo	+ Milana		50 €
Mitar	Dominik	+ Petra	Majkušić	50 €
Mitar	Milan	+ Danijela	Dankić	100 KM
Mitar	Mario	Stipin		100 KM
Musa	Jozo	+ Mate		100 KM
Nenadić	Vjekoslav	+ Ante		100 KM
Nenadić	Vjekoslav	+ Ante		100 KM
Olujčić	Anđa			100 KM
Oreč	Vinko	+ Andrije		100 KM
Oreč	Darko	Jerkin		200 KM
Oreč	Branimir	Franin		1000 KM
Oreč	Branko	Miračević		100 KM
Paponja	Jozo	+ Marka		100 KM
Parović	Boro	+ Mitra		100 KM
Pašalić	Marko	Vinkov		100 KM

Pavković	Željko	Stipin		100 KM
Pavković	Pere	+ Ilije		100 KM
Pavković	Miro	Perin		500 KM
Pekas	Pero	Dragin		300 KM
Penava	Petar	+ Ante		200 KM
Penava	Franco	+ Petra	Kargić	100 KM
Penava	Anđe	ž. Stjepana		300 KM
Penava	Željko	+ Stjepana		100 €
Penava	Branko	+ Martina		100 KM
Penava	Ivan	+ Slavka		100 KM
Penava	Petar	Radoslavov		100 KM
Penava	Branko	+ Ante	Jakinović	500 €
Penava	Branko	+Stjepana	Baja	600 KM
Petric	Davor	Brankov		200 KM
Petric	Jela	ud. + Jakova		50 €
Petric	Marinka	+ Pere		100 KM
Petric	Boro	+ Jakova		600 KM
Petričušić	Veronika	ud. + Stjepana		100 KM
Petrović	Ljuba	+ Mirka		50 KM
Petrović	Stojan	+ Dobroslav	Stole	200 KM
Pišković	Blagica	+ Jure		100 KM
Pišković	Ivan	+ Petra		100 KM
Pišković	Stipe	+ Petra		100 KM
Pišković	Anđelko			100 KM
Polić	Drago	+ Mate		100 KM
Polić	Ankica	ud. +Mire		150 KM
Prlić	Nevenko	+ Stjepana		100 KM
Protrka	Ante		Zečo	100 KM
Protrka	Petar			100 KM
Ramljak	Dinko	+ Stanka		100 KM
Ramljak	Zdravka	+ Ivana		100 KM
Ramljak	Slava	ud. Petra		100 KM
Ramljak	Slava	ud. + Petra		100 KM
Ramljak	Ana	ud. + Frane		100 KM
Ramljak	Branko	+ Jakova		50 €
Ramljak	Slava	ud. +Petra		100 KM
Rezo	Pero	Mirkov		50 €
Rezo	Ivan	+ Stjepana		100 KM
Rezo	Branko	+ Stjepana		100 KM
Rezo	Slavko	Šimunov		100 KM
Rezo	Vinko	+ Stipe		100 KM
Rezo	Jure	+ Stjepana		100 KM
Rezo	Stanko	Stjepanov		100 KM
Rezo	Ante	+ Paške		100 KM
Rezo	Nevenko			100 KM
Rezo	Zoran	Jerkin		200 KM
Ripić	Stipo	+ Ivana		100 KM
Sablje	Ivan	+ Šimuna		100 KM
Senjak	Milan	+ Marijana		100 KM
Senjak	Vinko	+ Slavka		100 KM

Serdarušić	Ante	+ Mirka		100 KM
Skoko	Slavka	ud. + Marjana		100 €
Soldo	Ante	Stankov		100 KM
Soldo	Jure		Čović	50 €
Spajić	Stjepan			200 KM
Stipić	Dražen	Ivićov		100 KM
Suton	Ruža	ud. + Mate		1000 CFH
Suton	Frano	+ Ante		100 KM
Šego	Ivan	+ Petra		100 €
Širić	Iva	ud. Mirka		100 KM
Širić	Marinko	+ Ivana		100 KM
Širić	Ivan	+ Joze		100 KM
Širić	Iva	ud. + Mirka		100 KM
Širić	Frano	+ Jure		500 KM
Širić	Mijo	+ Ivana		100 KM
Škrobo	Jozo	+ Marka		100 KM
Šušnjar	Ivan	+ Petra		300 KM
Šušnjar	Anđa	ž. Zvonimira		100 €
Tolić	Nedjeljko	+ Mate		100 KM
Tolić	Dino	Nedjeljkov		100 KM
Tolušić	Ante	+ Jure		100 KM
Tolušić	Zdenko	+ Jure		250 €
Tomasović	Ljeposava	Ivanova		100 KM
Tomić	Ivica	+ Petra		200 KM
Topić	Pere	Franin		100 KM
Vican	Dalibor	+ Vinka		300 KM
Vican	Željko	Mirkov		100 KM
Vican	Damir	Vinkov		200 KM
Vican	Blago	+ Petra		100 KM
Vila	Anđa	ud. + Vase		100 KM
Vila	Gordan	+ Vase		100 KM
Vlašić	Iva	ud. + Stjepana		100 KM
Vranjković	Jozo	+Nikole		100 KM
Vranjković	Vlado	+ Zele		100 KM
Vranjković	Mladen	Jozin		1000 HRK
Vranjković	Vlado	+ Frane	Zeke	100 €
Vranjković	Gabro	+ Ivana		100 KM
Vranjković	Mario	Jozin		100 €
Vukoja	Dragan	+ Ljube		100 KM
Zakrajšek	Goran			50 €
Zakrajšek	Oliver	Goranov		50 CAN \$
Zlomislić	Ivan	Markov		100 KM
Zlopaša	Ante	+ Petra		100 KM
Zlopaša	Ljubo	+ Pere		200 KM
Zlopaša	Jerko	Stipin		100 KM
Zlopaša	Andelko	+ Ivana		200 KM
Zlopaša	Mila	ud. + Zvonke		100 KM
Zlopaša	Jozo	+ Stipe		100 KM
Zlopaša	Stipe	+ Jerke		100 KM

DAROVATELJI IZ RASTOVAČE

Prezime	Ime	Otac / majka	Nadimak	Iznos
Bakula	Marko	+ Joze		100 KM
Bakula	Ivan	Šiva		100KM
Bašić	Jerko	+ Marinka		100 KM
Bešlić	Vlado		Ikarin	200 KM
Bešlić	Nikola	+ Ivana	Begušić	100 KM
Bešlić	Ljubo	+ Ante	Šimetović	100 KM
Bešlić	Vlado	+ Ante		100 €
Bešlić	Kata	ud. + Maćana		200 KM
Bešlić	Jozo	+ Ante	Martinović	500 KM
Bešlić	Nikola	+ Ivana		100 KM
Bešlić	Ljubica	ud + Ivana	Ćive	100 KM
Bešlić	Filip	+ Jure		100 KM
Bešlić	Ljubo	+ Ante	Martinović	100 KM
Bešlić	Petar	Maćanov		100 KM
Bešlić	Jure	+ Mate		150 KM
Bešlić	Ivan	+ Ante	Bajević	200 KM
Bešlić	Ferdo		Vidić	100 KM
Bešlić	Iva	+ Mate		100 KM
Bešlić	Petar	Ikarin		100 KM
Bešlić	Miro	Ikarin		100 KM
Bešlić	Zdravka	Ikraina		100 KM
Bešlić	Ivan	+ Martina	Ikara	100 KM
Bešlić	Jozo	+ Jure	Dulkić	100 KM
Bešlić	Nikola	+ Ivana		100 KM
Bešlić	Mate	+ Pećeta		100 KM
Bešlić	Slobodan	+ Petra		100 KM
Bešlić	Ante	+ Mate	Šušović	100 KM
Bešlić	Ivan	+ Mate	Juragić	100 KM
Bešlić	Petar	+ Mate	Šušović	100 KM
Bešlić	Marinko	+ Jerke		100 KM
Bešlić	Ljubica	ud. + Ivana	Božića	250 KM
Bešlić	Zdravko		Ćivin	100 KM
Bešlić	Jozo		Šušović	100 KM
Bešlić	Tomislav	+ Pere	Martinović	250 KM
Bešlić	Andrija	+ Mate		100 KM
Crnogorac	Ante	+ Petra	Pečić	100 KM
Čamber	Tonko	Ćirilov		100 KM
Čutura	Jerko	+ Ivana	Čorlukušić	100 KM
Čutura	Ivan	+ Nikole	Bracukić	50 €
Čutura	Ivan	+ Ilije		100 KM
Čutura	Ivan	+ Šimuna	Šitić	100 €
Čutura	Iva	+ Mate		100 KM
Čutura	Milan	+ Stjepana		100 €
Čutura	Ivan	Božićić		100 KM
Čutura	Kata	ud. + Zdravka		100 KM
Čutura	Mate	+ Joze		100 KM
Čutura	Nikola	+ Joze		200 KM

Čutura	Jerko	+ Vinka		600 KM
Čutura	Anđa	ud. + Ivana		100 KM
Čutura	Petar	+ Frane		150 KM
Čutura	Ivan	+ Ilije	Penavušić	100 KM
Čutura	Jerko	+ Ivana	Čorlukušić	100 KM
Čutura	Petar	+ Iće		200 €
Dragoja	Ljubo	Matin		100 KM
Dragoja	Mate	+ Ivana		100 KM
Duspara	Jerko	+ Joze		100 €
Gavran	Tihomir	+ Ivana		200 KM
Gavran	Iva	ud. + Mirka		100 KM
Gavran	Iko	+ Jerke		200 KM
Gavran	Branko	+ Joze		100 KM
Gavran	Jozo	+ Ante		100 €
Grubišić	Domin	+ Petra		100 KM
Jukić	Ivan	+ Mate		100 KM
Jukić	Marin	+ Stjepana		400 HRK
Kovač	Milan	Mostić		100 KM
Kovač	Ivan	+ Petra	Mostić	100 KM
Kovač	Mirko	Zvonkin		100 KM
Landeka	Ante	+ Joze		100 €
Landeka	Ante	+ Frane		200 KM
Landeka	Miro	+ Stjepana		100 KM
Landeka	Vinko	+ Mate		100 €
Landeka	Ivan	+ Križana		100 KM
Landeka	Krešo	+ Petra		100 KM
Landeka	Veselka	ud. + Frane		100 KM
Landeka	Borislav	+ Mate		100 KM
Landeka	Tomislav	+ Ljube		100 KM
Lebo	Ljubo	Katin		50 €
Lebo	Nediljko	+ Stipana		100 KM
Lebo	Jure	Antin		100 KM
Lebo	Stanislav	+ Ivan		100 KM
Lebo	Branko	+ Pere		200 KM
Lebo	Branko	+ Jure		300 KM
Maras	Branko	+ Stjepana		400 HRK
Maras	Zvonko	+ Ivana		200 KM
Marić	Jerko	+ Ivana		100 KM
Martić	Petar	+ Stjepana	Spajušić	150 €
Martić	Vinko	+ Marka		100 KM
Martić	Ivan	+ Marka		100 KM
Martić	Jozo	+ Marka		100 KM
Martić	Ruža	+ Mate	Zelić	50 €
Martić	Mile	+ Stjepana		100 KM
Martić	Vinko	Matin	Spajušić	100 KM
Martić	Stjepan	Ivanov		400 HRK
Olujčić	Anđa			100 KM
Penava	Marinko	+ Nikole		100 KM
Šilić	Berislav	Ivanov		100 KM
Tomčić	Luka	+ Ante		200 KM

DAROVATELJI IZ ČITLUKA

Prezime	Ime	Otac / majka	Nadimak	Iznos
Bago	Ljubica	+ Mate		100 KM
Bago	Ivan	+ Filipa		400 HRK
Bago	Ivica	Slavin	Šukanović	100 KM
Biško	Jerko	+ Mate		100 KM
Biško	Iva	+ Ante		100 KM
Biško	Ante	Matin	Anteša	100 KM
Biško	Ljubo	+ Ante		100 KM
Biško	Petar	+ Ante	Papazović	100 KM
Crnogorac	Zdravko	Ivanov	Paškić	100 KM
Crnogorac	Pero	+ Mate	Perušak	100 KM
Crnogorac	Stanko		Stojić	50 €
Crnogorac	Stanko	+ Petra		50 €
Crnogorac	Mate	+ Domina		100 €
Crnogorac	Ivan	+ Joze	Paškić	100 KM
Crnogorac	Kata	+ Joze		50 €
Crnogorac	Slavka	ud. + Bože		50 €
Čorić	Mate	+ Ante		100 KM
Čorić	Damir	Jerkin		100 KM
Čorić	Jerko	+ Bože		100 KM
Čorić	Ivica	Jerkin		100 KM
Čorić	Branko	Matin		100 €
Čuk	Katica	ud. + Tomislava		100 KM
Čuk	Mate	+ Blaža		100 KM
Galić	Denis	Vinkov		100 KM
Hrkać	Stjepan	Ivanov		100 KM
Hrkać	Milan	Ivanov		100 KM
Hrkać	Miro	Ivanov		100 KM
Hrkać	Stjepan	Ivanov		100 KM
Mandurić	Vlado	+ Petra	Ikanović	100 KM
Mandurić	Slava	ud. + Jerke		50 €
Mandurić	Anđa	+ Pere	Joskulović	50 €
Mandurić	Ana	+ Ivana		50 €
Mrvelj	Stipe	+ Jerke		300 KM
Petric	Slaven	Jozin		100 KM
Petric	Slaven	Jozin		100 KM
Petric	Cmiljan	+ Marinka		50 €
Ramljak	Jerko	+ Pere		100 KM
Ramljak	Danica	ud. + Stjepana		100 KM
Ramljak	Branko	+ Ivana	Babić	100 KM
Ramljak	Darinko	Žarkov		50 €
Ramljak	Ivan	+ Stipe	Banović	200 KM
Šušnjarić	Zoran	Ivanov		400 HRK
Šušnjarić	Ljubo	+ Pere		200 KM
Šušnjarić	Nediljko	+ Ante	Mostinović	300 KM
Šušnjarić	Dinko	+ Ante		100 KM
Šušnjarić	Boro	+ Ante		4000 KM
Šušnjarić	Ljuba	ud. + Zdravka		50 €
Tomčić	Branko	+ Ivana		50 KM

DAROVATELJI IZ OSOJA

Prezime	Ime	Otac / majka	Nadimak	Iznos
Bošnjak	Nediljko	+ Petra		100 KM
Bradarić	Ljubo	Jerkin		100 KM
Bradarić	Ranko	Jerkin		300 KM
Bradarić	Luka	+ Jure		200 KM
Jukić	Ivan	+ Dom ina		100 KM
Jukić	Ivan	+ Andrije		100 KM
Jukić	Ante	+ Branka		100 €
Jukić	Ljubo	+ Ante		100 KM
Kovač	Mate	+ Joze	Nikić	300 KM
Kovač	Franco	+ Ivana	Bilošević	50 €
Kovač	Ivan	+ Marijana	Jozarić	150 KM
Kovač	Franco	+ Joze	Macić	100 KM
Kovač	Mario	Milanov	Grganović	200 €
Kovač	Franjo	+ Ivana	Grganović	100 KM
Kovač	Anđa	ud. + Marka		100 KM
Martić	Iva	ud. + Ante		100 KM
Mitar	Jerko	+ Ante		100 KM
Mitar	Ljubo			100 €
Mitar	Iva	+ Petra		50 €
Mitar	Janja	+ Ivana		100 KM
Mitar	Vlado	+ Stjepana		100 KM
Šego	Anđa	ud. + Paške		50 KM
Šego	Petar	+ Mate		1000 HRK
Šego	Branko	+ Mate		150 KM
Šego	Marinko	+ Marka		400 KM

DAROVATELJI IZ BATINA

Prezime	Ime	Otac / majka	Nadimak	Iznos
Bakula	Ljuba	ud. + Pere		100 KM
Bakula	Miroslav	+ Milana		100 KM
Boban	Ljubica	ud. + Ivana		100 KM
Boban	Franco	+ Ivana		100 KM
Kovač	Ob. + Petra		Rižinovića	1000 HRK
Kovač	Ob. + Petra		Rižinovića	100 €
Penava	Kata	ud. Jerke		200 KM
Penava	Radoslav	+ Mate		100 KM
Penava	Nediljka	ud. + Ante		100 KM
Penava	Ivan	+ Frane		100 KM
Penava	Kata	ud. + Jerke		100 KM
Penava	Željko	+ Ivana	Antić	100 KM
Penava	Ilija	+ Petra		100 KM
Penava	Marija	ud. + Stjepana		100 KM
Senjak	Ivan	+ Petra		100 KM
Senjak	Željko	+ Ivana		100 KM
Senjak	Anđa	ud. + Mirka		100 KM
Senjak	Albin	Vinkov		200 KM

DAROVATELJI IZ VINJANA

Prezime	Ime	Otac / majka	Nadimak	Iznos
Bešlić	Ivan	+ Mije		400 HRK
Boras	Ivan	+ Vlade	Boškanović	100 KM
Lončar	Veljko	+ Domina		500 €
Mandurić	Matija	ud. + Stanka		100 KM
Marić	Branko	+ Vlade		100 KM
Marić	Branko	+ Vlade		100 KM
Petric	Nikola	+ Ivana		50 €
Ternovšek	Rajko			200 KM
Tomić	Jozo	+ Frane		100 KM
Tomić	Stjepan	+ Ante		100 KM
Trnovšek	Rajko			100 KM
Zelić	Dragan	+ Emila		100 KM

DAROVATELJI IZ TRIBISTOVA, SOBAČA I KONJOVCA

Prezime	Ime	Otac / majka	Nadimak	Iznos
Bešlić	Damir	Jozin		100 KM

DAROVATELJI IZ RAZNIH MJESTA

Prezime	Ime	Otac / majka	Nadimak	Mjesto	Iznos
Bago	Mirjana	+ Jerke		Rijeka	400 HRK
Bakula	Emil	+ Jerke		Mostar	100 KM
Bakula	Andrija	+ Ante		New York	200 \$
Čuljak	Franco	+ Tome		Hvar	500 HRK
Čutura	Petar		Križić	Zagreb	100 €
Čutura	Dario	Petrov		Zagreb	500 HRK
Čutura	Jerko	+ Mate	Penavušić	Bistrica Marija	100 €
Galić	Mladen	+ Berislava		Zagreb	500 HRK
Jažo	Toma	+ Bože		Švicarska	200 CHF
Jukić	Marija	ud. + Jerke		Zagreb	400 HRK
Jukić	Stjepan	+ Andrije		Ljubuški	100 KM
Jukić	Vlado	+ Domina		Zagreb	400 KM
Kraljević	Mario			Australija	100 AU\$
Landeka	Petar	Čikasov		Njemačka	100 €
Lebo	Fra Ljubo			Njemačka	1500 €
Mandurić	Slavo	+ Stanka		Zagreb	100 €
Marić	Zvonimir	+ Jerke		Zagreb	200 €
Mrvelj	Željko	+ Ivana		Čitluk	100 KM
Oreč	Fra Šimun			Austrija	500 €
Penava	Jerko		Kargić	Stuttgart	100 €
Penava	Jerko	+ Nikole		Zagreb	150 KM
Pezer	Josip			Cerov Dolac	100 KM
Rutz	Sandra	unuka Ružina		Švicarska	1000 CHF
Sekulić	Nedjeljka	ud. + Milorada		Njemačka	500 KM
Senjak	Miroslav	Franin		Split	100 €

Šušnjir	Tomislav	+ Ante		Split	100 €
Zec	Lenka			Imotski	100 KM

PODUZEĆA, USTANOVE, UDRUGE, RAZNE PRIGODE...

Naziv	Vlasnik/opis	Mjesto	Iznos
„CER“ vl. Joko Penava		Posušje	400 KM
4 B – prigodom proslave 25. god. Mature			100 KM
BGL Commerce	Zvonko i Bruno Kovač	Posušje	1000 KM
Cerovina d.o.o.		Široki Brijeg	200 KM
Eliksir – dr. Theise		Posušje	500 KM
Generacija maturanata 2003/04		Posušje	200 KM
Kruna mode	Nada Crnogorac		1000 KM
Lovačko društvo Radovanj		Posušje	200 KM
Maturanti 2014.			200 KM
Meggle		Posušje	3000 KM
MPT d.o.o.		Posušje	500 KM
Planet d.o.o.		Posušje	10 000 KM
Taekwondo klub		Posušje	100 KM
Žana Commerce d.o.o.		Posušje	400 KM

DAROVATELJI PRIGODOM KRŠTENJA DJETETA

Prezime	Ime	Otac/majka nadimak	Mjesto	Iznos
Bago	Josip	+ Brune	Posušje	100 KM
Bago	Mate		Posušje	100 KM
Bakula	Jozo		Posušje	100 KM
Bakula	Marin		Posušje	100 KM
Bakula	Zvonimir	Franin	Posušje	100 KM
Bakula	Bruno		Posušje	200 KM
Bakula	Josip		Posušje	200 KM
Bakula	Mario		Posušje	100 KM
Bakula	Ivica		Posušje	100 KM
Bakula	Marin		Posušje	100 KM
Barišić	Josip	+ Mate	Posušje	100 KM
Bašić	Oliver	Marinkov	Posušje	100 €
Bašić	Stipan	Jerkin	Batin	100 KM
Begić	Vinko	Franin	Posušje	100 KM
Begić	Tomislav	Antin	Posušje	100 KM
Begić	Josip		Posušje	100 KM
Begić	Ljubo		Posušje	100 KM
Bešlić	Mario		Posušje	50 €

Bešlić	Ivan		Rastovača	100 KM
Bešlić	Ivan	Joščinović	Posušje	100 KM
Bešlić	Jerko	Šimetović	Rastovača	100 KM
Bešlić	Ladislav		Posušje	100 KM
Bešlić	Petar		Rastovača	100 KM
Biško	Ivan	Ljubin	Čitluk	100 KM
Budimir	Ante	Slavkin	Posušje	100 KM
Crnogorac	Slobodan		Posušje	100 KM
Čamber	Vjekoslav		Posušje	100 KM
Čuljak	Josip	+ Dane	Posušje	100 KM
Čutura	Tihomir	Ivanov	Rastovača	100 KM
Čutura	Stjepan	Vladin	Posušje	100 KM
Čutura	Frano		Posušje	100 KM
Česić	Slobodan	+ Rajka	Posušje	100 KM
Čorić	Mario	Brankov	Posušje	100 KM
Dilber	Ivica		Rastovača	100 KM
Dragoja	Srećko	Perin	Rastovača	100 KM
Dragoja	Robert	Vladin	Rastovača	100 KM
Dumančić	Branko	Jozin	Posušje	100 KM
Duspara	Slavo		Posušje	100 KM
Filipović	Miroslav		Posušje	100 KM
Galić	Elvis	Jozin	Posušje	100 KM
Galić	Krunoslav		Osoje	100 KM
Galić	Josip		Posušje	100 KM
Gavran	Petar	Joze	Rastovača	100 KM
Gavran	Josip		Posušje	100 KM
Gavran	Ivan	Brankov	Rastovača	100 KM
Gavran	Jerko	Ivanov	Posušje	100 KM
Gavran	Ivica		Rastovača	100 KM
Gavran	Ivica		Rastovača	100 KM
Grubišić	Petar		Posušje	100 KM
Jakovljević	Branko	Žarkov	Posušje	100 KM
Jažo	Mijo		Posušje	100 KM
Jukić	Slavko	+ Ivana	Posušje	100 KM
Jukić	Damir		Posušje	50 €
Jukić	Petar		Osoje	100 KM
Jukić	Toni	Antin	Posušje	100 KM
Jukić	Mate		Posušje	100 KM
Jukić	Zoran		Posušje	100 KM
Jukić	Mate		Posušje	100 KM
Jukić	Vjekoslav		Posušje	100 KM
Jukić	Ivan		Osoje	100 KM
Karamatić	Zoran		Posušje	50 €
Karamatić	Nedjeljko		Posušje	100 KM
Kovač	Tomislav	Antin	Rastovača	100 KM
Kovač	Ivan		Posušje	100 KM
Krišto	Ivan	Antin	Posušje	100 KM
Kukić	Mate	Borin	Posušje	100 KM
Landeka	Josip	Ivanov	Posušje	100 KM

Landeka	Tomislav		Rastovača	100 KM
Landeka	Ante	+ Frane	Rastovača	200 KM
Lebo	Ivica		Rastovača	100 KM
Lebo	Pero	Jozin	Posušje	100 KM
Leko	Petar		Posušje	100 KM
Majić	Tomas		Posušje	100 KM
Mandurić	Petar	+ Jerke	Čitluk	100 KM
Mandurić	Ljudevit		Čitluk	100 KM
Mandurić	Josip	Ivanov	Čitluk	100 KM
Mandurić	Miroslav		Posušje	100 KM
Maras	Zvonimir		Rastovača	100 KM
Marić	Zdenko	Mirin	Rastovača	200 KM
Marić	Bože	Mirin	Rastovača	100 KM
Martić	Mate	Jerkin	Osoje	100 KM
Martić	Pero		Osoje	100 KM
Mikulić	Kristijan	Milanov	Posušje	100 KM
Mikulić	Marko	Željkov	Posušje	50 €
Miličević	Blago		Posušje	200 KM
Miličević	Jerko	Stipin	Posušje	100 KM
Miličević	Ljubo		Posušje	100 KM
Oreč	Branimir		Posušje	100 €
Paponja	Zoran		Posušje	100 KM
Pekas	Slaven		Posušje	100 KM
Pekas	Pero	Dragin	Posušje	300 KM
Penava	Antonio		Posušje	100 €
Penava	Darko	+ Branka	Batin	100 KM
Penava	Mario		Batin	100 €
Penava	Jerko	+ Maria	Batin	100 KM
Petric	Filip		Čitluk	100 KM
Petric	Robert	+ Mire	Vinjani	100 KM
Petričušić	Mateo		Posušje	100 KM
Petrović	Josip	Bosiljkov	Posušje	500 KM
Polić	Teo		Posušje	100 KM
Rezo	Antonio		Posušje	100 KM
Rezo	Dražen	+ Ante	Posušje	100 KM
Rezo	Josip	Stipin	Posušje	100 KM
Ripić	Mario	Perin	Čitluk	100 KM
Šego	Mario	Milanov	Osoje	100 KM
Šego	Dario		Osoje	100 KM
Šego	Mario			200 KM
Širić	Mladen	Franjin	Posušje	300 KM
Šušak	Dalibor		Posušje	100 KM
Šušnjar	Zoran		Čitluk	200 KM
Tokić	Damir	Vinkov	Posušje	50 KM
Tolić	Zdravko	+ Nikole	Posušje	400 HRK
Tomić	Mario			100 KM
Udovičić	Mario	Jozin	Posušje	100 KM
Zlopaša	Danijel		Posušje	100 KM
Zlopaša	Marko			50 €

DAROVATELJI PRIGODOM VJENČANJA

Prezime	Ime muža	Ime žene	Mjesto	Iznos
Bakula	Mario	Ana Marija	Posušje	100 KM
Bakula	Ivan	Tanja	Posušje	100 KM
Bakula	Petar	Vinka	Posušje	100 KM
Begić	Ljubo	Ivona	Posušje	100 €
Begić	Ante	Blaženka	Posušje	100 KM
Biočić	Ante	Ivana	Posušje	100 KM
Biško	Marko	Anita	Čitluk	100 KM
Bošnjak	Tomislav	Josipa	Posušje	100 KM
Buntić	Darinko	Branka	Prćavci	100 KM
Čutura	Damir	Valentina	Rastovača	100 KM
Čorić	Bože	Ivana	Posušje	100 KM
Galjar	Krešo	Martina	Zagreb	100 KM
Grabovac	Vladimir	Andrijana	Proložac	100 KM
Hrkać	Josip	Marijana	Čitluk	100 €
Ivandić	Stipe	Antonija	Poteševica	100 €
Jović	Mijo	Ivana	Posušje	200 KM
Jukić	Ante	Josipa	Osoje	100 KM
Jukić	Stanko	Anđelina	Posušje	200 KM
Jukić	Josip	Katarina	Osoje	100 KM
Jukić	Darko	Mirela	Posušje	100 KM
Karamatić	Jure	Željana	Njemačka	50 €
Kelava	Ivica	Josipa	Bukovica	100 KM
Kovač	Mate	Katarina	Posušje	200 KM
Lebo	Franjo	Petra	Rastovača	100 KM
Lukenda	Josip	Mirela	Posušje	100 KM
Maras	Mario	Josipa	Posušje	100 KM
Marić	Ivan	Marija	Grude	100 KM
Markota	Željko	Mirjana	Posušje	100 KM
Markota	Josip	Marijana	Rakitno	100 KM
Milas	Željko	Anamarija	Posušje	100 KM
Mitar	Ivica	Marina	Posušje	100 KM
Penava	Zoran	Mirela	Posušje	100 KM
Sesar	Marin	Antonija	Široki Brijeg	100 KM
Shah	Nihar	Sanja	USA	100 \$
Svalina	Ivica	Dragica	Jajce	100 KM
Širić	Zvonimir	Andrea	Broćanac	100 KM
Šušnjar	Ivan	Lidija	Čitluk	100 KM
Šutalo	Slaven	Marina	Teskera	100 KM
Tolo	Pere	Martina	Posušje	100 KM
Vidulić	Petar	Željka	Split	100 KM
Vranjković	Franjo	Marijana	Zagreb	100 KM

NAŠI POKOJNICI CRKVU GRADE

Prezime i ime pokojnika	Podrijetlo	Mjesto	Iznos
+ Bešlić Ljeposava	+ Križana	Rastovača	100 KM
+ Arapović Ljubo	+ Franje	Posušje	300 KM
+ Bago Ivan		Čitluk	200 KM

+ Bago Vinko	+ Pere	Posušje	100 KM
+ Barišić Mirjana	ž. Stipina	Posušje	200 KM
+ Bešlić Ivan		Posušje	200 KM
+ Boban Ivana		Batin	200 KM
+ Boras Kata	ud. + Milana	Vinjani	200 KM
+ Bošnjak Anđa	ž. Stjepana		200 KM
+ Bošnjak Ante	+ Ivana	Osoje	100 KM
+ Bošnjak Kata	+ Ivana	Osoje	300 KM
+ Bošnjak Tomislav		Osoje	100 €
+ Crnogorac Veljko	+ Milana	Posušje	200 KM
+ Čuljak Dragica		Sobač	200 KM
+ Čutura Anđa	+ Stjepana	Rastovača	100 KM
+ Čutura Janja	ud. + Ike	Rastovača	200 KM
+ Čutura Jure		Posušje	100 KM
+ Čutura Marijo			500 KM
+ Čutura Mate		Rastovača	100 KM
+ Čutura Vranjka		Rastovača	100 KM
+ Čuture Petra Peke	+ Nikole	Rastovača	200 KM
+ Dragoja Ruža		Rastovača	300 KM
+ Galić Domin		Posušje	200 KM
+ Gavran Anica	+ Ante	Rastovača	100 KM
+ Gavran Jerko		Posušje	300 KM
+ Jakovljević Žarko		Posušje	100 €
+ Jukić Ana		Posušje	200 KM
+ Jukić Dragica	ud. + Petra	Osoje	200 KM
+ Jukić Dragice	ud. + Zvonke	Posušje	600 KM
+ Jukić Marija	ud. + Joze	Posušje	100 KM
+ Jukić Mila		Posušje	100 KM
+ Jukić Sofija		Posušje	200 KM
+ Jukić Stipan	+ Joze	Posušje	200 KM
+ Karamatić Iva		Posušje	50 KM
+ Karamatić Matija		Posušje	200 KM
+ Karamatić Stjepan	+ Ivana	Posušje	300 KM
+ Kovač Mate	+ Ivana	Komin	100 KM
+ Kovač Tomislav		Posušje	200 KM
+ Krnjić Milan		Osoje	150 KM
+ Landeka Mila		Široki Brijeg	100 KM
+ Landeke Ivo		Rastovača	500 KM
+ Mandurić Ana	+ Marinka	Posušje	500 KM
+ Mandurić Anđe		Čitluk	100 KM
+ Mandurić Janja	ud. + Vinka	Čitluk	100 KM
+ Mandurić Vladimir		Čitluk	100 KM
+ Marić Dragica	ud. + Damjana	Vinjani	100 KM
+ Marić Milan			200 KM
+ Marić Slavo		Vinjani	100 KM
+ Martić Anđa		Rastovača	200 KM
+ Martić Jerko	Mandurušića	Rastovača	200 KM
+ Martić Jerko		Rastovača	100 KM
+ Martić Marinko		Rastovača	300 KM
+ Martić Petar		Posušje	200 KM

+ Mikulić Danica	ud. + Vlade	Posušje	200 KM
+ Milas Mila		Rastovača	100 KM
+ Miličević Danica	ud. + Milana	Posušje	100 KM
+ Miličević Bože		Posušje	300 KM
+ Miloš Joze	+ Šimuna	Posušje	200 KM
+ Mitar Ante		Osoje	150 KM
+ Mrvelj Ante	Jerkina	Čitluk	500 KM
+ Mrvelj Jerko	+ Stipana	Čitluk	300 KM
+ Mrvelj Marija		Čitluk	300 KM
+ Pekas Drago		Posušje	350 KM
+ Penava Kata		Batin	100 KM
+ Petric Jadranka Mladena		Vinjani	100 KM
+ Pušić Milica		Posušje	300 KM
+ Ramljak Marinka		Zagreb	200 KM
+ Senjak Bore		Batin	100 KM
+ Senjak Petar		Posušje	200 KM

DAROVATELJI ZA CRKVU U TRIBISTOVU

Prezime	Ime	Otac/majka nadimak	Nadimak	Iznos
Bašić	Luca	ud. + Marinka		100 KM
Čutura	Jerko	+ Martina		50 €
Maras	Vinko	+ Slave		100 KM
Oreč	Zoran	+ Ante		100 KM
Oreč	+ Ruža	Prigodom sprovoda		100 KM
Pišković	Jozo		Srcatović	50 €
Pišković	Jozo	+ Križana	Križanović	150 €

DAROVATELJI ZA OBNOVU GROBLJA U VUČIIPOLJU

Prezime	Ime	Otac/majka nadimak	Mjesto	Iznos
Bago	Branko	Slavin, Šukanović	Čitluk	100 KM
Jukić	Jerko	+ Petra, Vranjkić	Posušje	100 KM
Jukić	Ivan	Vranjkić		100 KM
Marić	Jakov	+ Rajka	Posušje	200 KM

ZA KAPELICU NA TRISKAVCU

Prezime	Ime	Otac/majka nadimak	Mjesto	Iznos
Bešlić	Ivan	+ Mate	Juragić	50 KM
Bešlić	Ivan		Bajević	50 KM
Bešlić	Jozo	+ Mate	Jokan	50 KM
Bešlić	Tomislav	Jozin		150 €
Čamber	Željka	ž. Tonke		50 KM
Čuljak	Nikola	+ Josipa		100 KM
Čuljak	Zdravko	Tomin		100 KM

Čutura	Jerko	+ Martina		50 €
Gavran	Nediljko	+ Jerke		50 KM
Ivan	Pišković	+ Petra		50 KM
Ivan	Miličević	Dominov		100 KM
Mrvelj	Stipe	+ Jerke		100 KM
Oreč	Ljubo	Jozin		100 KM
Slava	Bakula	ud. + Ante		100 KM
Šego	Ivan	+ Petra		50 KM

IZOSTAVLJENI DAROVATELJI IZ 2013.
GODINE

Prezime	Ime	Otac/majka	Mjesto	Iznos
MPT d.o.o.			Posušje	500 KM
Pavković	Pere	+ Ilije		100 KM
Polić	Drago	+ Mate	Posušje	200 KM

NEKI NADNEVCI U 2015.

- **Prva sveta pričest:** 25. svibnja
- **Obredi primanja i obećanja u Framu:**
10. svibnja u 19 sati

Blagoslov polja uvijek u 11 sati

- **Ričina:** 26. travnja
- **Crkvine:** 3. svibnja
- **Batin:** 10. svibnja
- **Matkovine:** 3. svibnja
- **Tribistovo (L. Mandić):** 10. svibnja
- **Ilijino brdo i Vrbica:** 31. svibnja
- **Triskavac :** 7. lipnja
- **Martića Križ:** 17. svibnja
- **Novo rastovačko groblje:** 15. lipnja
- **Sobač (I. Krstitelj):** 14. lipnja
- **Krstine-Vučipolje (Petrovdan):** 29. lipnja

Tečajevi pripreve za brak

Mjesto održavanja u Pastoralnome središtu kod nove crkve! Ne treba se ranije najavljivati!

Od 13. do 17. travnja

Od 8. do 12. lipnja

Od 21 do 25. rujna

Tečaj uvijek započinje u 18 sati.

**RASPORED
MOLITVENO-LITURGIJSKOGA PROGRAMA**

Nedjeljne svete mise

7,00; 8,30; 10,00; 11,30 i 18,00 (ljeti 19,00)

Tribistovo u 11,00

Radnim danom

7,00 i 18,00

Mise zadušnice u 7,30

Klanjanje Isusu u Presvetom Olt. Sakramentu

Četvrtkom u 20,00

SUSRETI

SKUPINA I MOLITVENIH ZAJEDNICA

Franjevačka mladež – FRAMA

Petkom u 19,30

Mala Frama »Glasnici Sv. Franje«

Utorkom u 19,00

Glazbena sekcija Frame

Srijedom u 19,00

Ostale Framine sekcije

»Drača«, »Asiški siromašak«, »Medijska sekcija«,
»Dramska sekcija« i »Sportska sekcija«
imaju susrete po dogovoru

Biblijski razgovor i meditacija framaša

Subotama u Korizmi i Došašću u 20,30

Teći svjetovni franjevački red FSR – Trećari

Srijedom i petkom u 18,30

Župni zbor »Fra Grga Martić«

Ponedjeljkom i petkom u 19,30

Dječji župni zbor »Fra Grga Martić«

Subotom u 10,00

Ministranti: Subotom u 8,30

Čitači: Subotom u 10,00

Studijska zajednica »Molitva i Riječ«

Povremeno

Molitvena zajednica »Kraljice Mira«

Utorkom u 18,30

Kursiljo: Ponedjeljkom u 19,30

PRVA SVETA PRIČEST
Posušje, 2014. god.

*Novo izašli album Framu možete nabaviti u Župnom uredu
i tako podržati rad naših mladih.*

